

568
4(R)
C 77

GRAIUL BĂNĂȚEAN

(STUDII ȘI CERCETĂRI)

DE

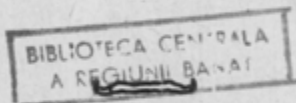
LUCIAN COSTIN

(VOL. II)

CUPRINSUL:

1. Cuvinte Introductive.
2. Glosarul.

568

TIPOGRAFIA LUIZA I. NICULESCU și ION N. BOJNEAGU

1934

GRĂILE BĂNĂȚEAN

(STUDII ȘI CERCETĂRI)

DE

LUCIAN COSTIN

(VOLUME)

CONTINUT:

1. Căminul bănețean
2. Căminul

Biblioteca publică a municipiului Timișoara
Nr. corent *539/1934* Valoarea *50 lei*
Pr. B-

TRIMBĂCĂRI
BIBLIOTECĂ PUBLICĂ A MUNICIPIULUI TIMIȘOARA

1954

VOLUM ÎNCHINAT

Banatului

Românească

de sub oblăduirea română și cea jugoslavă
pentru frumosul graiu bănațean.

LUCIAN COSTIN.

VOLUME INCHES

1875

1876

1877

1878

of the ...

...

...

CUVINTE INTRODUCTIVE

CLYDE INTRODUCTION

Cuvinte introductive

Reluând îndată după publicarea vol. I al cercetărilor mele asupra „Graiului Bănățean” continuarea augmentării materialului lexic, mărturisesc chiar la începutul prezentului volum, că rigoarea unei opere de filologie mi-a impus norme noi atât la adunarea materialului, cât și la tratarea lui în diferite direcții.

Trebuie să mărturisesc mai departe că și acest nou volum nu e decât marea mea atenție față de conștiința mea ca folklorist bănățean: că ceea ce aș putea face—să fac.

Acest aport e pentru Banatul, căruia în activitatea mea literară i-am oferit toate resursele străduințelor mele în folklor și celelalte ramuri ale preocupărilor literare.

Și încă mult material lingvistic zace în culele așteptărilor de mâine, căci cele circa 4000 de cuvinte dialectale ale idiomului „Graiul Bănățean” denotă, că am ajuns abia la jumătatea drumului în străduințele mele; rămâne ca viitorul să-mi poată facilita și restul posibilităților, căci dor și zel de muncă am avut oricând pentru interesele superioare ale acestei provincii.

La adunarea materialului am căutat să fiu cât de precaut, să nu-mi scape vr'o variantă sau vr'un termen, ce prezintă un interes filologic în cadrele acestui idiom bănățean, zis și „dialectul bănățean”.

Ceea ce am amintit în vol. I al cercetărilor mele, repet și acu, că acest idiom se prezintă în graiul viu (și în scris) cu particularități distincte fonetice, morfologice, sintactice. Din acest motiv i-am acordat fonetice

graiului bănăţean atenţia cuvenită pentru orice cuvânt, neuitând totodată, pe cât mi-a fost posibil, şi de interesul morfologic şi cel sintactic. În această situaţie am indus toate exemplele sintactice-stilistice, ca exemplul să-l arate terminul în valoarea lui dialectală.

Pentru valoarea aceasta am urmărit cât s'a putut extensiunea geografică a fiecărui termen cu indicarea numelui, unde s'a localizat termenul. Apoi, trecându-l în revistă pentru interesul fonetic—morfologic, cel semantic—omeotropic etc. l-am fixat în glosar pentru a-l reda ca moştenire filologilor noştri, lăsându-li lor rolul, ce li se cuvine.

În acest cadru al cercetărilor mele nu m'am extins la observări comparative cu celelalte dialecte sau celelalte limbi romanice, ci mi-am îndeplinit numai o misiune precisă a străduinţelor mele: salvarea înainte de toate a materialului lexic cu notări sumare asupra particularităţilor distincte.

LABIALIZAREA

Ultimele reminiscenţe ale vechiului contact dintre cele 3 mari dialecte ni le prezintă câteva fenomene de labializare din Banat, cari se pierd şi abia se mai aud când şi când.

Grupul *au* nu s'a menţinut la *caută* pe alocurea (conf. glosarul), ci înaintea dentalei *t* au rămas labialele *f* şi *v*.

Asfel se aude încă : *caftă*, bilabializat în *v cavtă*. Bilabializarea prezintă un interes şi mai deosebit la *laftă*—*lavtă*, care s'a bilabializat şi mai departe în *lăbtă* (*laută*). Tot prin acest proces al bilabializării am obţinut cel mai extins termen labializat în Banat : *a popci* (*popci*) al verbului *a pofti* împreună cu substantivul *poptă* (*poftă*).

Alt fenomen al labializării e verbul *a lăbda*, când *u* s'a labializat înaintea lui *d* nu în *f* sau *v*, ci în *b*. Labiale

mai timbrate ca b au înlocuit pe v: a vuvăi are foarte des a bubăi.

Procesul inversării, al dispariției lui f și v intervocalic se menționează în următoarele exemple:

A jăfui > a dat a jăui (Mehadia—Severin)

Măduva > a dat mădua (Răcășdia—Caraș)

Alt fenomen e muiarea lui v după radicala a în i, căci dumbravnic are corolarul „dumbrainic” (Răcășdia—Caraș).

I și u protetic se aud foarte rar la ișcoală—ușcoală precum și la pluralul acestora ișcoli—ușcoli. E interesant că verbului a școli nu i s'a adaptat acest i protetic.

•

Prin compunere s'au restrâns numai în câteva regiuni (Torontal—Jugoslavia) următoarele fenomene:

ac bold	= acubold
iacă numa	= acănuma
ei dar	= idăr
precum dară	= păcumdară.

Reduplicarea se obicinuește mai ales în versuri: cântece—descântece, balade, chiuituri și ghicitori. Ca exemplu roată—forforoată etc

ONOMATOPEE:

Bănăŝenii și-au format din necesitățile organice ale graiului termini proprii de onomatopee, cari nu se aud în restul extensiunii geografice ale dialectului daco-roman.

Astfel avem următoarele:

Coicăi a	= a guișa
Cuca a	= a cânta „cucu”
Ghijăi a	= a foșni
Ghiortăi a	= a înghite răcâind
Hornăi a	= a cânta pe nas
Turlicăi a	= a cânta din fluer
Ujui a	= a murmura
Zonăi a	= a vorbi într'aiurea.

•

Sufixe ca **ac**, **ie**, **dă**, **ină** s'au supus unui nou proces de transformism și au evaluat în:

Liliac în **lileagă**
 Ililie „ **ilileac**
 Lobodă „ **lobogină** (lobodină)
 Tortă „ **tortină**

S protelic a rămas un fenomen restrâns în câteva regiuni.

Cămgie (biciu)	are pe alocurea	scămgie
Cocoraș (șuvița dela frizură)	„ „ „	scocoraș
Corbace	„ „ „	scorbace
Crâmpoți a (fărima)	„ „ „	scrâmpoți
Fulger	„ „ „	sfulger
Pirlaz	„ „ „	spirlaz
Trăcnit (nerod)	„ „ „	ștrăcnit
Torbă	„ „ „	ștorbă

Mai des se aude a protelic :

Acotropi a = a acoperi
 Apipia a = a pipăi
 Astăvi a se = a se liniști, a se așeza.
 (a se slăvi)

Prin procesul semantic au evoluat următoarele cuvinte în sensuri foarte puțin obicinuite în alte regiuni ale țării :

Călcâniu (călcâiu) = marginea pâinii
 Căloniu (cal) = pat format din 2 lavițe și deasupra 2-3 scânduri.
 Lefăi a = a mânca mult.

Sunt numeroase exemple de aflat în glosar.

Formarea adverbelor și a unor adjective.

În câteva regiuni bănațene s'au localizat următoarele :

Curișcapite = de-a tumba
 Haidalera = hai-hui
 Umerea = de-a umărul
 Vânăț tare = vânătare (albastru)

Prin sincopizare se aud următoarele fenomene :

Câr[pu]șoară	= cârșoară
De-azi[dimi]neață	= dasneață
Prân[zu]șor	= prânjor
O[d]ată	= oată

Prin afereză au rezultat nespuse de interesante exemple:

Rața, rățoiul	= ața, ățoiul
Căruțu	= ruțu
Întâlni a se	= tâlni a se, tâlni
Apoi (poi)	= pui

Pe cât de interesantă e reminiscența ampărat din contactul vechiu cu dialectul macedo-român (megleno-român), pe atât de pregnantă ni apare trecerea lui d în r într-o anumită regiune a Banatului, căci în arvocat (advocat) acest fenomen ni impune o atenție deosebită.

Apoi guturale moi au substituit pe altele mai tari, căci ici-colo se aude bangă în loc de bancă. Altfel fenomen rar e, că o dentală a cedat iolacizării și astfel se aude în anumite regiuni (cf. glosarul) baia în loc de badea.

*

Sinonimele au evaluat în graiul bănățean, mai ales cele cari denotă noțiuni de abstractism, la un număr imens. Acestea se diferențiază prin ușoare nuanțări și fiecare nuanță trebuie observată și luată din magazinul lexic cu mare atenție. Nuanțările acestea se pot urmări în următoarele exemple.

PROSTIA :

Bârnaciu	= prost ca o vacă (barna-vacă)
Bolomoșit (bolomocit)	= buimăcit, zăpăcit
Bululuit	= acelaș sens
Chermănuu	= amețit (beat, prost în beție)
Dărăuș	= om mare și prost
Druu	= om fără chibzuială
Hid (variantă)	= tâmpit, bolând

Ilacic	= zăpăcit
Joie	= prost
Loletce, lolece	= om mare și prost
Luluit	= zăpăcit
Năcoabă	= prost
Năhătos	= grosolan și prost
Nătămenia	= prostovan
Nătăul	= prost, grosoman mare
Prostocan	= bolând, idiot
Prostolete	= prostovan
Prostovace	= prostan
Tontăvi a	= a se prosli
Uimăn	= zăpăcit
Zgăimăcit	= acelaș sens.

A flecări, flecăreț cu următoarele nuanțe semantice :

Bleabă	= flecăreț în proslii
Blencheci a	= a flecări repede
Bleoci a	= a flecări într'una
Bolboros	= flecăreț în povești fără rost
Ciorăi a	= a flecări mult
Fârfăi a	= a flecări cu defecte organice
Leorfăi a	= a vorbi multe și proaste
Putcăvi a	= a flecări cu limba grea
Sporovăi a	= a știrici în glumă
Șopârcăi a	= a glumi
Tonoci a	= a borborosi fleacuri
Torăi a	= a vorbi verzi și uscate
Trocăi a	= a torocăni fără rost.

*

NEBUNIA:

Chilăv	= șuchiat
Fontolozîț	= nebunatec (fantazie)
Hârghiat	= nebunatec, într'o doagă (hârghie)
Nărodac	= nebunatec

Dealtfel abstractele au sufixele lor distincte :

-av	= sitav (sănătos), chilav (suchiat)
-ăv	= șităv (nespart) cităv (bolnav de boli lumești) jîjgăv (sec, zbârcit)
-ăn	= obezăn (prăpădit) ; obedă razumăn (înțeleș).
-os	= obidos (milos)
-ov	= coricov (selbatec—la pomi)

Despre diavol am aflat următorii termeni semantici : Dugu, nestrecea, niețăfăru, slabul și zgârcia, afară de cei menționați în „Graiul Bănățean” vol. I.

*

Un fenomen interesant se petrece cu multe din sufixele slave. Am urmărit unele sufixe, la cari se observă un proces de împușinare, iar la altele o fază de transformism sau adaptare la alte sufixe-

Se împușinează sufixele slave în :

- aică : cocaică (vită proastă), cinzaică (regulatorul sulului la rășboi).
- ăică : buzăică (sanie mică).
- atcă : batcă (piesă la razboiu), zatcă (piesă la războiu).

Deasemenea se răresc și sufixele împrumutate dela Unguri. Se aud încă cele mai obicinuite în :

- ag : beușag, nemșag, găzdoșag etc. (cf. glosarul)

*

Prin derivare, adaptați la noui sufixe, am obținut termeni cu noui funcțiuni substantivale.

Astfel are ciot noui înțelesuri în următoarele derivate :

Ciotac (buturugă)

Ciotfă (bucată de lemn)

Ciotovană (troacă)

Iar cuib trecând în cuibiț a ajuns prin derivare la noui noțiuni (gaură în zid).

Toi prin derivare s'au obținut forme particulare ale idiomului bănățean :

Ciupi a	= a ciupări (a smulge, a ciupi încet și bine).
Clin	= cliniu (în clin)
Cruce	= cruciu (în cruce)
Inapoi	= înapoiș
Mână	= maniu (manivelă)
Price	= priciș (fudul)
Pinten	= pintenog (butucănos)
Trăsură	= trăsuriu (la cusături)

Semnificative sunt următoarele sufixe, ce indică caracteristica peiorativului :

-agă :	lăfăragă (urdă, brânză apoasă)
-aie :	șodâlcaie (șodâlc, om șchiop)
-anie :	lăcanie (lăcă, neam rău)
-arcă :	ciolobarcă (vin rău), slălinarcă (vin slab)
-eacă :	ciorofleacă (tină subțire), slăcineacă (vie nealtoită) morofleacă (rămășiță de vin)
-eag :	troșneag (fel de fel de mâncare nu prea bună)
-oabă :	corloabă (hârcă), țoloabă (femeie stricată) cucuioabă (cocoșa unui cocoșat) năcoabă (prosl)
-oacă :	pârcioacă (rămășiță de vin sau rachiu)
-oagă :	sofârnoagă (scroafă), sfârloagă (opincă ruptă) fajroagă (loc periculos)
-oașă :	cloașă (leneșă)
-oc :	tohoc (rămășițe amestecate cu pleavă)
-og :	clișcinog (nepulincios), pintenog (butucănos)
-uc :	tărăbuc (rest de fân)

În funcțiune de nomen gentis sunt cele mai multe exemple în sufixele — ar, — er, — elnic, — atic :

La ființe :

-ar :	cioflegar (băiat cu ghețe rupte) ceștar (paracliser), voșcinar (vânzător de tămâie)
-atic :	polovratic (grăbit)

- elnic : botrăcelnic (pribeag), clențelnic (rău de gură)
izdgelnic (risipitor), limbușelnic (limbut)
odăelnic (haimana din casă în casă) procesel-
nic (certăreț), strângelnic (strângălor)
- er : groșișer (negustor de mărunțișuri)

La obiecte :

- ar : grumăzar (opritoare după gâtul calului), loitrar
(două lemne din care se face loitra)
- elnic : curelnic (cotețul, încotro cur găinile)
mestelnic (mestecău, culișer)
- er : ciopler (butucul, pe care se cioplesc lemnele)
sărciner (prepeleac)

Nota augmentativă o au sufixele în :

- aie : ciocălaie (ciocănirea ouălor)
corcovaie (lut bătut)
- ală : burdală (greutate mai mare), corcofală (noroiu)
- an : boman (bouman-om mîncăcios), bușan (bou rău)
lotroman (lotru), rîtan (om fără caracter)
- arie : buzduganie (ciot, scorbură mare)
- ău : căldău (scaldă mare), gâldău (baltă mare)
totolău (bucată mare)
- oacă : bultoaică (băltoacă), tulboacă (apa tulbure de
rău în jurul unui arbore)
- oagă : năloagă (îmbulzeală)
- oniu : cirigoni (baltă mare), cotârloniu (tlăcăiandru)
știufuroni (loc adânc)
cu excepții rare ca : cerboniu (copil mic)
mușuroni (pilic pipernicit)

Singulare colective prin caracteristica sufixelor în :

- ag : beușag, nemșag (neamuri)
- ăt : frumșăt (frumușețe)
- enie : nemotenie (neam rău)
uzitat și la plural „nemolenii“
- et : mîncăret (multă mîncare)
- fârșet (piele verde, cu coare se coasă o bondiță)
- ug : spăilug (moșie mare)

Prin contragere și adaptarea la sufixe noi s'au format :
Se adapă, primind sufixul — ină — > sadăpină
 Sân Nicolaie „ „ — ori — > Sâmicori

Un fenomen interesant e **sânt** (sfânt), în care dentala a cedat unei bilabializări și s'a trecut la „sâmt, sîmt“ (Sâmtul Grigore).

O altă particularitate distinctă o avem în unele sate de munte, în cari sunetul **a** a cedat prin extensiunea sa calitativă și organică tonicului **o**.

Exemple :

Iapă — în Mehadica

Drac — „ „

„Duc iapa asta la gîrliște s'o dau dracului“

Acolo — în Cornea, Cuptoare, Mehadica

Pluralele (pluralia tantum)

Pornind dela criteriul, că orice sufix îi impune unui substantiv valoarea lui semantică, mă rețin la grupul sufixelor notorice, după cari vom recunoaște pluralele, ce indică fiecare pentru sine noțiunea colectivizării. Pentru formarea acestor plurale au Bănăștenii în idiomul lor o predilecție.

Să vedem un grup, interesant după sufixele lor :

- ăi : cocăi (piese dela mijlocul războiului)
- aie : coceale (picioarele mari dindărăt la animale)
giufăcaie (chibrituri)
- ale : todorosale (boale rele personificate în ziua de Sf. Todor)
- ăne : blăne (carton)
- ăni : corobăni (matehale)
- ărci : mănătărci (bureți de pădure)
- ării : fusticării (fleacuri)
- ăji : sgurăji (rămășițele dela slănina friptă)

- e : corcofe (nimicuri), corcove (fructe sălbatice)
coslrenge (iarbă groasă), scleme (scoabe)
- ei : căței (bârnela, pe cari se ridică casa)
cârligei (viorele), gingei (gingii)
- eie : bugigeie (ierburi amestecate), codobeie (picoare)
măcăreie (adunătură)
- ele : băcele (unelte de bătut coasa), lovele (bani)
șacamele (fleacuri)
- ene : bubuiene (dăruri)
- enli : mândrenii (mândrețe)
- eșe : cioloveșe—șioroveșe—diferite poame.
- eji : bondreji (toane), căreji (boală la oi).
cemeji (duleți), clojmeji (mâncăruri)
sufleji (fără suflu)
- eturi : carneturi (cărniuri), pângăreturi (pângăriri)
- iei : tărcălici (cruci mari de arbore)
- icie : olacicie (unelte)
- ine : jordoline (poame), morosline (iagode)
- ini : lipini (pâni mari)
- ișe : odășnișe (haimana pela casele altora)
tălănișe (bucățele de alice).
- le : jigle (galițe)
- oace : năroace (zdrențe)
- oafe : crantoafe (ace de păr)
mostoafe (resturile dela fagurile de miere)
- oaie : uroaie (locuri periculoase)
- oale : șormodoale (locul, unde s'a deplasat pământul)
- oce : tanoce (mărunțișuri)
- oi : forfoi (toane)
- ove : corăcove (fructe sălbatice)
- uichi : zăluichi (zdrențele dela o cusătură)
- uie : gruie (cocori)
- uri : tușcuri (vreascuri), vozuri (dungi mari de fer)

ADIECTIVELE

Derivări neubicinuie în alte regiuni ale dialectului daco-roman. În idiomul bănățean se aud :

Dela drag	= drăgoniu
vâlvă	= vâlvos (umflat)
slugă	= slugos (slugarnic)
rupt	= rupțugos și rupturos

porc	= porcolos (porcos)
chită	= chișoș (fălos)
brad	= brădos (chipeș)
bord	= borderos (ghimpos)

Semnificative sunt apoi urmă'oarele sufixe pentru a determina valoarea semantică a adjectivului. Fiecare sufix are caracteristica lui semantică.

-aciu :	glumaciu (glumet)
-aș :	îngădălmaș (îngăduitor), formolaș (frumos)
-etcă :	mueretcă (femeiatic—substanțial și adjectival)
-oc :	flămânzoc (flămând), golomoc (pipernicit) grăsoc (gras), măroc (mare), uiloc (și zuituc—uituc).
-og :	fleștenog (colonog)
-ios :	însinăcios (cu spini), pistricios (pistriț)
-oș :	malcoș (înalt, sprinten, iute).

★

VERBELE

De bună seamă că și verbele prezintă un interes deosebit parte din cauza derivării, parte din cauza flexibilizării neobișnuite în celelalte regiuni ale dialectului daco-roman. Prin derivare:

Boscăi a (hoscă, boască)	= a se mânji
Brucăi a (brucă)	= a împunge
Caieri a (caier)	= a face caiere
Câlțai a (câlț)	= a face călți
Cărnui a (carne)	= a rade carnea de pe o piele
Cecărui a (cecăr)	= a strânge
Ciocăi a (cioc)	= a năcăji
Corcăi a (curcan)	= a se învărli ca un curcan
Cura a (varianța lui „a	

cure*) = a alerga

pe când curățura are alt sens (curățirea coajei de pe o vegetală).

Dătina a	= a da
Doda a	= a se deda
Drumăi a (drum)	= a umbla mult
Duriğa a	= a da de-a dura
Fărfăi a (a fărfați) fârfotă	= a flecări
Găzdovi a (gazdă)	= a găzdui
Gibi a (gib, ghib, ghibă)	= a deveni cocoșat
Hâci a (interj. „hâci“)	= a alunga
Iaduî a (iad)	= a duce greu
Împildăși a (pildă)	= a imita
Încărcăți a	= a încărca
Înfăloși a (fală)	= a se făli
Înfeșuna, înfeșuia a (fașă)	= a cuprinde
Lăbăi a se (labă)	= a gesticula (laboș=om mare în picioare — și labe)
Lănțai a se (lanț)	= a se trage încoace și încolo
Lenoșa a se (leneș)	= a se muia
Mici a (mic)	= a micșora
Miticula a (mitile)	= a se face micuț
Murgî a (amurg)	= a amurgi
Muronia a (muroniu)	= a speria ca muronul
Nuntăși a (nuntă)	= a pune poreclă la veselii, la nunți
Obârși a (obârșie)	= a scoate la căpăt un lucru început
Pânzui a (pânză)	= a împânzi, a pierde vederea
Pârlui a (pârlău)	= a tierbe rufe
Păuri a (paur)	= a fura
Pologî a (polog)	= a cădea bolnav la pat
Priculici a (priculiciu)	= a face rău ca priculiciu
Pumnări a (pumn)	= a lovi cu pumnul
Rostî a (rosi)	= a isprăvi
Sântui a (sânt, sfânt)	= a prăznui ziua sfântului
Sfătoși a se (sfat)	= a se sfătui
Strigoni a (strigoniu)	= a poci ca strigoiul

Șindrui a (șindră)	= a acoperi cu șindră
Tontăvi a se (tont)	= a se prosti
Țăpi a (țapă)	= a se sili

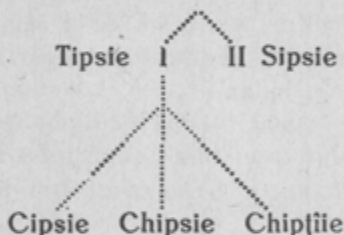
Tot așa de rare sunt fenomenele flexiunii la partici-
piile adjectivale, în idiomul bănățean însă foarte obicinuite :

Bobat (bob)	= mășcat, mare
Bocănat (bocan)	= plin
Brâghiat (brâglă)	= nelegat
Bruznat, îmbruznat (bruș)	= prea plin la față, deformat
Chipoșit (chip)	= rău făcui, pricopsit
Cocăiat (cocaie-coromâslă)	= îndoit
Cocârnat (cucă-deal)	= cocoșat
Cocărnit	= șerpuit
Coroboit	= coroiat
Cucuiat (cucuiu)	= îngâmfat
Cucuit (cuc)	= cântecul cucului
Îmbăznat (băznă, besnă)	= întunecat, prost, nebun
Împedintat (dinți)	= dințat
Împociat (pocie)	= înfășurat
Împopletit (împletire)	= împletit
Îmbuturit (buloară)	= găurit
Înzădărat (înzăder)	= iritat, zădărit
Lopărtat (lopată)	= pleoșlit ca o ciupercă
Mușchiat (mușchiu)	= cu mușchiu
Neînhăinat (haină)	= neîmbrăcat
Plecosit (plecat)	= cu capul plecat (îngândurat)
Potcăit (potcă)	= dat dracului
Pupuiat (pup)	= pistriț
Rămurat (ram)	= rămușor
Rândurat (rând)	= rânduie
Rotogolat (rotogol)	= rotunzit
Rotundat (rotund)	= retezat
Rozălit (ros)	= mâncat, pălit
Zădorit (zâd, zid)	= dorit, ahtiat bogat.

În cele ce urmează mă voiu reține asupra unor specimenne dialectale, cari denotă faza de transformare și evoluție, fază plină de interes și atâtea contraste.

Cămgie (biciu) e cel mai uzitat, a cedat însă labiala m dentalei n înaintea lui g și foarte des se aude și **căngie**. Unele regiuni li-au adaptat adaptat ambelor termeni un S protetic și am obținut, cum am amintit mai înainte, scămgie—scăngie. Altele însă au numai pe chimgie (slav.) Contrastul e evident acolo, unde m n'a fost substituit, căci în tot Banatul se aude numai **frâmbie**, iar în unele regiuni a rămas specimenul cel mai interesant **frâmbie**.

Prin câte faze n'a trecut inițiala t dela tipsie — ca exemplu ! Avem în Banat cele mai uzitate :

Cioglod pierzând prefixul a dat **glod** (ciucălău) diferințind de verbul omeotrop a **cioglosti** (a ciuguli).

Augmentativul **clomboniu** (tată), are în diminutivul **clombiță** (mamă) contrastul caracteristic al sufixelor — oniu și — iță ; aceste sufixe nuanțează specificul caracteristic. O altă curiozitate am amintit-o și în vol. I al „Grăiului Bănățean“.

Spiranta **h** se menține ca inițială la unele cuvinte, iar la altele a dispărut parțial sau chiar complet. În tabela următoare vom învedera fenomenul :

Spiranta h rezistă la unele cuvinte :	Se menține parțial după regulă în :	S'a pierdut complet în proleză :
---	--	-------------------------------------

hodăi (odăi)	hîrbeică și îrbeică	(h)arnoală, arnoavă
harc (arc)	hureza și ureza	cu deriv. arnoriță
hârtăuz (vandra)	horhună și orhună	(h)arcie, artie
hognă (ocnă)	hoboroc și oboroc	(h)umbar (hambar)

Dar și în
epenteză :

Sud (lat. iudex) a trecut dela Români la Slavii de Sud (Sârbi) prin mai multe faze, până ce a rămas actualul s ca inițială. Românii l-au reprimit cu acest s.

Sârbii : I

II Români!

jude. jud, sud

In Banat se aud șarpie—șârpie. Rare forme de plural sunt :

Gloți (gloată)

Sufleți (suflet)

Vânti (vânt)

precum și **motche** (motcă)

și analog **musche** (muscă)

„Acoperit tot de musche“ (Vasiova-Caraș)

Pentru toate particularitățile acestea să se consulte exemplele din glosar în dreptul fiecărui cuvânt.

Grupul **au** a dat prin contragere tonicul **o** în **lăutaș—lotaș** și pe alocurea **căuta—cota**.

Sufixe ca—**elă**, transplantate prin neologisme ca **manivelă**, nu s'au putut încetățeni, căci **maniu** a rezistat și rezistă cu sufixul său—**iu**.

Altă particularitate rară e când 2 dentale s'au suprimat reciproc transformându-se în epenteză în noi dentale cu caracter mai aspru: **mestecău**, are în unele regiuni **măzdăgău**, e interconsonantic prin transformare a contribuit la suprimarea și substituirea dentalelor anterioare prin cele posterioare.

S'a purces la un sufix de nomen agentis — oare în unele regiuni pentru a extinde calitativ un termen rezistent: **mâncat** și **must**.

Aplicându-li-se sufixul—oare a dat **mâncat—mâncătoare** (cu noul sens: maxilarul inferior, ce mestecă mâncarea), iar **must—mustoare** e apa murdară, ce se scurge din baliga vitelor.

Omeotropii **negreață—nigreață** au: primul „**negreață**” e nuanșa culorii negre în fenomenele precipitante ale naturii, pe când al doilea nuanșa culorii negre la o **haină** a dat apoi prin migrațiunea sensului o nouă nuanță: **nigreață** (domn, cocon în haine negre).

În Torontal (Jugoslavia) se aude localizat **noavină** și **novelie** (gazetă). E un specimen de neologism, care s'a furișat numai până în pusta jud. Timiș-Torontal, neputându-l suprima pe al doilea **gazeta** dela munte.

H intervocalic a cedat unei labiale tari în regiuni, în cari se aude numai **nuvărel**, păstrându-se în altele nealterat **nuhărel** (nourel). M înaintea dentalei t n'a putut rezista cedând lui n și astfel avem **nuntă**; avem în Banat o regiune distinctă cu **numtă**, în care m e ca o relicvă roasă de vremuri, ce nu cedează lui t.

Sufixul—oanie (-oane) a fost aplicat unor masculine

pentru a diferenția noul substantiv feminin, neuzitat în alte regiuni: om (bărbat) -- omoanie (femeie).

Latinul vulgar *pàssar* se conservă în Torontal-Jugoslavica cu trecerea accentului de pe penultima pe ultima *passári*.

N intercalat înaintea unei guturale c a dat *bo-cânci*—*boncoci*, iar înaintea unei dentale d *podele*—*pon-gele*, urmând apoi procesul palatalizării

U devenit a semivocalic are un exemplu rar în *poruncă*—*porâncă* și și invers a semivocalic a trecut în i tonic în *grâu*—*griu*.

Prin extensiunea valorii semantice am obținut de ex: *popă* (snopul dela crucea clăii), *povoară* (bucată de ață, frânghi), a *ponosî* (a prii)

O particularitate foarte interesantă e existența lui „cere” în câteva sate din jurul Birchișului (plasa Birchiș—jud. Severin): Birchiș—Valea Mare—Ostrov—Virîșmoc—Căpălnaș etc.

Cere ? ! e pronumele interogativ augmentat într'un sufix—*re* neobicinuit în fizionomia idiomului bănățean și acest *cere* înseamnă „Ce vorbești (ce spui) ! ?” ... Natural că acest *-re* mi-a fost prea bătător la ochi, ca să nu meditez asupra lui și m'am gândit la reminiscența lui *reor*—*reris*, că acest *rer*'s și-ar fi păstrat radicala *re* ca un augment al pronumelui interogativ *ce* în aceeași valoare semantică primordială cu o mică diferențiere mai expresivă: *ce vorbești* (ce spui).

ADJECTIVELE.

Înaintea dentalei n n'au putut rezista alte dentale, căci vrâstnic a dat *vrâsnic* menținând numai o dentală, iar vrednic a dat *vrenic* nemenținând nimic.

Alt fenomen curios e înmuiarea licvidei r în i și dimpotrivă menținerea lui în alte regiuni, căci

neharnic are și nehainic, pecând nemarnic (nepăsător) a remes neallerat.

Pierderea prefixului e iarăși o particularitate în acest idiom, căci **strămoșesc** — ască a trecut în **moșasc-ască**, analog la substantive — **cocostârc** a devenit **stârc** — **stâlc**.

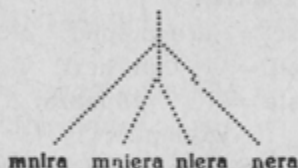
Sufixe ca -os și -iu au dat la derivări noi nuanțe ca **năsfiros** — **delicat**, **subțire** la **nas** și **năsuliu** — **nerușinos**.

VERBELE.

Prin derivare am obținut forme nespuse de interesante : Chiema — **chimăi** (a face din ochi) pe când substantivul **chimaină** înseamnă durere.

Verbul „a se mira“ a trecut prin următoarele modificări

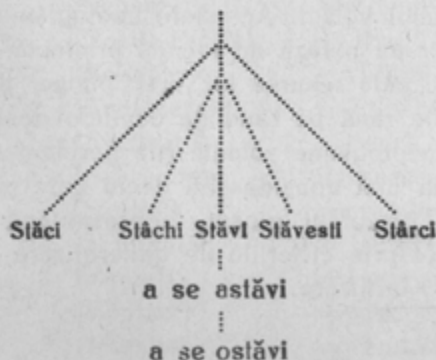
A se 'mira :

A înholba a pierdut inițiala **i** dând **nholbe**, **h** nu s'a putut menține după dentală și astfel a rămas **noiba** (a înholba).

O mulțime de nuanțe a dat verbul „a sta“ prin derivare :

A sta :

Verbe de conj. IV au trecut la I.

Suferi a = a suferi

și invers Picura a = a picui (prin pierderea licvidei).

Verbul a face are o particularitate la pers 3 în singular, căci în Torontal-Jugoslavia se aude în loc de „face“ face=făcie (Rilișor, Torontal-Jugoslavia).

Tot în unele sate din Torontal-Jugoslavia (Torace, Coșteiu etc.) s'a purces la o rotacizare rară nementinând în diftongul au pe ultima, ci înlocuindu-o cu r:

astfel se aude au dat = ar dat

au fost la joc = ar fost la joc

o enologie la avocat = arvocat

avăluc = arvăluc, arvălog

Alt fenomen rar e la unele vorbe, cari prin flexiunea conjugării devin incoative:

Prăpădesc = are prăpăd

Prăpădești = prăpezi

Prăpădește = prăpează

Exemplu:

„Și nimica nu lucrezi,

Numai ziua o prăpezi“.

În vol. I „Graiul Bănățean“ am insistat asupra procesului de infiltrare a paleo-și neogermanismelor. După aceste considerații n'am aflat, că ar fi necesar să mă rețin și în actualul volum. Actualele neologisme volante ale germanismelor au o fază nu tocmai prielnică, căci au din deceniu în deceniu resurse tot mai puține de infiltrare, fiind substituie rând pe rând de capitalul nostru lingvistic.

Aceste neologisme volante (de germanisme), cari au încă un număr mai considerabil decât cele maghiare, noi le-am luat în prezentul glosar, neprezentând un interes lingvistic decât prin criteriile de generalizare și tratare a a epocelor de infiltrare.

EXEMPLE:

Chischindăr	(Christkindl)	= darul pomului de Crăciun
Cocăr, cucăr	(Gucker)	= binoclu, ferestuiică
Crag	(Kragen)	= guler

Cuplă	(Kuppel)	= centură, curea de încins
Drod	(Draht)	= sârmă
Fălcer	(Feldssher)	= felcer, sanitar
Ferdăbanc	(Pferdebank)	= tramcar
Foștand	(Vorstand)	= șef
Maieriște, maier	(Meierhof)	= sălaș, gospodărie răseșite la țară
Mașlă, mășină	(Masche)	= cravată
Mișpais	(Mehlspeise)	= prăjitură
Moacăr	(Macher)	= om de afacere
Mușticlu, muști- căl, moștic	(Mundstüchl)	= capătul pipei, al unui instrument
Naicleoambăr	(Neugläubiger)	= credincios nou
Nefirț	(Neuwürze, Neu- gewürz)	= cuișoare, scorți- șoare
Paclă	(Packl)	= pachetel
Pidintăr	(Bedienter)	= servitor
Pocăraie	(Bäckerei)	= prăjituri
Rictui a	(Richten)	= a bate, a lovi
Șaf	(Schaffel)	= doniță
Șoaflă	(Schaufel)	= lopată
Șlinvol	(Schlingwolle)	= bumbăcel
Șoatar	(Schotter)	= prund
Șoferțe	(Schuhfetzen)	= obiele de încălțat
Șpor	(Sparherd)	= vatră, cuptor
Șranf	(Schraube)	= șurub
Ștrul	(Strudel)	= prăjitură
Șupă	(Schuppen)	= șură, șopron
Țămăt	(Zimmt)	= scorțișoare
Vințeler	(Wintzer)	= podgorean
Voștraf	(Vorstrafe)	= amendă.

Ca încheiere voiu sfârși cu un număr de „frazе“, nu alăt pentru valoarea semantică a elementelor lingvistice, ci mai mult pentru caracterul ideologic al expresiilor din fraze.

FRAZE

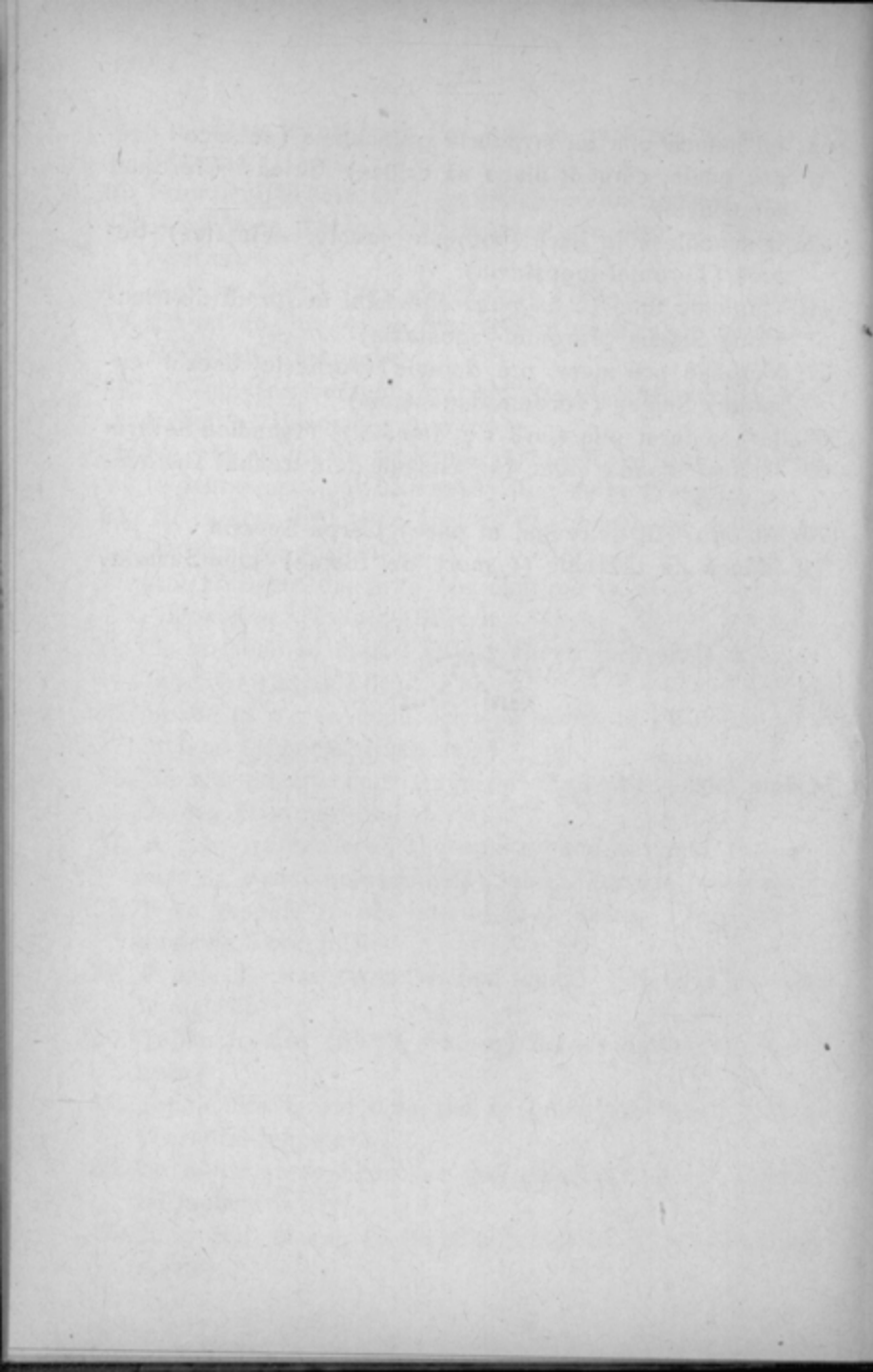
1. O așa o nu așa (ori așa ori nu așa) — Apadia (Caraș).
2. Te-au lovit urlăturile (vorbești fără rost) — Globucraiova (Severin).
3. Il doare buca (îl doare obrazul) Globucraiova (Severin)
4. Țucă-te în bucă, copile (te sărut în obraz, copile — Globucraiova (Severin).
5. Imi împreget să mă duc (îmi vine greu să mă duc) — Globucraiova (Severin).
6. Apăi că lumea (apoi vezi lumea) — Borlova (Severin).
7. Vezi cum aduce din picior (cum șchioapătă) — Globucraiova (Severin).
8. Asta-i o zgaibă de om (om certăreț, umblă după procese, proceselnic) — Globucraiova (Severin).
9. Tu ești făcut în dungi ca jiru (nu te lași capacitat) — Globucraiova (Severin).
10. Maida că nu (aproape că nu) — Borlova (Severin)
11. Neagra din fântână (femeia urâtă) — Feneș (Severin)
12. Poiana cu nuci (cimitirul) — Feneș (Severin)
13. Dă-l biedului (dă-l dracului) Cornea-Domașnea (Severin)
14. Slab la nojițe (slab la trup, minte) — Coșteiu
15. Guba bate cotu (când cineva nu-și dă seama, celălalt îi răspunde așa ca să-l respingă) — Coșteiu.
16. Uf clane (acest cuvânt e de baljocură pentru cei fercheși, e întrebuințat mai ales la babe) — Feneș (Severin)
17. Baba curcubăta (se spune despre baba, ce pândește fetele, dacă muncesc acelea ori nu) — Feneș (Severin)
18. Te ia în cârcă (e o dojană pentru copii) — Feneș (Severin).
19. Nima'n drum (om de nimic) — Feneș (Severin)
20. A căzut coșca pe mine (a căzut soarta pe mine) [coșca bucălică de zahăr] — Zgribești (Severin)
21. Întoarce albeșile pe dos (întoarce ochii pe dos) — Zgribești (Severin).
22. Și-o lăsat mintea în ciutură (a început a prosti) — Zgribești (Severin)

23. Te iau la săpălău (te iau la ceartă)—Zgribești (Severin)
24. Țâțînă de apă (isvor de apă în câmp)—Zgribești (Severin).
25. Să nu umbli slastă (să nu te amesteci la slănină — Cârpa (Severin)
26. Du-te sfreanțului (dute dracului) — Cârpa (Severin)
27. S'o pus cu spatele de călă rădărie (nu vrea să știe de nimic, nu aude—nu vede) — Răcășdia (Caraș)
28. Imblă cu farfoi (imblă cam mândră)—Caransebeș
29. Stă stag [steag] (rămâne mirat, surprins)—Caransebeș [când l-am văzut, am stat stag].
30. Are mațe pistrile (e om rău) — Crâjma (Severin)
31. Stai ogoiului (stai la loc) — Domașnea (Severin)
32. Ii pică sărăcia din ochi (trăește sărac) — Răcășdia (Caraș)
33. Dă cu hârgoala (vasul), ca să trăiască gloata (să bea cu vasul) — Răcășdia (Caraș).
34. Nu mă fierbe cu nimicuri (nu mă minți cu fleacuri) — Răcășdia (Caraș)
35. Tiri-i Truia, tiri-i Gruia (egali) — Răcășdia (Caraș)
36. Dă-i una'n șă, ună'n gușă (să se grăbească) — Răcășdia (Caraș)
37. Crește ca varza în gunoiu (grasului i se zice) — Răcășdia (Caraș)
38. E bun de trimis după moarte (molatecului) — Răcășdia (Caraș)
39. Nu mă căli (nu mă înșela) — Răcășdia (Caraș)
40. Ține-ți măcinătoarea, că de nu ți-o pușcă veselie (tăcere!) — Răcășdia (Caraș).
41. Să te ardă o zamă de pești, nu de raci (l se zice unui om de nimic) — Răcășdia (Caraș)
42. I s'o pânzuit ochii (i-o olbit ochii mortului) — Răcășdia (Caraș)
43. Se duce în pupii bagiului (nicăiri)—Răcășdia (Caraș)
44. Bucata în mâna altuia e totdeuna mai mare (se spune despre lăcomie) — Răcășdia (Caraș).

45. Ca să nu te sfădești, Ține apă în gură (ca să taci) — Răcășlia (Caraș)
46. Frumosul îți taie osul (te bate) — Răcășdia (Caraș)
47. Am rămas jâp în câmp (sărăcit de toi) — Răcășdia (Caraș).
48. Apă de lampă (petrol)—Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
49. Dă-mi un litru de vedere (dă-mi un litru de petrol)—Regiunea Caransebeș.
50. Se întoarce ca racii în oală (se întoarce cum n'ar trebui — Buceșnița (Severin).
51. Nu pot să fiu eu toldeuna vârful știrului (nu pot să fiu toldeuna cea mai frumoasă) Buceșnița (Severin)
52. Tiri dracu, tiri socea (ori cu dracu ori cu tat-su) — Torontal (Jugoslavia)
53. Ălă vorbește din prag (se exprimă în două înțelesuri —Domașnea, Petnic (Severin)
54. Ce vorbești în taină ? (Ce vorbești fără rost)—Seleuș Torontal (Jugoslavia).
55. Vorba ta o pun după coș (pe vorba ta nu dau nimic) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
56. Se uită ca din dud (privește îngâmfat peste umăr) Seleuș (Torontal-Jugoslavia).
57. A prins vulpea renă (se spune când se vailă tare cineva de orană neînsemnată) Seleuș Torontal-Jugoslavia)
58. Ii ca vespele (e om iute la fire) Seleuș (Torontal-Jugoslavia Torontal)
59. Ii pute și pașu (e om foarte leneș) Seleuș (Torontal Jugoslavia)
60. Țapăn frumos (foarte frumos) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
61. Țapăn tare foarte bine (nu se poate mai bine) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
62. Se uită'n șapte blide (se uită chiorîș) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
63. E învăluit la cap (e buimăci) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)

64. Iși mănă pita lui și poartă grija altuia (se zice despre acela, cărui îi place să critice) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
65. Li cu coleşă în gură (vorbește moale, neînțeles) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
66. Cupă de tulei (e un poșor de tulei în formă de triunghi) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
67. Vorbești pră mare, pră domnie (vorbește așezat cu minte) Seleuș (Torontal-Jugoslavia)
68. Iară o furat pila (iară s'a îmbătat) Mehadica-Severin
69. Iși face coada colac (se codește dela treabă) Tincova-Severin
70. Ai ogoi (fii detreabă, ai pace) Cârpa-Severin
71. Mănă de zbârnaie (e mort de foame) Jupa-Severin.

GLOSARUL

A

- Abăroc** (da abărocul) = un joc vechiu în Lugoj
Dr. P. Barbu, Lugoj
- Abiuță, d-abiuță, deminutiv** = abia
Em. Novacovici,
Răcăjdia-Caraș.
- Ablăgău și oblăgău** = fereastră
S. Lazăr, Bozovici-Caraș
- Abroc** = porția de ovăș la cal
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Abros-oase,**
abrus = față albă de masă
„Pune bine abrosu.”
I. Stolojescu, Caransebeș
- Acănuma** = iață, acu
Adv. ce arată nuanța unui
moment : iacă numa
C. Dee, Petrovasila-Jugoslavia
- Acataroasă** = întru câlva, pe drept
„Eu nu mînc lapte acata-
roasă”
S. Lazăr, Bozovici-Caraș
- Ăce, interj** = uită-te
„Ace pe Petre și Maria cum
se cară!”
I. Jula, Jdioara-Severin,
- Aceia a se,**
acia = a se îmbrăca
Em. Novacovici,
Răcăjdia-Caraș.
- (conf. Gr. B. I, 54)
- Aciui a se** = a se liniși
„Bolnavul s'o aciuit”
Em. Novacovici,
Răcăjdia-Caraș.

- Aciuca a** = a acoperi
Em. Novacovici
Răcăjdia-Caraș.
- Acotropită** = acoperit
(Verb a acotropi) P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Adăurat-ă** = pitit, ghemuit
„La o frunză adăurată
Șede o babă supărată“
Dintr'un cântec din Crușo-
văț-Severin
In Vasiova-Caraș : adăurat =
felicitat. (P. Oancea)
- Ăftică** = cf. Gr. B. I. „eflică“
Marlin Novac, Marga-Severin
- Agăta a se** = a se găta, găti
Em. Novacovici,
Răcăjdia-Caraș.
- Agăuri a** = a cerși, a se milogi
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Ăi** = da
N. Cardeș, Apadia-Caraș
- Ajiuit-ă** = aproape gata (spre mai rău)
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Alaviță și alivijă** = zahăr prăjit cu nuci
Reg. Lugojului
- Alfie** = lemn crăpat în două
V. Seracin, Vălișoara-Severin
- Amalista** = „s'o agătat“, nu-i nimic
Em. Novacovici,
Răcăjdia-Caraș.
- Amăn!** = astâmpără-te, fii pe pace!
P. Dancea, Vasiova-Caraș
- Amănăcior** = mai târziu
[Dem. derivat dela a-
mănat, ambele uzitate
în Banat]. „Dacă vii mai amănăcior
N. Fișteag, Globucraiova-
Severin

- Âmpăr** = vadră
 T. Cocoşiu, Valea Bolvaşnişei-Severin
- Ampărat** = împărat
 E. Novacovici, Răcăşdia-Caraş
- Amurghi adv.** = pe dracu
 „Nu li-i nici **amurghi** la crumpi”.
 V. Turec, Jupa-Severin
- Anjelir, (anjenir, anjiner, anginer)** = înger
 P. Oancea, Vasiova-Caraş
- Apipia (a)** = a pipăi
 I. Grivei, Iablaniţa-Severin
- Arşău** = lopată de luat gunoii
 V. Aldan, Sălbăgel-Severin
- Ar şie vrei** = dar ce vrei?
 P. Oancea, Vasiova-Caraş
- Arazi** = lăna din care se fac catrinţe (pe motche mici în prăvălie).
 G. Dee, Petrovasila—Jugoslavia
- Ârce din hârce, hârj** = hârţ, şoarec
 N. Roman, Râţişor-Jugoslavia
- Areà** = interj. cu care se alungă caprele
 I. Lăzărnica, Feneş-Severin
- Armitaş [şi vâmaş]** = vameş
 P. Oancea, Vasiova-Caraş
- Armurariu** = dalac [o boală în pulpa din dărăt a piciorului]
 [numai la vite]
 V. Turec, Jupa-Severin
- Arnoriţă, dem.** = ac pentru păr
 [Cf. Gr. B. T. „arnoală”]

- Ârța** = interj., cu care se alungă oile
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Artar** = bățul, care ține brâglele la război.
M. Armaș, Petnic-Severin
- Artăuz** = om cât un munte
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Arvălog, arvăluc** = avăluc, aldămaș
N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Arvocat** = avocat, avocat [foarte rar în Banat] „Șinși băncu[ă] pentru **arvocat**“
Reg. Lugojului
- Astăvi a se** = a se liniși, a se așeza
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Așiera a** = a nimeri.
„Moșu rădică și înlînde prăjina și îndemănatic cum e, **așieră** călșii ca praf“...
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Ața, ățoiul** = rața, rățoiul
„Unde e **ățoiul** e și ața“
Gh. Seracin, Vălișoara-Severin
- Ăte** = uile
I. Anca, Bozovici-Caraș
- Aurea a** = a ura, a felicita
Em. Novacovici, Răcăjdia-Caraș.
- Avan** = piuliță de pisat zahăr
N. Cernescu, Cernereva-Severin
- Avirufa** = mama pădurii
P. Boieriu, Feneș-Severin

B

- Babau** = monstru
I. Grivei, Iabłanița-Severin
- Babiță, var** = moașă
[cf. Dicț. Acamemiei] N. Roman, Jugoslavia
[Torontal]
- Babură** = buracă, bură
Reg. Caransebeș
- Băcăruși, pl.** = clopoșei dela cai în timpul
iernei
N. Roman, Jugoslavia
[Torontal]
- Băcele** [din bătele] = unelte de bătut coasa
R. Roman, Jugoslavia
(Torontal)
- Băgic** = dudă pentru scurgerea apei
(cf. Gr. B. I.) de ploaie
Zgribești-Severin
- Băgle** = sânge încheat
„zice că i-o picat băgle“
O. Roșet, Teregova-Severin
- Baia** = așa numesc băieții cei mici
[cf. Dicț. Academiei] pe cei mai mari
„O venit baia Vasile“
N. Roman, Jugoslavia
(Torontal)
- Bălarcă, fleacolă** = flecar
C. Otonoga, Caransebeș
- Băldănoase** [pl.] = unelte de lucru
I. Grivei Iabłanița-Severin
- Bălji** [a] = a nu se da, a nu se urni la
lucru. „Sunt mulți oameni,
cari numai șed, nu băljesc
să lucre“.
I. Smultea, Teregova-Severin
- Băltăi** [a] = a lucra fără socoteală
I. Grivei, Iabłanița-Severin
- Banbán** = întuneric
P. Miloș, Șemlacul Mare
T. Torontal

- Bândăreți pl.** = copii, plozi
„Rachira nu mai are grijă de pândăreții ei”.
[N. Turec, Jupa-Severin]
- Bangă** = bancă, cassă de bani
„Am să fac o bangă, să am bani”.
Torontal-Jugoslavia
- Bănuț, ver.** = ghiocel, mărgică
N. Roman, Jugoslavia
[Torontal]
- Bar** = om rău, fiul dracului
„Și multe fapte nelegiuite o făcut ăst bar”.
Sân Ianăș [Jugoslavia-Torontal].
- Bărâca a se** = a se chinui
R Adam, Tincova-Severin
- Bârbădoniu** = trombon
„Muzicantu o pierdut bârbădoniu”.
E. Sârbu, Var-Severin
- Bărbată, c1 subst. și adj.** = bărbătoasă, harnică
„Rea socriță'mi căpătai.
Șede'n vatră și mă latră
Strigă că nu sânt bărbată”.
Dintr'un cântec din Zlogna-Severin
- Bârbăzău** = foc mare
„In sobă-i bârbăzău”.
E. Sârbu, Var-Severin
- Bărbori [a]** = a stingheri, a trezi
„Dar tu la ce mi-ai venit
Și din somn m'ai bărborit?”.
Dintr'un cântec din Cornea-Severin.
- Bărcier** = culișer
M. Văcărescu, Apadia-Caraș.
- Bardac** = ulcior cu lăță
N. Cernescu, Cornoreva-Severin

- Bărdău**, ca subst. și adv. = de-a gata, degeaba
 „Sezi bărdău, hm ?“
 C. Șandru, Zgribești-Severin
- Bărdoșei**, pl. = pogăci, ce se fac la „Sâmți“
 [40 de Sfinți] în formă de păpușă. Se ung cu miere și se dau de pomană.
 T. Șdicu, Straj-Jugoslavia
 [Torontal]
- Bărgoios-oasă** = zbârcit
 „Li-i ciudă că sânt frumoasă,
 Nu ca ele bărgoioasă“.
 G. Neagu, Iupa-Severin
- Bariac**
 [slav] = steag
 Torontal-Jugoslavia
- Barna**
 [slav] = vacă; femei proastă.
 „Leliță, leliță,
 Ți-a murit bărbatul
 L'as să moară dracu-l ție
 C'om lăia pe barna,
 Jumătate om pune pomană,
 Jumătate om face nuntă“.
 P. Isac, Ilova-Severin
- Bărnac-ci**
 [cf. Dic]. Acad. „bărnaciu“ = brun
 „Fața-i albă, ochi bărnaci
 Sprâncenele mult mi-s dragi“
 S. Monu-Gavriloni, Gladna
 Română T. Torontal
- Bărnaciu**, adj.
 [cf. Dic]. Academiei = prostiț, molatec
- Barna** = vacă; om prost
 „Măi bădiță, măi bărnace,
 Te-aș iubi, maichii nu-i place“
 Dint'un cântec din
 Herendești-Severin
- Bărnăreață** e = colibă din bărne
 N. Goanță, Cuploare-Severin
- Bărnașe**, var. = califea neagră sau în diferite
 culori.
 I. Goanță, Cuploare-Severin

- Băroni, băronia** [a] = a flecări, a vorbi multe
„Ce tot **băroni**?”
V. Turec, Jupa-Severin
- Bârzaică** = cf „zbârzaică”
Gh. Anca, Mărul-Severin
- Bârzavă-e** = apă mare curgătoare
P. Miloş, Şemlacal Mare
T. Torontal
- Băsărăgel** = sus, drept
„Am o puicuţă, na tăicuţă,
Cu codiţă, na tăicuţă,
Cu capul băsărăgel,
Cu picioare hârja-vârja”
Dintr’o ghicitoare (cântarul)
din Cornereva-Severin
- Băşcălie** = glumă, baljocură
[cf. Dicţ. Acad. „băşcăli”] „Am să-l iau în băşcălie”.
T. Topleceanu,
Pârvora-Severin
- Băscăşire** = despărţire
[verbul : a se băscăşi] I. Grivei, Iablaniţa-Severin
- Bătăcuiu** = sac de ţinut ouă.
I. Oncu, Birchiş-Severin
- Bătăculi** [a] = a se bate cu cineva, a se
bătăcăli lupta greu, a se învâlui, a
se zbate.
„Strajnic s’au bătăculit a-
mândoi”.
F. Pop, Caransebeş
- Batcă, var** = opincă sârbească în formă
[cf. Dicţ. Academiei] de sandale
I. Tăpârdel, Comorişte-Caraş
- Băuţă, var** = piatră albă făcută netedă
[conf. Gr. B. I, p. 59] M. Novac, Marga-Severin
- Bâzdăcuri** pl. = nimicuri
„Lasămă cu bâzdăcurile tale”
N. Domaşneanu-Caransebeş
- Bâzdănic** = cazan
N. Roman, Jugoslavia
[Torontal]
- Bebe, moloflete** = leneş, mămăligar
„Bebe de om”
I. Oncu, Birchiş-Severin

- Becică** = vas de 300 l.
N. Roman, Jugoslavia
[Torontal]
- Bedregălău** = unealta cismarului, cu care
[Augmentativul lui „be-
dreagu”. Înainte cu 30,
35 ani se chiema „ob-
seț”].
Vasile Stan, Lugoj
- Bejușcă** = ac întors la vârf
P. Otonoga, T. Torontal
- Ber** = măi
„Nu banii ber voinice”
Dintr'o baladă din Teregova-
Severin
- Berbeci [a] — berbec** = a împinge
„Nu mă berbeci!”
D. Usonescu, Mehadica-
Severin
- Berc** = spini creșcuți laolaltă
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Bercă** = câmp lângă sat
S. Lazăr, Sălbăcel-Severin
- Berdă** = lindă, ușa dela coridor
Cornea-Severin
Var.: ușiță de scânduri [ga-
ură] pentru a împiedica hoo-
rele să intre în lindă.
D. Usonescu, Mehadica-
Severin.
- Beușag** = băutură
„Anu ăsta n'o prea fost be-
ușag”,
Ch. Șușoi, Var-Severin
- Beverău** = lemn, cu care se lărgesc ciz-
mele, apoi se bate un „po-
țoval” îniăuntru.
Vasile Stan, Lugoj
- Biberiu** = un joc distractiv, obicinuît la
nunți.
E. Novacovici
Sărbători băbești, p. 34

- Bică, var.** = **cacica, checica** [un joc]
R. Roman, Jugoslavia
[Torontal]
- Biceangă** = **aflat, găsit**
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Bicichie** = **unealtă pentru călcat scoarța de „chei”, ce se pune la la cizmă.**
Vasile Stan, Lugoj
- Biecică** = **vas de strâns prune**
I. Gurin, Domașnea Severin
- Bigiric, piciric** = **mititel**
„Ia uită-te la băiatu ăsta ce **bigiric** e”.
E. Sârbu, Var-Severin
- Bihariu** = **repede, grozav**
S. Rusu, Răchita-Severin
- Bilior-ri** = **floare asemănătoare cu mușcata (?)**
I. Lăzărescu și I. Boroica, Globucraiova-Severin
- Birbecie** [din birbetie, bre- = **vrabie**
bete, brăbete] N. Roman, Jugoslavia
[Torontal]
- Bită** = **prost**
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Blăne, blănie** = **carton**
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Bleabă** = **flecăreț**
„De ăla ascultați, doar îi o **bleabă**”.
I. Lăzărnica, Feneș-Severin
- Bleasc** = **suflet**
„Și-o dat **bleascul**”.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Blencheci** [a] = **a vorbi fără rost**
„Nu **blencheci** verzi și uscate”
Valea Pogăniciului și a Sărazului [jud. Caraș].

- Bleoci** [a] = a vorbi prostii, a lătra
 [cf. Gr. B. I „bleancă” „C'am o soacră simjitoare,
 și „a blecăi” O ușă scârțâitoare
 Și-o călea bleocitoare”
 Ana Pera, Barbosu-Caraș
- Blezări** [a] = a atinge puțin, a răni ușor
 [blessaire] Torontal-Jugoslavia
- Blogoméje** [pl.] = lucruri ridice
 „Multe blogomeje mai spune”
 P. Șandru
- Bloj**, adj. și adv. = tare, de tot
 „A înghețat bloj”
 I. Ghimboasa, Mehadia
- Blodoroci** [a] = a amesteca
 „El blotorocește carnea”
 F. Pop, Caransebeș
- Boacă** = urît, prost
 „Mă uit boacă la el”
 H. Țunea, Caransebeș
- Boaie** = odaie mică de serviciu
 I. Marișescu, Secul-Severin
- Boalde**, pl. = ochi mari, înholbați
 „Își dădeau boalde unul la
 altul”. Dintr'un basm din Dol-
 boșej-Severin
- Boance** = femei neagră și urâtă
 I. Armaș, Luncavița-Severin
- Boarnă-e** = goarnă, trompetă
 „Dzicie în boarnă”
 P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Boază** = păcură groasă pentru unge-
 rea roșilor la car
 I. Grivei, Ohaba-Severin
 Var.: comină [la prune]
 I. Oncu, Birchiș-Severin
- Bobârnă-e** = închisoare mică
 P. Rusu, Răchita-Severin
- Bobat** = mașcat, mare
 „Răpurei mai bobati și mai
 mărunței”.

- Bobioc** = bruș, bulgăr
 „Am un bobioc de unt,
 Toate văile le ung”
 Dintr’o ghicitoare,
 Teregova-Severin.
- Boborânte, pl.** = bobite mici [de orice]
 I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Bubulei** = fructe uscate pe toată iarna
 [cf. Dicț Academiei] pe rămurelele arbuștilor, tu-
 fișurilor.
 „Trei crengi de bobulei în elb”
 Reg. Lugojului
- Bocănat** = plin (când e vorba de sticle,
 (subst. „bocan” uzitat pahare, vase).
 în loc de „bocal”)
 [cf. Dicț Acad. și Gr. N. Jompan, Marga-Severin
 B. I „bocan”]
- Bogazdă** = lanț
 „Dar murgul ca un nebun
 Dăde cu picioru’n drum,
 Rupse bocazda cu piciorul”.
 Dintr’un cântec
 din Ilova-Severin
- Bocelie** = limba floarei clopoțelului
 „Frunză verde de secară,
 Neica mănios deaseară,
 Cucuruz și bocelie,
 Neico, treacă-ți de mână”.
 Bojin Brândușă,
 Zervești-Severin
- Bococ** = mugurel de floare
 „Trandafirii în grădină fac
 bococ”.
 Reg. Lugojului
- Bogdașe (pl.)** = prostii, rele
 „Da multe bogdașe mai face”
 I. Săbăilă, Cornea-Severin
- Bohloniță** = om îngâmfat, matahală în-
 gâmfată.
 „O bohloniță de țigan”
 N. Sgavârdea, Caransebeș

- Bohoarcă** = hârcă
„Dracii ia-o de bohoarcă bătrână” Reg. Lugojului
- Boiu** = necaz, osteneală
cf. „terebenea” „Imi bat boiu cu ei”
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Boitări (a)** = a îmbla cu turma, a păstori
„A boitărit toată viața”
T. Pop, Caransebeș
- Bolboros** = flecăreț
„A început bolborosul iară”
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Bold** = cârc, nimic
„Nu zice bold”
I. Fișteag, Globucraiova-Severin
- Boleşniță** = boală, beleșug
„Ca leac boleșniții mele să fie”
Torontal-Jugoslavia
- Boloboc** = zăpăcit
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Bolocrac** = cf. „golocrac” Gr. B. I.
- Bolomoșit, bolomocit** = buimăcit, zăpăcit
(cf. Gr. B. I. „bolomoc”)
(Verbul „a bolomoci”) „Mi-s cam bolomoșit la cap”
Valea Pogăniciului și a Sărazului (jud. Caraș)
- Boman** = om mîncăcios
„Fi-ți-o bomane!”
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Bomboros-oasă** = pellic
I. Armaș Luncavița-Severin
- Bonchet** = mai multe cărămizi așezate într-o anumită ordine.
R. Adam, Tincova-Severin
- Boncoci, pl.** = bocânci
I. Ioanovići, Jena-Severin
- Bondreți, pl.** = toane, idei, capricii
„li cu bondreți la cap”
H. Țunea, Caransebeș

- Borăi a** = a plânge „Borăie copilul“
M. Berdic, Jupa-Severin
- Borcofeală** = murdărie subțire
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Bordoniu, bord** = bordan, bord, bolovan
(Sufixul-oniu atât de u-
zitat în loc de-an). „L-o nimerit cu bordu“
O. Novacovici, Bănia Caraș
A. Preda, Marga-Severin
- Bordoros** = ghimpuros, ghimpal
(Deriv. dela „bord piatră“)
[cf. Dicț. Academiei „bodos“]. „Prin secetă s'a făcut ogorul
bordoros“.
Torontal-Jugoslavia
- Borgioaică** = casă mică, bordeiu
(Alt subst. borgeiu, iar
un derivat „borgioaică“)
Ilie Câmpian, Prigor-Caraș
- Boronia a** = a direge prin casă, a lucra.
„Multe am boroniat astăzi“.
H. Țunea, Caransebeș
- Borugă-e** = apă mică curgătoare
P. Miloș, Șemlacul Mare-
T. Torontal
- Boșcă** = șurț lat
S. Mihaiu-Jugoslavia (Torontal)
- Boscăi (a), var.** = a se mânji
(cf. Dicț. Academiei) „li boscăit cu pecmez pela gură“
(Subst. „boscă, boască“)
Ilie Loziciu, Domașnea-
Severin
- Boșche** = opinci
(Mag. „bocskor“) Toracul Mare-Jugoslavia
(Torontal)
- Boșciorog** = groapă, fund
„Te bagă în boșciorog“
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin
- Boșneag** = nor lunguet, dâră lungă
„Boșneag de fum“
R. Șandru, Zgribești-Severin
- Bot, subst.** = țigăie, raină
„Un bot de crumpi“
V. Turec, Jupa-Severin

- Botâng** = un lanț ușor la roțile plugului, care se pune **mai înainte** la roată, ca să intre plugul afund, iar **mai** înapoi ca să nu intre plugul prea adânc în pământ.
Zgribești-Severin
- Botău** = bâta, cu care se lovește în minge (jocul de-a minge).
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Botrăcelnic**
(Verb. „a bolrăci“) = vandraș, haimana
„Măi Ioane, ce tot **botrăcești** pe aici?“
I. Fișteag, Globucraiova-Severin
- Botuș** = piele de oaie
M. Loga, Teregova-Severin
- Bozomoc** = zăpăcit
M. Feneșan, Mehadia-Severin
- Brădână-e** = vas de mărimea unui cazan
N. Roman, Jugoslavia (Torontal)
- Bradâniu**
(Deriv. „brad“) = bădâniu, în care se pune var
I. Boroica, Globucraiova-Severin
- Brădos-oasă** = chipeș (înalt și gros)
„Mult mai mult și mai **brădos**, Nu ca tine un urâcios“,
N. Ștefaniga, Ghimboca-Severin
- Brâglecie** = legat la ambele picioare, ca să nu se poată mișca.
„Mă legară **brâglecia**“
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Brâgluit** = încheșat
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Bramburi, pl.** = cartofi
M. Suci, Mocerș-Caraș
- Brănic-ce** = limba de fer, cu care se în-
cuie ușa.
D. Birlea, Rugi-Severin

- Brăvár = conf. la „pismoacă”
- Brazbă și brozbă = nap
I. Vasilescu, Bogâllin-Severin
- Breneci = cf. Gr. B. . „brăneși”
P. Goanță, Cuploare-Severin
- Brișcie = briceag
S. Rusu, Răchita-Severin
- Broangie = briceag
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Brocit (a se broci) = obicinuit
I. Ambruș, Glimboca Severin
- Botrac = brotac
(Metaleasă obișnuită în Banat) Șt. Mateovici, Domașnea-Severin
- Brod = punte. trecătoare peste Mureș
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Brucăi (a)
(Subst. „brucă”) = a îmboldi. a împunge
„Ia, brucăie-l puțin”
D. Novăcescu, Caransebeș
- Bruscan-i = mușcala
I. Boroica, Globucraiova-Severin
- Bruznat-ă = diformat (la față gras, plin la obraz)
„Da, n'ar fi urâtă, dar e cam bruznată la obraz”
C. Dalea, Ohabița-Caraș
- Bubăi (a) = a vuvăi
„Cu toate că focul bubăia ziua, noaptea în cuploare”.
Gh. Catană, Chipuri și Graiuri din Banat, I p. 147
- Bubiț-ți = vierme de mătasă
I. Popa, Domașnea-Severin
- Bubuiene, pl. = darurile, ce se aduc miresei în coșărcuțe, cu turle, colaci, plăcinte, ouă etc.
I. Ioanovici, Jena-Severin

- Buburos-oasă** = bubos
 „Este o fată buburoasă
 Şade cu Vodă la masă”
 Dintr'o ghicitoare din Iaz-Severin
- Bucă-e** = borcănel
 „Tune dracu şi să zbiere
 În uiaa cu albele
 Şi'n buca cu rumenele”.
 Com. Sacul-Severin,
 cântece—colecția autorului
- Bucăli a** = a îmbuca fără încetare, lacom
 I. Oncu, Birchiş-Severin
- Buduganie** = măduva seacă dela arbori
 „Nu arde bine, că i o buduganie”
 M. Secoşianu, Lugoj
- Bufnece, adj.** = variantă la „bufnat, îmbufnat”
 M. Rădoi, Plugova-Severin
- Bufon-ni** = pin
 M. Novac, Marga-Severin
- Bugar** = tău V. Turec, Jupa-Severin
- Bugiană, pl bugiene** = buruiană, floare de leac
 „Frumos e badea la gene
 Ca roua depe bugene”.
 Dintr'un cântec din
 Vărădia-Severin
- Bugigeie, pl.** = mai multe ierburi amestecate
 M. Rădoi, Plugova-Severin
- Bulearcă, adj.** = sprinten
 „Am o tarcă bulearcă (coasa)
 Tot câmpul aleargă”
 Dintr'o ghicitoare din
 Domaşnea-Severin
- Bulgăr** = om bogat „Nu-s eu bulgăr”
 (cf. Dicț. Academiei) I. Lăzăruică, Feneş-Severin
- Buligă** = cf. „boman”
 „Te-ai săturat, măi buligă?”
 I. Lăzăruică, Feneş-Severin
- Buliubaşă** = chiabur, fruntaş
 „Fata bogatului buliubaşă
 Micola Iana din Moceriş”
 D. Novacovici, Răcăşdia-Caraş

- Bulmă** = minge
I. Cioloca, Brebul-Severin
- Bultoacă** = băltoacă, ballă
M. Rădoi, Plugova-Severin
- Bululuiț** = buimăcit „S'o bululuiț la cap”
(Verbul „a se buiului”) F. Pop, Caransebeș
- Bumbărdon** = instrument muzical (bas)
I. Ponoran, Feneș-Severin
- Bunbica a** = a împinge dindărăt cu lovituri pentru a scoate pe cineva afară.
Em. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Burbului (e)** = a se burzului, a răscoli, a avea crampe. „Nu știu ce-mi burbuluește în stomac”.
H. Țunea, Caransebeș
- Burdală** = greutate mai mare
„Eu am stat mai în burdală”
I. Dragonescu, Zgribești-Severin
- Burduși a, var.** = a înloarce friptura în sus și în jos. „Nu burduși atâta carne, că se arde”
M. Berdic, Jupa-Severin
- Burfă, burfan** = stomac, burtă (la animale)
Regiunea Caransebeșului și în tot Banatul
- Burfui a** = a frământa, a sparge, a trânti
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Buri (fără u)** = burie
R. Roman, Jugoslavia (Torontal)
- Bușan, ca subst. și adj.** = bou rău, ce împunge
(Deriv. dela „buș” verbul „a buși” neuzitat în Banat în „buș” și „a buși”).
Măriușă cu cunună.
Nu cânta noaptea pe lună,
Că nu mi-i inima bună,
Că-i mâncată di dușmani
Ca iarba de doi bușani”
Dintr'un cântec, colecția autorului

- Bușeac** = iarbă mare și multă
P. Dalea, Ohabița-Caraș
- Buși (a)** = a sparge bolovanii
„Mă duc la bușit”
N. Bogdan, Zăgujeni-Severin
- Bușniag, bușniac, var.** = gazul, ce se desvoltă în căl-
cf. Boșneag dură și umezeală la o clăie
de fân.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Bustan-i** = buștean
„Am doi pari,
Pe pari o puțină,
Pe puțină un bustan,
Pe bustan o pădure”
Dintr’o ghicitoare din
Domașnea-Severin
- Bușter, adv.** = aproape, lipcă (în Bucovina)
„Uite cum merge bușter
după ei”.
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Bușuli a** = a împinge, a buși
F. Pop, Caransebeș
- Bușumic** = ?
(bușinic, bușiniș)
„Frunză verde bușumic,
Dragu-mi-i de-acest voinic”
I. Beloš, Curtea-Severin
- Butoc** = butuc
„Că pun mâna pe-un butoc
Și îți dau nieșcie lovice
Stânjănice”
Gh. Gârda, Bânatu-i fruncea
P. 35, ed. I 1908
- Buturi a** = a intra busna. fără veste
E. Novacovici,
Răcășdia-Caraș.
- Butuși (a)** = a strimtora
„Da pe prietenul nostru nu
l-a butușit nime?”
I. Bacău, Lugoj

Buzăiană = buziană, budiană (văzdoagă)
 „Frunză verde **buzăiană**
 Țucu-i ochii și-o sprânceană“
 Reg. Carașului

Buzăică = sanie mică
 V. Filip, Ruginosu-Severin

Buzdúcle pl. = buclucuri
 „Își face de lucru cu **buzdu-
 clele**“.
 H. Țuneș, Caransebeș

Buzduganie = scorbura, ciot
 „Înfășă copilul și-l puse în-
 tr'o **buzduganie**“.
 Dintr'un basm bănățean,
 colecția autorului

Buzdugea-ele = pungă
 L. Mondac,
 Cireșa, Zăvoi-Severin

Buzdură, var. = pușcă ruginită
 (roablă, rujgeală) I. Oncu, Birchiș-Severin

Buziță-e = dem. dela buză
 „Una-i mere. alta-i pere.
 Alta-i **buzițele** mele“.
 I. Rădulescu, Margina-Severin

C

Căbat, cabat = veston ; apoi suman
 „Unde mi-i **cabatu** meu ?“
 N. Muntean, Glimboca-
 Severin

Căbuz = nea mare
 (cf. Gr. B. I) „Acum se puse ăst **căbuz**
 de nea“.
 Valeadieni-Caraș

Căbuzenie = potop, minune
 „O **căbuzenie** de neaună de
 aproape doi metri“.
 P. Oancea, Vasiova-Caraș

- Cace** = cacica
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Cafta, cavta (a)** = cf. Gr. B. I. „a călta, capla”
Torontal-Jugoslavia
- Căhală** = ghiveciu
A. Roșu, Sacul-Severin
- Caieri (a)** = a pregăti caierul
Reg. Caransebeș
- Căiță-e** = scufie, căciulă mică, ceapsă
de salbe
„Că și dracu-i mai frumos,
Când lasă căița jos”.
Dintr'un cântec din
Pătaș-Caraș
- Căiu** = cu mâna uscată, invalidă.
„Căiu de mână”
Valea Carașului
- Calabă** = în partea opusă, opoziție
„Stau în calabă cu porcii”
I. Fișteag, Globucralova-Severin
Apoi în înțeles de: într'una
în ceartă.
„Nu mă țin în calabă cu ei”
(cu copiii îndeosebi)
I. Loziciu, Domașnea-Severin
- Calaican** = cărăboiu, cu care se vopsește
lâna oilor în negru
I. Lăzăruică Feneș-Severin
- Călămăci a se** = a se ameți din beție
„Da bine s'o mai călămăcit
Grigorie”.
M. Berdic, Jupa-Severin
- Călbășeț** = cârnaț gros, făcut din diferite
rămășițe de carne și sânge.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Călcâniu** = marginea pâinii
(de pită)
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Călcăvure păraúle** = palme
„Iți dau vr'o două călcăvure”
N. Munteanu, Cârpa-Severin

- Călioabă-e** = baston
Gh. Anca, Mărul-Severin
- Cloniu** = pat format din 2 lavițe și deasupra 2—3 scânduri.
N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Călucean-eni** = călușer
„Călucenii își începeau jocurile lor izbăvitoare bolnavilor.
E. Novacovici,
Sărbători băbești, p. 27
- Călușer** = o masă de tâmplărie cu o gaură la mijloc, ca să se poată fixa lemnul la lucru.
N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Campan-e** = clopot
„Când trage campanul pentru utrenie“.
E. Novacovici,
Sărbători băbești
- Căni (a se)** = a se mânji cu funingeni sau sau cenușa din vatră.
„Am făcut focul și m'am cănit“
- Cănun** = prost, tont
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Cântărigă** = cumpănă
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Căpiă** = poartă
V. Docna, Omolita-Torontal (Jugoslavia)
- Căpece** = vas de 2 litri
R. Trica, Petroșnița-Severin
- Capice (capite)** = capital
„Mă duc să plătesc din capice“
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Captă și șamfă** = piesă de lemn (?), ce o întrebuințează păpucarii la facerea încălțămintelor.
I. Ioanovici, Jena-Severin

- Carabă-e**, var. = cimpoiaș cu foi.
(conf. Gr. B. I, 71) „Sufală greu ca dintr'o carabă”
T. Șandru, Caransebeș
- Carâmb-e**, var. = cuiu dela roată
I. Toma, Sacul-Severin
- Cărabă-e** = partea genitolă a femeii
E. Novacovici,
Răcășdia-Caraș
- Cărâmbău, cărâmbă** = bețișor strâmb ce se pune la
roata unui car, ca să iasă
afară.
„Ce te faci cărâmbău?”
(Ce te strâmbi, te frângi)
Bolinești-Severin
- Cărănărie** = o casă, ce posedă alambicuri
pentru lichide.
P. Boieriu, Petnic-Severin
- Caranfină** = caranfilă, garoafă
„Frunză verde caranfină”
S'a dus mândra în grădină”.
Dintr'un cântec din
Vărădia-Caraș.
- Cărâni, pl.** = lături
„Cărânila le mânâncă câniile”
A. Simion. Ohababistra-
Severin.
- Carașoave, pl.** = oameni, cari fac numai lu-
cruri proaste.
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Cărău** = săniat
I. Lungu, Feneș-Severin
- Cârcăină** = găină ce se tot cârcăie
„Găină cârcăină”
N. Fișteag, Globucraiova
Severin
- Cărchiță** = cf. Gr. B. I „carliță”
E. Suru, Buceșnița-Severin
- Cârcofală** = defect
I. Grivei, Iablanița Severin

- Cârcotă, var.** = datorie de bani
I. Grivei, Iabłanița-Severin
- Cârcușit** = plin de morburî venerice
E. Novacovici, Răcăjdia-Caraș
- Cărdăși (a)** = a înșela
„Să ai grije că te cărdășește,”
Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Caretcă, caretă** = brișcă
„El își cumpără un cal și o caretă”
Dintr'un basm din Dalboșeț-Caraș
- Cărece, cărele** = copil neastâmpărat
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Căreți, pl.** = boală la oi, curgerea unui lichid gros pe nas.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Carfă** = lăleț dela loitră
(Magh. Karfa) N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Cărică** = roțiță
(Magh) „Măriuță căricuță,
Șede'n furca patului”
Valea Pogăniciului și a Sărazulului (Jud. Caraș)
- Cărigat-ă** = măr cu fructe pela S. Petru
(Dem. „cărigă[el]” „Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă măr cărigă[el]
Să mă pot sui în el.”
Dintr'un cântec din Torontal-Jugoslavia)
- Cărine** = țesturi pentru coptul mălaiului și a pâinei.
„Din lut se făceau cărinele pentru coptul mălaiului și a pâinei.”
E. Novacovici,
Sărbători băbești, p. 25

- Cârjac** = lutun tare, puturos
„Puși parcă ai fuma cârjac”
N. Tomici, Caransebeș
- Cârleant** = cârlig
(cf. Gr. B. I „cârloan[ă]”) V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Cârlianță** = cârlig de tras fân
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Cârligei, pl.** = viorele
Șt. Mateevici, Topleț-Severin
- Cârligioară** = viorea, toporaș
„Frunză verde cârligioară
Trage un voinic să moară”
Dintr'un cântec din
Domașnea-Severin
- Cârlioabă** = cârjă
I. Șoma, Obreja-Severin
- Cormintău** = piesă de os, care se pune
contra cuțitului la tăiat, ca să
nu se greșească tăietura.
V. Stan, Lugoj
- Carneturi, pl.** = cârnuri
„M'am săturat de atâtea car-
neturi”
R. Șandru, Zgribești-Severin
- Cârni (a)** = a curăța pomii; a tăia nasul
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Cârnuî (a)** = a rade carnea de pe o piele
jupuită. I. Vucu Lugoj
- Cârși (a)** = a se îndrepta spre cineva
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Cârșie-ii, var.** = coastă, loc de pășunat
(cf. Gr. B. I 72) „Și-o cumpărat cârșii până
la ogaș”
A. Moisi, Moldova Nouă-Caraș
- Cârșoară** = cârpușoară
(Din „câr[p]șoară”
„Că de lacrimi nu duc doară,
Că le-oiu șterge cu cârșoară”
D. Izgherean, Răchita-Severin

- Cart** = vas de lemn pentru laple
„Bagă iute mâna în cart“
M. Loga, Teregova-Severin
- Cărtac-ci** = salcâm
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Cărtâi (a)** = a tăia în bucăți
P. Novăcescu, Prilipeț-Caraș
- Cărtog** = scobitură în pământ
E. Damșa, Fârdea-Severin
- Cărtogi a se** = a se gudura
„S'o cărtogit cățelul la picioare“
M. Berdic, Jupa-Severin
- Cărvină** = pizmă
„Și pentru asta e ceva cărvină între noi“
P. Oancea, Vasinva-Caraș
- Cascănu** = cască-gură
„Ce îmbli ca un cascănu pe la toate fereștile“
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Căsoanie** = magazie, cămară
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Căstulă** = penar
I. Ștefanovici, Cliciova-Severin
- Căța, ciofaloagă** = piesă de lemn pentru împiedicatul carului
I. Boroica, Globucraiova-Severin
- Cătăfui** = copil mic și gras
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Catalandru** = hoț
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Cătălui (a)** = a încunjura, a urmări
Să slăm și să cătăluim lupii“
M. Armaș, Petnic-Severin
- Cătărănță** = cleanța dela ușă.
D. Birlea, Rugi-Severin
- Căței, var.** = bârnele pe cari se ridică casa
(cf. Gr. B I) dela fundament
C. Șandru, Zgribești-Severin

- Cătuichița** = puținel, câțva
 „Apa s'a încălzit cătuichița“
 Em. Novacovici,
 Răcăjdia-Severin
- Cătur** = bucată de lemn
 N. Jompan, Marga-Severin
- Caucan, cacan** = cf. „cauc“ Gr. B. I.
 P. Miloș, Șemlacul Mare
 T. Torontal
- Cazălniță-e** = puțină de cazan
 N. Cernescu, Cornereva-Severin.
- Ceaș** = pahar
 V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Ceașmă** = cișmea
 V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Cebală** = lucru stricat, apoi om cu defecte fizice.
 (cf. Gr B I „cebăluit“)
 I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Cecăruî (a)** = a strânge
 „Am cecăruit carul cu lemne“
 N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Cecúș-e** = cutie de chibrituri
 [cf. ciocuși (chibrituri)]
 „De ce nu iai cecuşul de raiperturi?“
 D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Cegogiului** = ceva. cât de puțin
 I. Grama, Pecenișca-Severin
- Ceică, var.** = mălușă
 (cf. Gr. B. I)
 Valea Carașului
- Cemeți, pl.** = duleți tăiați
 I. Drăgulescu, Teregova-Severin
- Cemuc** = înghemuit
 N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Cencătui a se** = a se căi
 R. Adam, Tincova-Severin

- Cengeră**
(cf. Gr. B. I „ciănciră’)
= tigare lungă pentru prăjirea
scoverzilor, apoi lopată lată
de luat nisip.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Ceoflegar**
(cf. Gr. B. I „a cioflica“)
[Ceofleagă—omul, care
abia își trage opinca
opinca după el]
= băiat cu ghețe rupte
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Ceorfăni (a se)**
= a se freca
, Vitele, cari au păduchi, toată
vremea se **ceorfăn**“
I. Smultea, Teregoava-Severin
- Cerboniu**
= copil mic
P. Boieriu, Petnic-Severin
- Ceri-ceri**
= cf. Gr. B. I „ciri-ciri“
I. Fișteag, Globucraiova-
Severin.
- Cerligă, celigă, teligă**
= căruță cu două roți
L. Roșu, Sacul-Severin
- Cerime**
= lavan
P. Știopu, Iaz-Severin
- Cermălui (a)**
= a-i veni cuiva să râgâie. să
verse după prea multă mân-
care.
„O mâncat de s’o **cermăluit**“
H. Țunea, Caransebeș
- Ceșceată**
= cașchetă
R. Șoimu, Domașnea-Severin
- Ceșcui a se**
= a se văicăra
„**Ceșcuindu-se** baba“
E. Novacovici,
Sărbători băbești, p. 13
- Ceși și carobe**
= răscove
I. Ștefanovici, Cliciova-
Severin
- Ceși (a se)**
= a se rușina
„El nu se **ceșește** de nimic“,
E. Sârbu, Var-Severin

- Ceslă** = unealtă de făcut troci mici
M. Cristescu, Cuptoare-Severin.
- Cestănit** = cf. „piplosit“
„De ce ești cestănit?“
D. Uzonescu,
Mehadica-Severin
- Ceștar-i** = palimar, crâșnic
Ruginosu-Severin
- Cetărn-ăe** = vasul, în care se scurge comina; burlan.
I. Filip, Ruginosu-Severin
- Cetcă** = perie
V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Checă** = bunică
(cf. „uină“) V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Chedii** = desişuri
„Noi prin codri am vânat,
Prin **chedii** lor am intrat“
R. Molin „Românii din Banat“ p. 41
- Cheiu, pl. chei** = pui la poalele fuștei
„Măi Mărie poale **chei**,
Vin la neica pe fundei“
Dintr'un cântec din Domaşnea-Severin.
- Chercheș** = mâncare groasă
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Chereuz** = un instrument de muzică, ce-l folosesc Sârbii la joc. E făcut din piele de ied și are 2—3 fluere și un bas, care se chiamă **chereuz**.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Cherm** = drojdie
T. Cocoșiu, Valea Bolvașniței-Severin

- Chertou-oi și chertlău** = căfeluș, puu
 „Ce stai gard ca un **chertou** ?“
 N. Roman, Rihșor-Torontal
 (Jugoslavia)
- Chertău-ăi** = căne cu coada tăiată ; tovarăș rău
 „A plecat Vasile cu **chertăi** lui“.
 Com. A. Doloveanu, Doloveni – Torontal (Jugoslavia)
- Chesuiu** = traistă mică
 iar ches, var. = buzunar
 (conf. Gr. B. I, 76) I. Oncu, Birchiș-Severin
- Chețoni (a)** = cf. Gr. B. I „a închețări“
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Chidă, chige** = chiciură, zloată
 „S'a lăsat o **chige** groasă“.
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Chidor** = chiar așa.
 „li **chidor** așa“
 D. Ponoran, Feneș Severin
- Chiefă-e** = perie de haine
 „Du-te cumpără-mi o **chiefă**“
 I. Stolojescu, Caransebeș
- Chiernăuiu** = beat, amețit
 C. Șandru, Zgribești-Severin
- Chilaciu** = iute
 L. Mondac,
 Cireșu, Zăvoi-Severin
- Chilav** = nebun
 N. Jompan, Marga-Severin
 Variantă : schilov
 „Abia calcă **chilavu**“
 G. Novăcescu, Caransebeș
- Chilin** = neîntrerupt
 „Popai de **chilin** înaintea
 Sfântului altar“

- Chiloviță** = lărnăcop
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Chimăi** (a)
(cf. Gr. B. I „a chimăi’”) = a face din ochi
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Chimaină,**
chimoină = durere
I. Adam, Tincova-Severin
- Chimătă** = cf. Gr. B. I „chimota”
„Iciecă face **chimăta**, când
n’are nici ce să mănânce”.
I. Șoimu, Domașnea-Severin
- Chimesuială** = pojghiță subțire pe un lichid
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Chimgie**
(cf. „scămgie’”) = cămgie, cange
P. Frențescu, Borlova-Severin
- Chimír, var.** = nasture mic
I. Goanță, Cuptoare-Severin
- Chimiș** = capacul dela pipă
„Dă **chimișu** într’o parte”
Reg. Timișorii
Apoi „**cămiș**” în înțeles de
„tubul lulelei”.
„Luleaua cu **cămișul** scurt”.
- Chinchineată-e** = cocioabă
„Trâmbele de fum ies de pe
coșurile chinchinețelor”
I. Mitră, Caransebeș
- Chineros** = negru, întunecat
„Bărbat **chineros**”
Reg. Caransebeș
- Chiposât-ă**
(a se chiposi) = urât, slut
„Ce **chiposât** e și Vasile!”
V. Turec, Jupa-Severin
- Chiptăie** = lipsie, tavă
I. Stancu, Ohababistra-Severin
- Chirchifent** = prea cuminte, prea îngâmfat
(în glumă)
„Nu fi așa de **chirchifent**”
D. Usonescu, Mehadica-Severin

- Chirigenea** = neamuri
C. Şandru, Zgribeşti-Severin
- Chirine** = aluat din apă şi făină de porumb.
P. Novăcescu, Prilipeţ-Caraş
- Chisăr** = unealtă de fier, cu care se fac găleţi.
N. Goanţă, Cuptoare-Severin
- Chisimit (a chisimi)** = pregătit
E. Novacovici, Răcăşdia-Caraş
- Chişăv** = foarte econom
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Chişiguri, pl.** = scule, piese
„Şi-o luat **chişigurile** şi s'o dus”.
N. Ţucu, Zorlencior-Severin
- Chiştălui (a se)** = a se găti frumos
„Mă duc la bărbier să mă rad, să mă **chiştălesc**”
Valeadieni-Caraş
- Chiţi (a)** = a gădili
„Să mă duc la mândră'n pat,
Ca să văd cum s'a culcat
Singură fără bărbat:
De s'o fi culcat cam rău
S'o iau şi s'o **chiţesc** eu”.
Dintr'un cântec din
Vărădia-Caraş
- Chiţoş** = fălos, scuturat
(Subst. chită) Reg. Lugojului
- Ciacşiri** = cioareci caracteristici sârbeşti
Torontal-Jugoslavia
- Ciamăţ** = luntre
V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Ciaucă** = pasere stricătoare, ţarcă
I. Grivei Ohăba-Severin
Var : corb mic—Jupa (Severin) com. A. Antoch

- Ciblă** = vas de 10 litri
R. Trica, Petroșnița-Severin
- Cic, var.** = deminutiv al organului genital la bărbați; apoi vârful creionului
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Cicincușă** = apă cu făină amestecată de dat la pui.
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Cicloii (pl)** = „înselători”
„Mârșavii de cicloii”
M. Iencee, Coșteiu-Torontal (Jugoslavia)
- Cicoșel** = călăreț
„Să mai fac un cicoșel,
Când cu biciu o pocni,
Șapte iepe s'or stârpi”
R. Trica, Petroșnița-Severin
- Ciemage** = vlagă, putere.
„O, că nu mai e ciemage în el”
C. Dalea, Ohabîța-Caraș
- Ciepaș** = groapă; afunzime.
„...pe când drumul cel scurt
e cu ciepașuri, pociumburi”
E. Novacovici „Din comoara Banatului” p. 11 pag. 48
- Cieșcui**
(cf. Gr. B. I varianta) = a se mira
„Se cieșcuiesc, că oare ce se va fi făcut cu jupânul fălcer de a dispărut”
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Cincătui (a)** = a se mângâia, a nu se supăra
„Acu nu te mai cincătui, că a trecut”
C. Dalea, Ohabîța-Caraș
- Cinghiii (pl.)** = caise
E. Sârbu, Var-Severin

Cinzaică	=	piesa la rășboiu, lângă care se află un fus, regulatului sulului pe care se edună mătărieșul țesut și se numește „zeică”.	R. Molin „Românii din Banat” p. 34.
Cioabă	=	lingură rupă pe jumătate	P. Novacescu, Prilipeț-Caraș
Cioafliă	=	locu, unde se edună apă a-mestecată cu gunoale.	S. Bogdanescu, Crăjma-Severin
Cioașcă-te	=	palma	„I-am lras o cioașcă bună”
Ciobârnac	=	vas mic	C. Olonoga, Caransebeș.
Cioc și cioacă	(cf. Gr. B. I)	=	cule de lemn, în care se lincutea pentru coașă, apoi cutia de chibrituri.
Ciocăi (a)	(Deriv. din „cioc”)	=	a necăji, a săcăi
Ciocălaie	(Deriv. din „cioc”)	=	„Mult mă ciocăie de atunci”
Ciocălină	=	?	C. Cornean, Caransebeș
Ciocărc	=	leacă de adunat apă pe mosor	„Mult mă ciocăie”
Cocărt	=	mășină de lemn pentru a strânge apa pe levi de soc.	I. Crivei, Ohaba-Severin

- Cioclender** = vandrocaș
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Ciocot-oți** = ciucur
„Dă-mi mătăasă cu ciocoti“
Apoi: bățul din coșul dela
moară, care face să sară
boabele.
„Nu-i tace gura ca ciocotul
dela moară“
M. Loga, Teregova-Severin
- Ciocuși (pl.)** = chibrituri
I. Ștefanovici, Cliciova-Severin
- Cioglod, glod** = variante la „cioclod“ cf Or.
B. I. C. Dee, Petrovasila
Torontal (Jugoslavia)
- Cioglodi (a)** = a ciuguli
I. Grama, Pecenișca-Severin
- Cioie** = stofă, orice materie pentru
haine.
T. Șdicu, Seleuș-Torontal
(Jugoslavia)
- Ciolobarcă** = vin rău, prost
„Fugi cu ciolobarca, ăsta
nu-i vin!“
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Ciolovețe, pl.** = diferite poame
„O mâncat ciolovețe și s'o
betejit“.
N. Tuču, Zorlencior-Severin
- Ciomâc, șiomâc** = căciulă
O Roșel, Teregova-Severin
- Ciomată** = o parte dintr'un dovleac tăiat
A Fiat, Luncavița-Severin
- Cioncheș** = coastă de vită, cu care se
freacă talpa peniru luciu.
V. Stan, Lugoj

- Ciont**
(Magh) = os, ciolan
„Să rămână ciontu gol
Să facă socea topor”.
Dintr'un cântec din
Plugova-Severin
- Cioplér** = bulucul, pe care se taie lemne
N. Muntean, Glimboca-
Severin
- Ciorăi (a)** = a vorbi multe și slăruitoare,
a cere într'una.
„De când mă ciorăie Nico-
lae să-i cumpăr jucării”
Valeadieni-Caraș.
- Ciorfăi (a se)** = a se murdări
„Cum ți-ai ciorfăit haina!”
F. Pop, Caransebeș
- Cioricel-cei** = obeală în formă de ciorap
M. Bejinariu,
Zăgujeni-Severin
- Ciorobăriță-e** = rest, ruplură
„Plecă cu o ciorobăriță
de car” D. Usonescu,
Mehadica-Severin.
- Ciorofleacă** = tină subțire
Reg. Caransebeș
- Cioșac, chioșac** = cf. Gr. B. I „cios. cioșc”
St. Mihai-Torontal (Jugoslavia)
- Ciotac** = ciot, buturugă, buciumpul
Lupul s'o pus după un ciotac”
N. Matlioni, Glimboca-Severin
- Ciotârlă-e** = iaz
M. Bejinariu,
Zăgujeni-Severin.
- Ciotfă-e** = bucată de lemn
„Aruncă ciotfa aia încolo!”
L. Părvulescu,
Plugova-Severin
- Ciotovană** = troacă
A. Dărăbăntu, Topleț-Severin
- Cipic-ci** = pantof, gheată de gimnastică.
«Mi-au pierit cipicii mei»
I. Vlăduceanu,
Domașnea-Severin

- Ciptă** = panglică
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Circhitau** = o piesă strâmbă de lemn, cu care lărgesc cismarii ghetele, pantofii, etc.
V. Stan, Lugoj.
- Ciric** = cf. Gr. B. I „cîrec“
- Cirigoni** = baltă mare
S. Lazăr, Bozovici-Caraș
- Ciropală** = lichid, jumătate lichid—jumătate solid.
I. Grivei, Iablanîța-Severin
- Cirtă, certă** = partea dinainte a frizurii
I. Țăpârdel, Comorîște-Caraș
- Cisnă** = necaz, rău
„Imi vine **cisnă**“.
I. Grivei, Iablanîța-Severin
- Cisnovit-ă** = slut, urît.
„Cu cine mă cununaș,
Cu urita **cisnovită**
Ca căldăreă de cernită“
Dintr'un cântec din
Sasca-Caraș
- Ciță** = iconișă, icoană
T. Șdicu, Seleuș-Torontal
(Jugoslavia).
- Citāv** = bolnav de boli lumești.
„Ala e **citāv** de 2 luni“
C. Dalea, Ohabița-Caraș
- Ciuble (pl.)** = vase de bucătărie
P. Miloș, Șemlacul Mare
T. Torontal
- Ciuce** = briceag
I. Veverca, Dalboșeț-Caraș
- Ciuciumele** = ghicitoare
O. Bistrean, Jupa-Severin
- Ciuclede-zi** = pițigoiu
„Prinsei un **ciuclede**“
(Ciuclede țigănesc=vrabie).
I. Stolojescu, Caransebeș

Ciufă	= păr mare O. Bistrean, Iupa-Severin
Ciul	= cu urechea ruptă, defectuoasă „Un câne ciul“ P. Barbu, Lugoj
Ciumări (a)	= a zgâria „Mă ciumărește cânele“ M. Berdic, Iupa-Severin
Ciunger, ciungar	= arboras mic, ciuntit și uscat. E. Novacovici, Răcășdia Caraș
Ciupă-e	= canală P. Miloș, Semlacul Mare T. Torontal
Ciupări (a)	= a ciupi „O ciupărit gâsca de pene“. L. Pop, Caransebeș
Ciurc	= leibăr, cojocel scurt N. Țucu, Zorlencior-Severin
Ciurcan fem. ciurcă	= curcan I. Ioanovici, Jena-Severin
Ciureș	= cireș P. Șerengău, Verendiu-Severin
Ciurlică	= plantă cu flori albe-violete (?) ghimpoasă (se dă rețelor). N. Roman, Torontal- Jugoslavia
Ciurlicar-i	= uliu de porumbei A. Antoch Iupa-Severin
Ciuș, var.	= fără moț la cap (paserile) „Am o găină ciușă, Îi curge din cioc cenușă“. I. Gherban, Pădurani-Severin
Ciușcă	= plin, de tot „Ciușcă de caldă e apa“. V. Turec, Iupa-Severin
Ciuschie	= ieșchie mai mărișoară „Să-l scoată din șanț cu ciuschia“. P. Oancea, Vașiova-Caraș
Ciuvan	= troacă de spălat cămăși R. Pop, Beregsău, T. Torontal

- Ciuvariu** = gornie, păzitor de câmp
(Sârb. „ciuvati“ a păzi) N. Roman, Torontal-Jugosl.
- Ciuznăvit-ă și cîsnăvit** = urât
I. Armaș, Luncavița-Severin
- Civie-ii** = piese de scurgere la cieș
I. Ponoran, Feneș-Severin
- Civig** = sul cu pânză de lână
M. Loga, Teregova-Severin
Apoi: lașul. cu care se prind
paseri (dintr'o nuia cu o sfoară
și un cucuruz).
V. Filip, Ruginosu-Severin
- Civiși (a)** = a ispiti
„Ai venit aici numai ca să
civișești“.
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Cizlic** = adausul din afară la tocul
cizmei. V. Stan, Lugoj
- Clad** = lucru neisprăvit
„Făcuși un clad“.
D. Usonescu, Mehadica-Severin.
- Clandăr-ri** = stâlp
I. Bojâncă, Bocșa Montană
- Clătăra, clătări (a)** = a clătina
„Am un vas cu două feliuri
de rachie și oricât îl clătăr,
nu se amestecă“.
Dintr'o ghicitoare din
Eșelnița-Severin
- Claus** = stivă
„Un claus de lemne“
N. Jompan, Marga-Severin
- Cle** = acolo
(colò, coleă, cleă, clè) „Clè stă Vasile“
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Cleab** = ciob I. Lăzărescu,
Gladna Română-Severin

- Clențâielnic
 (cf. Gr. B. I „clențaică“) = rău de gură, guraliv
 „Cam clențâielnic om“
 Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Clifan = brazdă lată, ce o răstoarnă plugul.
 I. Adamescu, Domașna-Severin
- Cliniu = în clin
 C. Șandru, Zgribești-Severin
- Clionciu-ciuri = prepeleac
 I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Clipan = om slab trupește
 „S'o făcut clipan de foame“
 Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Clișcinog = neputincios
 „Cât ești de clișcinog“
 I. Câmpian, Prigor-Caraș
- Cloașă = leneșă
 „Scoală-te cloașo!“
 L. Pârvolescu, Plugova-Severin
- Clojmeți, pl. = înâncăruri
 H. Țunea, Caransebeș
- Clomboniu, clombiță = tată, mamă.
 E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Clopătar
 (cf. Gr. B. I „Lopariu“) = fundul de mămăligă
 cf. aci „culpătar, culpător“.
 I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Clopotori (a) = a clăti, a spăla ușor
 „Ai clopotorit cumpăna (vasul)?“
 I. Câmpian, Prigor-Caraș
- Clucernic, cucernic = lemnul, de care se leagă caii la trăsură.
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia

- Clumpă** = grup, adunare
P. Sâr bu, Vâr-Severin
- Clupă** = catafalc
(cf. Gr. B. I) „L-o pus pe clupă“
I. Câmpian, Prigor-Caraș
- Cnijară** = librărie
V. Docna, Torontol-Jugoslavia
- Coabă-e** = pacoste ; apoi hârcă, soacră
„Frunză verde alunea,
Mare coabă-i dragostea“
Dintr'un cântec din
Prigor-Severin
- Coacăză, var.** = stafidă
„Am cumpărat coacăză pen-
tru coptură“.
D. Usonescu, Mehadica-
Severin
- Coasân** = dulap, garderobă
G. Burulean, Bocșa-Caraș
- Cobăr** = marginea de scânduri sau nu-
iele la loitră ca să nu iasă
încărcătura din coșul căruței.
La partea dindărăt a coșului
se chiamă marginea aceasta
„targă“
N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Cobârlău, hocnă, ocnă** = ușa spre pod în grajdii
- Cobăț** = pasere răpitoare, uliu
I. Pepa, Domașnea-Severin
- Cobilă și crașchiță** = piesa, care se pune pe plug
pentru a-i sprijini partea din-
dărăt, când e nevoie ca plu-
gul să fie transportat pe ro-
țițele sale
N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Cocăi, pl.** = piese dela mijlocul războiu-
lui, pe care se sprijinește
„cruclnicul“ ce ține ițele și
brâgtele.
R. Molin „Românii din
Banat“ p. 34

- ◊Cocăiat
 (Subst. cocaie) = îndoit, încovăiat
 „Cu nasu cocăiat”.
 C. Șandru, Zgribești-Severin
- ◊Cocaică = vită proastă
 „La du-te cocaică încolo”
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- ◊Cocârnat = cocoșat
 „Oamenii cei bătrâni îmblă
 cocârnați”
 I. Smultea, Teregova-Severin
- ◊Cocârni (a) = a întoarce (caru)
 E. Novacovici, Răcășdia-
 Caraș
- ◊Cocârnit = serpuit, îngust (despre dru-
 muri, cărări)
 „Că la calea cocârnită
 Dădai de oarba pitită”
 N. Rada, Brebul-Caraș
- ◊Cocârțau
 (cf. „zămârlaiu”) = mălaiu amestecat cu unsoare
 într’o tigaie.
 „Am fript un cocârțau din
 mălaiu în unsoare”.
 F. Băcilă, Armeniș-Severin
- ◊Coceaie, pl. = picioarele dindărăt la animale
 „Uite, cum își freacă cocea-
 iele!”
 N. Dragomir, Armeniș-Severin
- ◊Cocleanță, var. = cleanță la ușă
 I. Ioanovici, Jena-Severin
- ◊Cocnări (a) = a servi
 „Maria nu știe a cocnări”
 V. Turec, Jupa-Severin
- ◊Cocoșel = ghiocel
 I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- ◊Codobeie, pl. = picioare
 I. Enășescu, Bolinești-
 Severin
- ◊Cofârca (cu) = cu vâșca
 „Nu îmbla cu cofârca”
 A. Marchescu, Caransebeș

- Cogină** = juică
D. Birlea, Rugi-Severin
- Cogiomatură** = casă mică
D. Uzonescu, Mehadica-Severin
- Coicăi (a)** = a guîta
„Ce tot coicăie porii ?”
T. Vernichescu, Cârpa-Severin
- Colariu** = rotar
V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Colduş** = derbedeu
„Eşti colduş, dar nu eşti om”
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Colernic** = coteţul găinilor
(cf. „curelnic” Gr. B. I) S. Lazăr, Sălbăgel-Severin
- Colie** = colilie
„Să porţi până de colie”
A. Roşu, Ohaba-Severin
- Cómăce (pl.)** = hamuri
I. Gaiţa, Verendin-Severin
- Comănda (a)** = a face parastas şi praznic
pentru un om mort.
„L-o comăndat pe tat-su”
T. Şdicu, Seleuş-Torontal
(Jugoslavia)
- Comoloşi (a)** = a da naibii
„Deloc (pe loc) l-am şi comoloşit”
H. Ţunea, Caransebeş
- Conăşti (a se)** = a se umplea prea tare.
M. Loga, Teregova-Severin
- Conc** = prispă înaltă, zidită din piatră ;
apoi coridor.
Torontal-Jugoslavia
- Conceă** = şlirb
D. Ponoran, Feneş-Severin
- Condur** = zestre în alte efecte afară
de bani.
„Da ce condur i-ai dat ?”
P. Barbu, Lugoş

- Conț-i**, var.
(cf. Gr. B. I p. 91) = câlcâiu de pâne
„M'o băga v'un conț dă pilă
în ghisajii-mi goi din spacie“
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Conveiu** = porecla Marței
Reg. Oraviței
- Copaie** = coperiș; ceva de acoperit
„Sus copaie, jos copaie,
La mijloc carne de oaie“.
(Scoica)
F. Forga, Bonloc-T. Torontal
- Copanie** = troaca de frământat pâine
I. Ghimboasa, Mehadica
- Copasiță** = cârnaț
(Dee, Petrovasila-Torontal
(Jugoslavia))
- Copileț** = o gaură în părete, unde se
țin chibrite.
S. Beg, Marga-Severin
- Corâcove**, pl. = fructe sălbatice (mere, pere,
etc.).
R. Trica, Petroșnița-Severin
- Corcăi** (a)
(Deriv. din „corcan“) = a se învărti cârâind
„Ce te corcăiești atâta pe
lângă el?“
Reg. Caransebeș
- Corcan-e** = cioară
„Uită-te, câte corcane!“
I. Stolojescu, Caransebeș
- Corcofală**
(cf. Țurubeică“) = noroiu, tină
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Corcofe**, pl. = nimicuri, proslii
„Îmblă cu corcofele, dă ăla
toba să se aleagă“.
Vasiova-Caraș
- Corcovaie**, cocovaie = lut bătut și modelat, cu gaură
la mijloc, în formă de plă-
cintă.
I. Ioanovici, Jena-Severin

- Corcovan** = iorgovan, liliac
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Corgișa a** = a căuta crunt
M. Loziciu, Domașnea-Severin
- Corhăli (a se)** = a se trece, a îmbătrâni, a se sbârci.
„Omul, ce ajunge tot mai în vârstă, cu încetul se **corhălește**“.
I. Smultea, Teregova-Severin
- Corelă** = holeră
„Mâncete **corela**“
N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Corită** = vas de apă
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Coricov** = pom sălbatec
P. Bălăcescu, Pecenișca-Severin
- Corlată** = odaie, compartiment
„Nu mătura Vinerea prin **corlăți**“.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Corloabă-e** = bebă hârcă
„Ce te uiți la **corloaba** aia“
F. Pop, Caransebeș
- Córmăn** = fierul lat dela plug
C. Damșa, Fârdea-Severin
- Cornac** = ragace
I. Ponoran, Feneș-Severin
- Corobăanii, pl.** = matahale, monștri; exprimă
corbăanii cât o corabie de mare.
„Sunt unele vile mari ca niște **corobăanii**“.
I. Smultea, Teregova-Severin
- Coroboiat** = încovoiat, coroiat
(cf. „cocăiat“) „Cu nasu **coroboiat**“.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin

- Coşciobar** = îngrăditură de lemne în formă de cerc pentru pui, ca să nu vină găinile sau porcii să li ia mâncarea.
N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Coşmandin** = poreclă „domn”
„Ai sfârșit lucrul coşmandine?”
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Cosor** = cușitaie mică de tăiat nuiiele
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Costrengă, costreavă** = variante la „coștreni” cf. Gr. B. I.
- Cotargă** = pivniță
G. Vlad, Zerveșli-Severin
- Cotârloniu** = june
„Îmbli noaptea cu cotârlonii”
N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Cotcoreț** = îndrăsneț
„Ești ca un cotcoreț de bătaș.”
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Cotoarbă** = treabă, interes
„Eu n'am nici o cotoarbă”
P. Novăcescu, Prilipeț-Caraș
- Cotoc** = câne ciobănesc legat cu un lemnușor la gât, ca să nu poală fugi după iepuri.
N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Covea-ele**
(cf. Gr. B. I) = cutie pentru tocuri, creion, cuiuțe, apoi cutie pentru articole cosmetice.
„Fetele din satul nostru
Se laudă cu frumosu,
Da frumosu dela ele
E la evreica în covele”.
Dintr'un cântec din
Plugova-Severin

- Cozăci** (a)
(Subst. „cozace“)
= a suferi de cozace
„Or cozăcit amândoi copiii
3 săptămâni“.
Ohaba-Severin
- Crăbălău**
(cf. „Grăbălău“)
Crac
= cravată; apoi șal la gît
I Enășescu, Bolinești-Severin
= deal singuratec
„S'o suit în crac“
Z. Drăgan, Lăpușnicel-Severin
- Cramp**
= drug de fier, de 1—2 m. lungime de ridicat pietre grele.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Crâmpot**, var.
(cf. Gr. B. I)
= bucățică de om, drac militel
„Ioieacă un crâmpot de copil a aprins casa“.
R. Șandru, Zgribești-Severin
- Crantoafe**
= ace de păr
P. Bălăcescu, Pecenișca-Severin
- Crăpișniță**
= hrană, nutremânt
I. Grama, Pecenișca-Severin
- Crășchițat**
(subst. crășchiță, pl. crășchiți)
Creciet-ți
= ramificat
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
= uliu
Rața sălbatecă luată în goană de un creciet“.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Crepeni** (a)
= a surprinde prin ușă, a surprinde în flagrant.
„O crebenit cu ușa“.
Șt. Otonoga, Iam-T. Torontal
- Crepită**
= mulțime
„De bună seamă că-i crepiță debani“
A. Balaci, Caransebeș
- Crestez**
= vârful crestăt al parului
A. Balaci, Caransebeș
- Crina**
= o femeie curioasă, ce își vâra nasul în tot locul.
„Crino, iar ai găsit oala cu smântână?“
I. Lăzăruică, Feneș-Severin

- Crișchie** = marginea pălăriei
„Cure apa dă pră crișchie,
pră bărbie”
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Cristaș** = crâsnic, palimar la biserică
(cf. Gr. B. I „crâslănuș”) N. Muntean, Glimboca-Severin.
- Crucelnic** = piesa dela războiu, ce ține
ițele și brâgtele
R. Molin „Românii din
Banat”, p. 34.
- Crucelniță** = crucea dela car
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Crucenie-ii** = tânjală trasă de cai la arat
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Cruciu** = cruciș
„A cusut cruciu”
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Crușeț** = drob de sare
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Cuca (a)** = a cânta „cucu”
„Merla cântă, cucul cucă,
Toți feciorii stau de ducă”
E. Hodoș „Cântece Căltă-
nești” p. 9
- Cucă** = deal/
(cf. Gr. B. I, p. 96) „Du-te soare după cucă”
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Var. : căciulă
L. Mondac, Zăvoi-Severin
- Cucebăr** = vânzător de zaharicale
N. Roman, Torontal-Jugosl.
- Cucimă** = glugă
I. Lungu, Feneș-Severin
- Cuciur** = locul, unde se închid rețele,
gâștele, etc.
I. Secoșianu, Șipot-
T. Torontal

- Cucuiat** = îngâmfat
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Cucuit** = cântecul cucului „cucu-cucu”
„Cucule, ce te-ai grăbit,
Să întri în codrul înverzit,
Să te puni la cucuit?”
C. Niculescu, Chizătău-Severin
- Cucuiobă** = cocoșa unui cocoșat
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Cuibit și cuibiț** = scobitură mică în zid
I. Boroica, Globucraiova-Severin
- Culacă** = briceagă
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Culpătar, culpător** = fundul dela mămăligă
T. Jompan, Marga-Severin
- Cuntene (pl.)** = vorbe, minciuni
„Mă duc în sat să mai aud cuntenele”
M. Berdic, Iupa-Severin
- Cumpănă, var.** = vas mare, în care se închia-gă laptele.
I. Câmpian, Prigor-Caraș
- Cupă** = văscior, cu care măsură păstorul laptele.
N. Goanță, Cuptoare-Severin
- Cupă-e, var.** = păr ondulat, buclă
„Mi-am făcut o cupă frumoasă”.
V. Turec, Iupa-Severin
- Cura (a se)** = a alerga
„Se curează după el”
T. Birăescu, T. Torontal
- Curănic** = cf. Gr. B. I „curelnic”
D. Birtea, Rugi-Severin
- Curătură** = coaja (pielița), ce se ia de pe vegetale.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin

- Curcubetea** = dem. dela curcubătă
„Jocul de-a curcubeteaua“
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Curișcapite** = dea tumba
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Curta (a)**
(Sproletic dispărul) = a scurta
„Unii doborau la fagi, alții curtau cu ferestrele trunchiurile“
A. Balaci „Pe Padeș“ p. 9
- Curvălug** = viața de adulter
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș.
- Cușniță** = lărg
„Mă duc la cușniță“
D. Preda, Marga-Severin
- Custuri (a)** = a fura
„Nu știu cine mă tot custurește“ Z. Popovici
Globucraiova-Severin
- Cutroși (a)** = a așeza
„Il cutroșii la locul lui“.
Valea Mureșului
- Cuțu** = tata
„Vine cuțu dela târg“
D. Gavrilă, Zgribești-Severin.

D

- Dădăuș** = locul, unde se dau copii cu sania.
A. Buciuman, Marga-Severin
- Dăherat-ă** = destrămat
R. Adam, Tincova-Severin
- Dăina (a)** = a legăna
„Lasă că o să te daine bine“
Reg. Lugojului
- Dâmbuiete** = dâmb
Trecea pe dâmbuiete“
N. Mationi, Ghimboca-Severin

- Dandura, var.** = în speranță
„A venit în dandura“
I. Fișteag, Globucraiova-Severin
- Dăniuş** = senie
I. Oncu, Birchiş-Severin
- Darapoci (a)** = a tăia în bucățele mici
și dărăburi
I. Iliescu, Teregova Severin
- Dărăuş** = om mare și prost
S. Lazăr, Bozovici
- Dărâna (a se)** = a se juca zgomotos
(Adj. dărânat=prost)
I. Grivei, Iablanîța-Severin
- Dârlogi** = cf. Gr. B. I „cofârje“
- Dârlugă** = dârloagă
„Nu te pune slugă la dâr-lugă“.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș.
- Dârmon** = ciur
„O trecut prin dârmon“
I. Vuia, Comloșul Bănăjean-T. Torontal
- Dârpoanie** = blăstămat
„Mare dârpoanie e și ăsta“
E. Loziciu, Domașnea-Severin
- Dârvărie** = negustorie cu lemne
N. Roman, Jugoslavia (Torontal)
- Dârzalnic-ce** = mătură, cu care se mătură
cuptorul după coptură.
I. Preda, Cârpa-Severin
- Dașneață** = de-azi dimineață
M. Traian, Reșița
- Dătălină** = trifoi
V. Docna, Jugoslavia (Torontal)

- Dătina (a)**
(Mai ales în poezii) = a da
„Și din capete dătinau
Și din gură ziceau“
Din „Anecdote, Snoave“...
colecția autorului.
- Dăvid** = sticlură de cerneală
Com. N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Dăzmecic** = deștept
„Fii și tu mai dăzmecic“
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- De-a banca**
(cf. „curișcapile“) = de-a tumba
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș.
- Deacă** = dacă
„Deacă am fost eu urit“
Vasiova-Caraș
- Deboca (a se)** = a se frânge, a se forța prea
tare. „Ce vrei să mă deboc!“
H. Țunea, Caransebeș
- Decheri a**
(conf. „a desgârna“) = a desface
D. Birtea, Rugi-Severin
- Desfălăurat** = schimosit
I. Săbăilă, Cornea-Severin
- Desgârna a**
(conf. „a decheri“) = a desface
„O desgârnat scândura“
D. Birtea, Rugi-Severin
- Desgârni (a se)** = a se despărți
„Nu s'o mai desgârni de
mine“.
R. Șandru, Zgribești-Severin.
- Desmurta (a se)** = a se desmorți
„Nici că se mai desmurtă“
E. Raichici, Rusca Montană și
multe alte reg. ale Banatului.
- Despi (a)** = a dospi
„Se despește pielea bine“
F. Binișan, Lugoj

- De uric** = pentru totdeauna
Șt. Olonoga, Iam-T. Torontal
- Devla** = Dumnezeu; cap
„Șiocnim devla“
„Să dea devla să fie bine“.
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Dichiș** = cuțitul cel scurt întrebuințat
de curelari și păpucari la tă-
iatul pielei. V. Stan, Lugoj
- Dichișiță** = unealtă de călcat și nelezit
talpa ghetiei.
V. Stan, Lugoj
- Didă** = mamă, maică; apoi fată
mare, țăță.
„Didă, dă-mi ceva de mân-
care“. N. Roman,
Torontal-Jugoslavia
„Și-și răsfiră penele
Ca dida sprâncenele“
Dintr'un cântec, colecția
autorului.
- Diresală** = argăsire, diregerea pielei
F. Binișan, Lugoj
- Dobă, var.** = dudă, în care se coc prăji-
turi și mâncările calde.
F. Binișan, Lugoj
- Doda (a se)** = a se deda, a se obicinui
„M'am dodat demult“
N. Roman, Jugoslavia
(Torontal)
- Dodârni (a)** = a mâna încotrova
„De ce la-i dodârniț pe Ion“.
D. Uzonescu, Mehadica
- Dolamă** = haină ruptă
N. Bejinariu, Prisaca-Severin
- Domnișor** = sliclete
M. Șoimu, Domașnea-Severin
- Dosădă** = ocară
(verbul „a dosădi“)
N. Bejinariu, Prisaca-Severin

- Doscă** = scândură
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Dracsina** = ?
„Păsula din dracsina
Să fie cum aş mânca“
I. Enăşescu, Bolinești-Severin
- Drăgăloşii, drăgăloci pl.** = firele groase dela câlji, ce
rămân dela „stupă“.
Reg. Oraviței
- Drăgăvei, pl.** = floare
Se aude în tot Banatul
„Haide mândră la sciubei
Să culegem drăgăvei
Și să umplem oalele
Să mănce cucoanele!
Dintr'un cântec din
Surducu Mare
„Că mânânci mâncare aleasă,
Primăvara drăgăvei,
Iară toamna vreji de crumpei“
Dintr'un cântec din Bănia-
Caraș.
- Drăgoiu** = drag
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Dreavă** = bucată lungă de fier
M. Ștefan, Orșova
- Drepcenic** = trăgătoare ce se leagă de
(cf. Gr. B. I) rudă la o căruță.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Dreucă** = C. Gr. B. I „Dreucă“
N. Roman, Jugoslavia
(Torontal)
- Drimac** = astupuș
E. Raichici, Rusca Montană
- Drindă** = drimbă
Z. Drăgan, Lăpușnicel-
Severin
- Drugă** = fus mare
(cf. Gr. B. I) N. Roman, Jugoslavia
(Torontal)

Druiu	= om fără chibzuială, gând A. Dorca, Vălișoara-Severin
Drumăi (a) (Subst. drumaș=zapciu)	= a îmbla mult. T. Țunea, Caransebeș
Druș (cf. „Crușel“)	= drob de sare I. Ioanovici, Jena-Severin
După, var.	= locul de copt pâne E. Damșa, Fârdea-Severin
Dudărie	= grădina, unde cresc numai duzi. N. Roman, Jugoslavia (Torontal)
Dudulean	= știulete I. Lungu, Feneș-Severin I. Golopența, Pecenișca Severin
Dudulete	= cocean de cucuruz N. Țucu, Zorlencior-Severin
Duduroiu	= cutie în care se ține creionul P. Novacescu, Prilipeț-Caraș
Duduroniu (Deriv. din „dudă“)	= cheșchet mare de un metru, dudă mare. Vasiova-Caraș
Dugău	= dop I. Oncu, Birchiș-Severin
Dugu	= drac, diavol I. Lăzăruică, Feneș-Severin
Duhonaș	= fumător „E de vișă rea și un duhonaș“. C. Pop, Brebul-Caraș
Duji (a)	= a se căina, a se plânge, a reclama. „Are să-l dujască unde trebuie, că nu mai merge așa“. Torontal-Jugoslavia
Dul	= nod (umflătură după mușcătura de ținjar) „Faja plină de dureri“ D. Izverniceanu, Lipova-T. Torontal
Dul boacă (conf. „gâldău“)	= băltoacă, baltă N. Jompan, Marga-Severin

- Dulfă** = femee lingușitoare
I. Lazaruică, Feneș-Severin
- Dulhan** = drum în pădure
„E tot spart **dulhanu**“
R. Adam, Tincova-Severin
- Durdă** = pușcă
L. Mondac,
Cireșa, Zăvoi-Severin
- Durdúc** = plin, gras, rotund
(cf. Gr. B. I) „Porcu meu e **durduc**“
I. Pătruț, Caransebeș
- Duriga (a)** = a da de-a dura, a învărti
„Arapul scoase mărgheua și
se juca pe masă, o **durigă**
și îi scapă jos pe podele“.
Dintr'un basm din
Topleț-Severin
- Dușancă** = pieptar deschis de șiniori
peste ciupag.
Timiș-Torontal
- Dușeg** = plapomă
(cf. Gr. B. I „dună“) Reg. Oravița
și „dușec“
- Dușig și dușec** = dosul dela perină, peste care
dușög (plapomă, dună) se trage fața.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Duvan** = duhan, tutun
V. Docna, Jugoslavia
(Torontal)

E

Ebânc

= mic și bătrân

I. Armaș, Luncavița-Severin

Efta (a)

= a inventa, a știe a se prezintă
„S'a eftat în lume să se du-
că la lună“N. Golopența, Pecenișca-
Severin

„Nu s'a eftat că știe carte“

A. Dorca, Vălișoara-Severin

Eșchiță

= dem. dela „eșchie“ așchie

„Cu eșchiță“ din cruciță“

P. Ciolac, Bocșa Română-
Caraș

F

Făbulaș

(„fabula“)

= glumeț, șod

„Om cam făbulaș“

Făcuri, pl.

= coaste, locuri rele

I. Smultea, Teregova-Severin

Făfălică

(Fălică, fălincă)

= lipsă, meteahnă, greșeală

„De altfel n'are nici o fă-
fălică“.Com. I. Manciuc, Reg.
Timișorii

Făinărește

= regulat

„Te bat făinărește“

N. Munteanu, Cârpa-Severin

Fairoagă, foiroagă

= loc periculos din cauza pie-
trelor mari și mici“.N. Golopența, Pecenișca-
Severin

Fărboc

= piesa de lemn dinapoia ru-
dei, de care se prind caii la
căruță.

I. Roiescu, Slatina Mică-Caraș

- Fârfăli, pl.** = prostii, fleacuri
„Vorbește cam multe fârfăli“
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Fârfotă** = om de nimic
„Bețivii sunt toți fârfote“
O. Novacovici, Bănia-Căraș
- Farme, pl.** = culori
S. Bogdanescu, Crâjna-Severin.
- Fârn** = cârn, fără caracter
I. Lăzăruică, Feneș Severin
- Fârță, var.** = haină subțire
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Ferchedeu** = scăunăș făcut din lemn, lung de 1 m., forma de pătrunghiu (5 cm. lat gros), care se așează pe partea dinainte a dricului și tras la mijloc printr'un cuiu de fer, străbătut prin dric și osia trăsurii. Această servește de a ține loitrele la loc.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Ferchedint** = fercheș, fălos
„Se ține ferchedint“
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Ferferă** = haină subțire
N. Goanță, Cuptoare-Severin
- Fial** = fel
„Două fialuri de mâncare“
O. Bistrean, Jupa-Severin
- Fiertoare, subst.** = vlagă, putere
„N'are calul fiertoare să trăgă prea greu“
G. Cârpan, Caransebeș
- Fifimflorea** = mierla
T. Șdicu, Straja-Torontal (Jugoslavia)

- Filgean** = capacul dela oală
C. Dee, Torontal Jugoslavia
- Finf, adj.** = fonf
„Și nasu ăsta atât de **finf**“
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Finlar-e** = sfoara, prin care se leagă
„jugul“ și „policioara“ la războiu.
- Fircăli a** = a tăia mărunț pentru a se juca
„Ce tot **fircălești** hârtia aia ?
M. Loziciu, Domașnea-Severin
- Firizănă-e (firiz)** = fereastră, cherestea
„Aduce lemne dela **firizănă**“
Uzdin, Coșteiu-Torontal (Jugoslavia)
- Fiscăli a se** = a se chiliti, friza, bărbieri
„Azi te-ai **fiscălit** frumos“
C. Otonoga, Caransebeș
- Fișcăli (a)** = a coji, a lua pielea de pe cineva, a jupi fără milă.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Fită** = chitanță
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- F/ăgar, flăgăriță** = frăgar
I. Șoma, Obreja-Severin
- Flămânzoc** = flămând
„Ce să mai ascultți zbierăturile **flămânzocilor** !“
Reg. Caransebeș.
- Flâncace** = o bardă mare, cu care se netezește lemnul.
C. Paidola, Pârvova-Severin
- Flângău** = vlăjgan
„Uită-te la **flângăul** nostru“
H. Țunea, Caransebeș
- Fleanță** = zdreanță
„Iacă o treanță-**fleanță**“
Torontal-Jugoslavia

- Fléciu** = de nimic, prea obosit, prea moale.
„Nu mai poți merge, mi-s fleciu“.
G. Uzonescu, Mehadica-Severin.
- Fleoarcă**
(cf. la „fol“)
- Fleoască** = leoarcă, ud
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Flescăi (a)** = începutul topirii zăpezii după o ploaie
I. Loziciu, Domașnea-Severin
- Fleştenog** = a plescăi din limbă
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Fleştenog** = neputincios, colonog
„Au, fleştenogule, iar ai căzut“.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Fleț** = nătăfleț
„Dă cartea flețule“
D. Novăcescu, Caransebeș
- Fliaură-e** = gaură (la organul genital feminin).
V. Turec, Jupa-Severin
- Flotác-ci** = fulgi de zăpadă
N. Roiescu, Slatina Timișană-Severin
- Fluțui (a)** = a vântura
„Vaca prea fluțue, cu coada, nu poți mulge“.
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Fluture** = piesă de aramă, cu care se manevrează în cazan pentru ca să nu se prindă comina de fundul cazanului.
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Focale (pl.)** = tot ce se află în casă
P. Miloș, Șemlacul Mare
T. Torontal

- Foemuri** (pl.) = mătăsuri
„Imblă îmbrăcată în foemuri“
- Fogaș, făgaș** = cuier pentru haine ; apoi ste-
(cf. „parsec“) laj, blideriu
I. Enășescu, Botinești-Severin
- Folaziu** = pieptar
T. Șdicu, Seletș-Torontal
(Jugoslavia)
- Folcios, adj.** = cu foale, gras
„Ce ești așa folcioasă“
H. Țunea, Caransebeș
- Fondrocaș, vandrocaș** = vagabond
(cf. Gr. B. I) N. Roman, Rîțișor-Torontal
(Jugoslavia)
- Fontoloczit, fontozit, fântăzît** = aiurit, nebunatec
(„Fantazie“) T. Radu, Jupa-Severin
- Forfoaie** (pl.) = mofuri
„Femeile astea-s cuprea multe
forfoaie“
N. Stoia, Timișoara
- Forfoitură-ri** = flecăreț
M. Feneșan, Mehadia
- Formolaș** = frumos, chipeș
„Jele-i măicuții mele
Că m'a făcut formolaș“
Gh. Golopența, Pecenișca-
Severin
- Fosnă** = scândură groasă
Z. Miulescu, Pârvora-Severin
- Frâmbie** = frânghie
„Doamne bate ce zic eu
Frâmbia leagănelui meu“
Dintr'un cântec din Teregova
Severin
- Fras, var.** = epilepsie, boala mare
E. Novacovici, Sărbători
băbești, p. 12
- Frâșconi** (s) = a fluera din degete
(cf. Gr. B. I „fișconi“) I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Frontar** = zidul de călăra vecin
Petrovaselo-Torontal
(Jugoslavia)

- Frumșăt** = frumusețe, frumusețe
„Tăt frumușătu l'am văzut“
Reg. Lugojului
- Frontariu și frontar** = partea de călăra drum (front)
a unei case.
M. Novac, Marga-Severin
- Fuf** = sinonim cu „canci“, nimic
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Fufează, fufăză**
(verb. „a fufăi“) = un fel de ocarină simplă, in-
strument prost; apoi lipsa
unui instrument înlocuit cu
fufăitul buzelor.
„O pus pe un prostovan să
cânte din fufează zicându-i
, la să cânte fârfala (fanfa-
ra) din Pătruvasila“
Apoi ironic la adresa cuiva:
„Acu poți să-i zici din fu-
făză“.
- Fuieră** = fluieră, fluierătoare
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Fuior, stupă, păceș** = cf. „drăgăloci“
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Fumnă** = locul, pe unde iese fumul
din sobă
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Fumulită**
(și răzuș) = unealtă de fer, cu care se
grijește marginea ghetei, ca
să aibă margine frumoasă.
Vasile Stan, Lugoj
- Fundac-ce, var.**
(conf. „fâdac“ Gr. B.
I, p 104) = cojoc
M. Bejinariu, Zăgajeni-Severin
- Fundămec** = fundament
R. Adam, Tincova-Severin
- Fundeu** = jumătate de clăie
„Măi Mărie poale chei
Vin la neica pe fundei“
I. Pepa, Domașnea-Severin

- Fuscă-e** = fus
„Mi-s slabă ca o fuscă“
V. Turec, Jupa-Severin
- Fuscicrac** = care sare gardurile
Torontal-Jugoslavia
- Fușnic** = dop de lemn, cu care se înfundă butea.
N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Fusticării, pl.** = nimicuri, fleacuri
„Ăla n'o să-ți spună fusticării“.
T. Simu, Lugoș

G

- Gădărac** = mititel
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Gădică**
(Masc. gode. gēde) = mândră, leliță, nevestă tânără și frumoasă
„Și gădica ce zicea?
Stai puiule nu pleca,
Că te vede cineva
Și ne spune la mama“
Dintr'un cântec din Bolvașnița-Severin
- Gâg**
(Subst. „gâgâielă“) = gângav
„Ilie era cam gâg“
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Gaitan, var.** = ciucur dela o broderie
C. Dee, Petrovasila-Torontal (Jugoslavia)
- Găldău**
(conf. „dulboacă“) = baltă
N. Jompan. Marga-Severin
- Galiță** = piatră vânăță topită
E. Damșa, Fârdea-Severin

- Gălonț-i** = făcățel de cartofi
„Pune sare pe gălonți“
V. Turec, Jupa-Severin
- Gămbăuț-e** = găluște de aluat cu magiun.
(Gomboj-i var.—Jupa-Severin) I. Oncu, Birchiș-Severin
- Ganceluită, var.** = lăhuză bolnavă după nașterea unui copil.
M. Pop, Caransebeș
- Gândălac** = cărăbuș
O. Bistrean, Jupa-Severin
- Gângălău** = cărăbuș
„Au ieșit gângălăii“
A. Buciuman, Marga-Severin
- Gange** = opaiț
„la aprinde gangea“
N. Domașneanu, Petnic-Severin
- Gangios** = lacom, nesățios
I. Grama, Pecenișca-Severin
- Gar** = cenușă
Torontal-Jugoslavia
- Garabulă** = pușcă din vechime, pușcă stricală.
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Gârb** = gâb
„Gârb dă spacie“
Torontal-Jugoslavia
- Gârbită** = giț de bou
I. Grivei, Iablanîța-Severin
- Gârbovană** = pulpa piciorului; apoi omul bătrân cu spatele plecate.
M. Fara, Zervești-Severin
- Gârgă (cârcă=spate)** = dos, cârcă
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Gârgălioz** = beregată
I. Oncu, Birchiș-Severin

- Gărgăsi** (a) = a se îngrămădi, a se îndesa
I. Loziciu, Domaşnea-Severin
- Garmatâri**, pl. = copii mici şi mulţi
I. Armaş, Luncaviţa-Severin
- Garsăguri şi cotrúţe** (pl.) = toată averea unui om (casă, grajd, vite, pământ, mobile)
N. Bogdan, Zăguzeni-Severin
- Găzdovi** (a) = a găzdui
„Atunci împăratul întrebă ori de-l poate găzdovi“
Dintr'un basm, colecţia autorului.
- Geanc** = lume
M. Traian, Reşiţa
- Gheorghîţ** = salcâm
„Ai tăiat gheorghîţii?“
A. Dorca, Vălişoara-Severin
- Ghermăn**, burghiaş = vierme, omidă.
E. Novacovici, Sărbători băbeşti p. 27
- Ghes** = trecere, vizită ; târcoale
„Nu mai da ghes vecinilor“.
Reg. Bocşei
- Gheura** (a) = a desfăca cucuruz
„Mă duc să gheor câta cucuruz“.
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Ghies**, dies, des = des, desiş
„Cum răsună'n ghies pădu-durea“.
VI. Delamarina „Singuru păcai“ strofa III V. 1
- Ghijă-e** = învâliş (la ceapă etc.)
„Se aleg din ele ghije“
E. Novacovici, Sărbători băbeşti, p. 7

- Ghijăi (a)** = a foşni
 „Că curechiul ghijăeşte
 Şi căţeaua bleoceşte“
 Petre Ciolac, Bocşa Română
- Ghiliş** = sfat
 „Se duce la ghiliş“
 N. Jompan, Merga-Severin
- Ghiordan** = tafla (suportul), unde se în-
 şiră măregele pe un fir de
 păr de cal în diferite motive
 naţionale.
 C. Dee, Petrovasila-
 Torontal (Jugoslavia)
- Ghiortăi (a)** = a înghite răcâind, a înghite
 lacom.
 (Deriv. din onomatopo-
 eticul „ghior“) „Când vorbeşte, te stropeşte,
 Când înghite ghiortăeşte“
 Dintr'un cântec din
 Glimboca-Severin.
- Ghizdă** = şiret lung deacurmezişul pi-
 eptului, ce leagă haina.
 Torontal-Jugoslavia
- Gibală** = nemernic
 Gh. Păunescu, Şuşca-Caraş
- Gîbi (a)** = a deveni lat în spate
 (Adj. şi subst. „gib“) „Uite, cum s'o gîbit, a trăit
 bine“.
 (în sens eufemistic)
 În sens peiorativ:
 „Săracu gîb“ (cu chebă)
 C. Şandru, Zgribeşti-Severin
- Gicăsi (a)** = a înghesui
 „Beşivii se gicăsesc la birt“
 O. Novacovici, Bănia-Caraş
- Gichiţa** = joc asemănător cu învărtita,
 I. Lăzăruică, Feneş-Severin

Gijob	= gîb, ghibos „Uită-te, mândrul tău S'a gîbit la moșul meu, E gijob de după cap Ca ruda cea de cărat” Strigături din Brebul-Caraș
Gimbaș	= măreț, fălos E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
Gingei pl.	= gingii T. Torontal
Ginoarea, ginoarlea	= adineori Cornea-Severin
Gioambă	= deget Valea Mureșului
Giorgiol	= chită „Un giorgiol de strugure” O. Novacovici, Bănia Caraș
Giși (Dzici, zici)	= fie, las 'să fie așa „Giși, dacă l-o spart geamul” Târnova-Caraș
Giufăcaie, pl. (Deriv. din „giufă”)	= chibrituri
Givisit	= vechiu, rupt P. Novăcescu, Prilipeț-Caraș
Gizi (a se)	= a se împreuna „Vaca se gîzește” M. Armaș, Petuic-Severin
Glasnic	= cu glas „Incepui a grăi „Tatăl Nos- tru” făcându-mi glasnic și semnul crucii” A. Uroș-Doloveanu, Doloave-Torontal (Jugoslavia)
Glavă-e	= capitol „Textul glavei” Șt. Pop, Caransebeș
Glețe, pl.	= ieșiturile la o pădure tăiată. I. Ioanovici, Jena-Severin
Glicără	= bilă I. Lăzărescu, Oladna Română-Severin

- Gloan** = amețit, nepriceput
E. Novacovici,
Răcășdia-Caraș
- Globi (a)** = a pedepsi
(Subst. „g'lobiră“) „Lasă că-l globesc eu!“
Reg. Lugojului
- Glod** = ciucălăul de cucuruz, crescut
(cf. Gr. B. I „cioclod“ fără un grăunte (mișel)
și aci „mișel“). (Var.: cep, dop)
R. Popa, Var-Severin
- Glodi (a)** = a strânge
„M'o glodit papucul“
A. Turec, Jupa-Severin
- Gloz-e** = cucuruz mic stricat (de dat
la porci).
„Du-te de adă câta gloz“
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Gluf** = un fel de plăcintă (?)
I. Enășescu, Bolinești-Severin
- Glumaciu** = glumeț
(Luat în glosar din cauza
sufixului) E. Crișan, Pesac T. Torontal
- Glută-e** = nod dureros în musculatura
omului (după lovire sau mun-
că grea)
M. Berdic, Jupa-Severin
- Gnea** = nea, zăpadă
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Goambă-e** = agrafă
I. Lungu, Feneș-Severin
- Gocea și Gioca** = numai uzitate în Banat
(Deriv. din „Georghe“) I. Ioanovici, Jena-Severin
- Goge, var.** = oricât
(Sârb. „god“) (cf. Gr. B. I)
- Gogelea** = în orice loc, oriunde
„Unde gogelea mă duc tot
cu tine mă întâlnesc“
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Golâmbar-ri** = fereasta la pod
E. Damșa, Fârdea-Severin

- Golomoc** = golomoț, mic, pipernicit
 „Bate Doamne neamțu'n dos
 C'a luat ce-a fost frumos
 Și-au rămas năoatele
 Ca să joace fetele,
 Și-a ramas un golomoc
 Să iubească ce-i frumos”
 E. Hodoș „Cântece
 Cătănești” din Verendin p.14
- Golopâșniță-e** = muscă, insect prins cu tot cu
 aripi de vârful undiței pen-
 tru a pescui.
 F. Pop, Caransebeș
- Gorgoni (a)** = a alunga, a scoate
 „L-o gorgonit din sat”
 R. Șandru, Zgribești-Severin
- Gornicie** = locul, unde se închid vaci,
 boi și cai aflați pe țarină în
 timpul oprit.
 Gh. Adam, Marga-Severin
- Grăciner-i** = porcul, care grohăie la ușa.
 T. Dobromirescu, Dubova-
 Severin
- Gragie** = pulere, forță, apoi grindă,
 bârnă.
 „Lasă-l că n'are multă gra-
 gie în el!”
 F. Pop, Caransebeș
- Gramnic** = strengar, rău
 N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Granic** = macara mare de ridicat pie-
 tre mari.
 N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Grăsoc** = gras
 (ci sufixul și la „mare-
 măroc”) „Vine domnul ăl grăsoc”
 Reg. Lugojului
- Grăvălău** = cravală
 S. Bogdanescu, Crâjma-
 Severin

- Grebănos**, adj. = cocoșat
I. Bojâncă, Bocșa Montană
- Groblic**
(Slav. „grobje“) = mormânt
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Gros**
(cf. pluralul „groși în Gr. B. I) = lemn mare, trunchiu mare
I. Novacovici, Bănia-Caraș
- Grumăzar** = opritoarea după capul calului (piesă din piele ori lant).
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Gruneață** = lundră, căpeneag făcut din lână țesută, mare și largă. Servește la călătorii în contra frigului și a ploii
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Grungini pl.** = grunzi
M. Loziciu, Domașnea-Severin
- Gujbă-e** = legătură sucită
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș.
- Gulă** = grup, grămadă
„Dar nu loiu fi cunoscut
Un cal negru călărind
Și o gulă de boi mânând“
Dintr'un cântec din Domașnea-Severin.
- Gurduzuu și „gurzuu“** = gurguiu
L. Roșu, Sacul-Severin
- Guri** (a se) = a se zări de ziuă.
„S'o fost gurit de ziuă“
A. Balaci, „Pe Padeș“ p. 3
- Gurlup** = un fel de prune; nu seamănă cu pruna și au o formă lățăreață, diformate, galbui, fără sâmbure înlăuntru și după puțin timp în desvoltarea lor putrezesc și pică din creangă.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Gurman** = lacom, mîncăcios
După toate-i gurman
Torontal-Jugoslavia

H

Habă

= abă

„Căput¹ dă habă“

P. Oancea, Vasiova-Caraș

Hâci (a)

(cf. Gr. B. I) „a hâșei“

iar Dicț. Acad. „a hăciui“

= a alunga

„Maica mă prinse a hâci

— Fugi păsărică de-aci

— Taci maico nu mă hâci“.

Dintr'un cântec din
Răchita-Severin**Hâl și hăl, interj.**

= iată-l

„Hâl pe Ion“

I. Jula, Idioara-Severin

Hăltac-ce

(In Moldova „bucătoare“)

= bucată mare

„Inghițea hăltacele pe'ntrere-
cule de-i crăpa pielea de
umflată ce era“.

D. Goroniță, Lugoj

Haluitură-ri= cf. „haloanie“ în „Mărgări-
torele Banatului“ p. 115

Reg. Oravița

Hangos= țănoș, pretențios; turbulent,
gălăgios.„Ăl mai hangos dintre toți
e Grigorie“.

Reg. Caransebeșului.

Hâpăi a

= a lua seama, a se ridica.

„la hâpăie!“

G. Uzonescu, Mehadica-
Severin**Hărănit**

= hrănit, sălul

„O(ri) ești tu hărănit?“

A. Buciumen, Marga Severin

Hârghiat

(Deriv. din „hârghie“)

= nebun răulăcios

D. Ponoran, Feneș-Severin

Hârmo, hilici și tulă

= hăci! (la porci se strigă)

M. Cristescu, Cuptoare-
Severin.

- Hartă** = vită
„Nea, harto, la loc în grajdii”
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Hărtăuz, subst.** = namilă
T. Șandru, Reg. Caransebeș
- Hărtog** = murdărie, gunoiu
„Mult hărtog e în curle”
V. Jucu, Călina-Severin
- Hăuni (a)** = a cârli
„Nu mă tot hăuni”
R. Adam, Tincova-Severin
- Heleu** = schelă
„A lucra pe heleu”
G. Mălica, Domașnea-Severin
- Hid, var.** = tâmpit, bolând
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Hieră** = hiară, fiară
Șt. Otonoga, Iam-T. Torontal
- Highiecie** = vioară
Valea Mureșului
Com. C. Dee.
- Hipă-e** = clipă, moment
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Hirigoni** = iezătură la o padină
I. Ghimboasa, Mehădia
- Hoboroci și oboroci (oboroc)** = a se prosti, zăpăci
„Azi mis cam hoborocit la cap.”
Regiunea Bocșei-Caraș
- Hocnă** = ocnă, peșteră
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Hocnar (hocnă)** = ocnar (ocnă)
„Sparg hocnarii piatră în hocnă”
P. Oancea, Vasiova-Caraș

- Hodău**
(cf. „hodaie“)
- Hodolemne** = casă
Gh. Adam, Marga-Severin
- = formă reduplicată pentru „lemne“.
„Două lemne **hodolemne**
Cu grumazii tot de piele“
Dintr'o ghicitoare din Domaşnea-Severin.
- Hodre, pl.** = galije
I. Şoma, Obreja-Severin
- Hodoşan** = bolnav, greoi, leneş
„Frunză verde leuşteană,
Mândra mea e **hodoşană**“
Dintr'o chiuitură din Dulău-Caraş
- Hog** = strigăt la boi pentru „hăis“,
(la dreapta)
I Lăzăruică, Feneş-Severin
- Hogî (a)** = a se uita ca un prost.
„Nu **hogî** la el“.
H. Ţunea, Caransebeş
- Hognă** = uşa podului.
P. Ştiopu, Iaz-Severin.
- Hohai, adj.** = deschis, larg
„Nu pot să las **hohai** grădină“.
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Hoidolan** = os mare
I. Grivei, Iablanîţa-Severin
- Hojmuri (pl.)** = cărnuri, şunci
„Pun **hojmurile** pe coş“
N. Bogdan Zăgujeui-Severin
- Holb** = colb, praf
G. Măriţa, Mehadia
- Holéta** = aiurea
„Ai plecat **holeta**“
N. Munteanu Cârpa-Severin

- Hor** = ? (pădure pe deal)
„S'a uscat frunza d'n **hor**,
leși mândrușo la izvor“
I Pepa, Domașnea-Severin
- Horhună-e** = urîlenie,
cf. Dicț. Acad. „gorgună“ (în glumă despre femei)
„Uite că vin **horhunele**“
F. Pop, Caransebeș
- Hornăi (a)** = a cânta pe nas
(Deriv. din „horn“) „Ce bine mai **hornăește**
P. Pojar, Oravița
- Hotă-e** = poftă, toană
„I-o vinit iar **hota**“
M. Berdic, Jupa-Severin
- Hudă-e și udă-e** = gaură, trecătoare printr'un
gard de nuiele.
N. Țucu, Zorlenj-Severin
- Hudbă-e** = găină zbârlită.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Humăit** = îngălbenit, pălit
„Frunză verde **humăită**“
Dintr'un cântec din
Bolvașnița-Severin.
- Hurezătură** = chiuitură
(cf. Gr. B. I „a hureza“) „Aclămați de mulțime cu **hure-**
rezături și voie bună“
E. Novacovici „Din comoa-
ra Banatului“ p. II pag. 50.
- Husmântă** = singur, vagabond
I. Lăzăruică, Feneș-Severin.

I

- Iadui (a)** = a duce greu, anevoie
(Deriv. din iad) „Asta știu că **iaduește** pe
lume“
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin

Iagostă

= un loc pe iarbă, unde se adună fetele și flecăii
 „Știi tu badeo când ședeam,
 Ședeam pe iagostă
 Și vorbeam de dragostă”.
 Dintr'un cântec din Var-Severin

Iancă

(cf. „iancăr“ Gr. B. I
 în Moldova „leancă”).

= suman scurt
 C. Șandru, Zgribești-Severin

Iarucăț

= cruce
 N. Tomici, St. Mihailu Torontal (Jugoslavia)

Idăr

(Din „ei, dar“)

= păi zău
 Șt. Otonoga, Coșteni-Jugoslavia

Ie

= da
 „Ie c'asa-i!”
 I. Oncu, Birchiș-Severin.

Iegaz

= iaz, din care se abate apa la moară.
 „E turbure iegazul”
 A. Dorca, Vălișoara-Severin.

Ieselariu-ri

= poreclă pentru acela, ce e surprins în iesle pentru dragoste.
 E. Novacovici, Răcășdia-Caraș.

Igăzău

= părau
 „Fetele din satul meu
 S'au strâns toate'n igăzău”
 G. Neagu, Jupa-Severin

Ilacic

= zăpăcit
 I. Grama, Pecenișca-Severin

Ilileac

= formă pentru ililie
 „Două mândre dintr'un sat
 Cu peană de ilileac”
 Dintr'un cântec din Domașnea-Severin

- Îmbăznat**
(Deriv din „băznă”)
= întunecat, înebunit
„Întunecații cu îmbăznații”
N. Rugaci, Iladia-Caraș
- Îmbubița a**
= a îndârji, a îndemna la lucruri nepotrivite.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș.
- Îmbucătări a**
= a da cuiva de mâncare
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș.
- Împedințat-ă**
= dințat
„Incocșat, împedințat
Și isteț și îndrăzneț”
Dintr’o ghicitoare din
Domașnea-Severin.
- Împildăși (a)**
= a se împopoza chipeș, a imita pe alții.
„Eu nu împildășesc cu o fată mare.
A. Fiat, Luncavița-Severin
- Împociat-ă**
= înfășurat
„Uite fata aia cum e de împociată”.
I. Lăzărescu, Glodna
Română Severin.
- Împopletit**
= îndoit
„Picioarele le sufucă (întoarce) împopletite (îndoite) unul după altul sub el”
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Împroșni (a)**
= a împroșca
R. Adam, Tincova-Severin
- Înăgiu**
= răutăcios, răzbunător
„Ion e tare înăgiu”
E. Novacovici,
Răcășdia-Caraș

Înat, subst.

= necaz, mânie
„O'răvis-s'ar până Joi,
Cine are **inat** pe noi!
Otrăvi-s'ar până mâne,
Cine are **inat** pe mine“
Dintr'un cântec din
Vărădia-Caraș.

Înbruizat

= burzuluiit, neliniștit
„Cerei fumuriu și **înbruizat**“
M. Gașpar-Bocșa Montană

Înbuturit

(subst. „butoară“)

= găurit
T. Șdicu, Seleuș-Torontal
(Jugoslavia)

Încăfni (a)

= a se răsti, a se infla
„Tot **încăfnea** la mine“
C. Șandru, Zgribești-Severin.

Încâmpi (a se)

= a se prinde, a porni
„Și se **încâmpiră** la givan“
Torontal-Jugoslavia

Încărcăți (a)

= a încărca
„Păsărică **încărcătită**
Huștiuliuc în poezică“.
Dintr'o ghicitoare din
Var-Severin

Înhecina (a)

= a se răsti pentru omor
„Vezi cum o **înhecină** pen-
tru omor“
R. Loga, Teregova-Severin

Închenza (a)

= a se lega, a se împrieteni
„Să nu **închenzați** cu el“.
C. Șandru, Zgribești-Severin

Închierbăla (a)

= cf. Gr. B. I „a închiorbeli“.
Ce ai **închierbălat** atâția
bani?“
T. Popa, Feneș-Severin

- Închietăna și încrejăna (a)** = a zdrobi, a omori
(conf. Gr. B. vol. I, „Stau doi să mă închețoane
p. 121 „a încheșăni“) (**încrețane**)
V. Turec, Jupa-Severin
- Închinățel** = ștregar, z mău
Gh. Cătană „Chipuri și
Graiuri din Banat“ vol. I
- Încina, întina a** = a cufunda în apă.
Încină crucea din vâru sta-
gului în apa râului“
E. Novacovici, Sărbători
băbești, p. 10
- Înclojmi (a se)** = a se suprasatura
„Cum să ne mai înclojmim“
H. Țunea, Caransebeș
- Încocțat-ă** = îngâmfat, încocoțat
(conf. împedințat“)
- Încorcodat** = răsucit
„Coarne încorcodate“
R. Șoimu, Domașnea-Severin
- Încuncinare** = oprire
„Pentru încuncinarea înmul-
țirii omidelor“.
E. Novocovici, Sărbători
băbești, p. 14.
- Încurița a se** = a se lăsa ademenit în afa-
ceri nedemne.
„Ce te încuriți la lucruri, ce
nu-s de tine“.
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Îndălui (a)** = a începe
(o formă secundară a
lui „arădui“). „Azi îndăluim aratul“
I. Jula, Idioara-Severin
- Înfăloși (a se)** = a se lăuda
„Că eu numai m'am glumit
Și tu te-ai infăloșit“
I. Jurca, Dubos-T. Torontal

- Înfășuia (a)** = a înfășa, a îmbrăca.
„In flori de măr m'a înfășuiat“.
Dintr'un cântec din colecția autorului.
- Înfeșuna (a)** = a cuprinde, a lua
„Mă înfeșună durerea“
I. Adam, Tincova-Severin
- Îngădălmaș** = îngăduitor
„Prietenul meu e un om îngădălmaș“
I. Sadovan, Cornea-Severin
- Înglâmpa (a)** = a înghimpa
„Că mă mănăcă și mă 'nglâmpă“
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Iniie** = răceală, gând rău
„Mi-a intrat la inimă o iniie“
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Însărișor** = pe înserate
„Așteptând-o 'nsărișor,
Că nu-i mai poate de dor“
B. Trica, Goleț-Severin
- Înspinăcios** = Țepos, cu spini
„Trandafir cosit în iarbă,
Rău îi stă june cu barbă,
Buze groase, viermănoase
Și tare înspinăcioase“
Dintr'un cântec din Plugova-Severin
- Întăinat, adj.** = încurcat în dragoste cu cineva
D. Birtea, Rugi-Severin
- Inteziu** = bogătan
M. Rădoi, Plugova-Severin
- Înțîia a** = a amorți, a răci
„Bolnavul a înțîiat“
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș

- Întrechece = întrecere
E. Fîat, Luncavița-Severin
- Întreposturi pl. = dela Crăciun începînd și până în Duminica lăsatului de carne sunt „Întreposturile“, căș-legile. timpul căsătoriiilor.
E. Novacovici, Sărbători băbești, p. 34
- Învărlăluit-ă (Subst învărjăluială) = frămîntat, năcăjit
„De ce codru 'ngălbenește
Și neicuța 'mbătrânește,
Codrul de învărjăluit
Și neica de năcăjit,
Codrul de învărjăluele
Și neica de gânduri rele“
Cornea-Severin
- Învârzi a = a combina vorbe, minciuni
„Multe le-o mai învârzit“
H. Țunea, Caransebeș
- Înzădărat = înrăutățit, tot mai rău la o rană
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Înzglemeni (a) = a încremeni de surprindere, mirare
(cf. Gr. B. I „zgleamăn“)
„Lumina din birt stă 'nzglemenită, nimic nu dzășie niși măr“
Torontal-Jugoslavia
- Ioie = prost
„Nu fi prost ca ioie“
D. Uzonescu, Mehadica
- Îră (cf. „iriș“ Gr. B. I) = piele albă, din care se face mînușa albă
Vasile Jucu, Lugoj
- Îrbeică, hîrbeică, urbeică = țest, în care se coc turte
„urbeică“ în Botinești-Severin
„îrbeică“ în Reșița
- Irimiz = lână de brodat
T. Șdicu, Seleuș-Torontal (Jugoslavia)
- Iscoală, ușcoală = școală
P. Miloș, Șemlacul Mare-T. Torontal, apoi și în Torontal-Jugoslavia

- Iștalău**
(Germ. „Stall“, cf. Gr. B. I „ștal“).
= grajd
Valea Mureșului
Comunicat C. Dee.
- Istitel, isto, istină**
= întocmai
Șt. Olonga, Iam.-T. Torontal
- Istuc**
= pernă, căpătâiu
Gh. Păunescu, Șușca-Caraș
- Iufa, adv.**
= greș la jocul de-a cacica
„I-ai dat iufa“
Com. Gh. Lăbonju,
Caransebeș
- Ivi (a)**
= a cânta, a zice din fluer
„El la fereastă a venit
Și din fluer ți-o ivit“
Dintr'un cântec din Mărghita
Mare, Torontal-Jugoslavia
- Izadă**
(Verbul „a izădi“).
= ispravă
I. Săbăilă, Cornea-Severin
- Izâgelnic**
(izădelnic)
(cf. Gr. B. I).
= risipitor
I. Fișteag, Globucraiova-Severin
- Izâni (a se)**
= a se deschia, a se proslî
Când un copil e prea izânit,
e bine să i se dea rouă cu
lingura zâniî.
Torontal-Jugoslavia
- Izdăni (a)**
= a se despărți
„Nu s'o izdănit de părinți“
I. Tenchea, Hitiaș-T. Torontal
- Izgări (a se)**
= a se mucegai
„S'a izgărit pânea“
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Izidit (a se izidi)**
= prostit, nebun
„Om izidit de minte“
Z. Popovici, Globucraiova-Severin

J

- Jăgăriță** = carne de plămâni
 Sârb. „zigarice“ plămâni) N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Jălnicește, adv.** = jălnic
 „Una cântă voinicește,
 Alta cântă jălnicește“.
 M. Tudurescu, Curtea-Severin
- Jăpuroniu, jiporoniu** = cf. Gr. B. I „jâp-jâponiu“
 (Contrarul „ciungerul“) Muiera pe o cale ascunsă
 se ținea împrejurul bărbatu-
 tului, care cântă jipuroni
 pentru rășchitori“.
 E. Novacovici „Din comoa-
 ra Banatului“ p. II pag. 61.
- Jarc** = om slab și uscat
 I. Armaș, Luncavița-Severin
- Jăscău** = beșica de porc, în care se
 ține tutun.
 I. Ioanovici, Jena-Severin
- Jăță** = sârmă
 V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Jau** = jaf
 (Verbul : a jăui) I. Grivei, Iablanița-Severin
- Jăui a** = a jăfui, a prăda
 „Toți l-o jăuit, că n'a mai
 ramas nimic“.
 G. Uzonescu, Mehadica-Severin
- Jeb-jeburi** = buzunar
 „Jeburi goale“
 P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Jig, var.** = stigmatul de fier fierbințe
 pentru cai.
 C. Dee, Torontal-Jugoslavia

Jigle, pl.	= galițe N. Roman, Torontal-Jugoslavia
Jigoadă-e	= boală E. Damșa, Fârdea-Severin
Jigodie	= jivină, lighioale „Mânca-te-ar jigodia asta”. Torontal-Jugoslavia
Jijgăv	= sec, zbârcit „Grâu jîjgăv” Șt. Otonoga, Iam-T. Torontal
Jîmoli (a) șt a jîmui	= a jumului „Ce sparge pământul și jîmoale rîitul”. I. Gherban, Pădurani-Severin a jîmui și în sens (a scurma) „Uite, cum jîmuie cânele” M. Berdic, Jupa-Severin
Jintui (a)	= răscoli focul I. Ioanovici, Jena-Severin
Jirede	= partea dinapoi a trăsurii M. Rădoi, Plugova-Severin
Jitniță, jâtniță	= jireadă de grâu, hambar de grâu V. Belba, Pecenișca-Severin
Jnifi (a se)	= a se șterge la o haină, a se decolora „Gulerul s'o jnifit”. I. Loziciu, Domașnea-Severin
Jorgan	= plapomă „N'are jorgan de acoperit”. Valea Carașului
Jordoline, pl.	= poame, (căise) C. Dee, Torontal-Jugoslavia
Jucăl, art. jucălu	= urs P. Boieriu, Ruginos-Severin „Iup” în Bogăltin-Severin.
Jugubină	= fiară sălbatecă M. Rădoi, Plugova-Severin
Jujău-eie	= bălșor la gîtul cânilor, belciug la porci. S. Lazăr, Bozovici-Caraș

L

- Lăbăi** (a se) = a se distra. a gesticula
„Cum se întrece tot lăbăind“
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Lăbărțat** = zgomotos, în hohot mare
„Și Erina, care zimbea până
atunci ironic, rîde lăbărțat
ca un nebun“
Reg. Vârșeșului
- Lăbău** = vârf de undiță cu 2 ineluse
de os, întrebuințate de pes-
cari. P. Barbu, Lugoj
- Lăbda** (a) = a lăuda
M. Traian, Reșița
- Laboș** = om mare în picioare, care
calcă mare (pași mari și a-
păsași).
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
Ver. : cratiță.
„Spală bine cratița“
I. Stoloiescu, Caransebeș
- Lăciță** = cordică neagră la gît
D. Preda, Marga-Severin
- Lăcreza** (a se) = a se întinde bine.
„Uite cum se lăcrează!“
C. Șandru, Zgribești-
Severin
- Laftă, lavtă, labtă** = lăută
T. Torontal și Torontal
(Jugoslavia)
- Lălă** = văitare
M. Traicu, Reșița
- Lămpăie** = lemnul cel gros, care se pu-
ne în capătul rotilelor, unde
se găsesc 2 crucelnice și
de unde se leagă caii, ca să
tragă.
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia.

- Lănțai (a se)** = a înlînde, a se trage încioace și încolo.
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Lăstaniță, var.** = pătură
(conf. „lăstăviță, listă-viță” Gr. B. I, p. 128) I. Goanță, Cuptoare-Severin
- Lăturoniu-oni** = gălcă
„Atingând de lăturonii bolnavilor”
E. Novacovici, Sărbători băbești p. 21
- Laz (Slav.)** = loc ierbos, pășune
Mă duc cu vilele pe laz”
Rusca-Severin
- Lefăi (a)** = a mânca încet și mult.
M. Cristescu, Cuptoare-Severin
- Lehămetit** = lihnit de foame
„Lehămetit de foame”
P. Bălăcescu. Pecenișca-Severin
- Lenie** = linie
„Uite, cum s’au pus în lenie!”
I. Oncu, Birchîș-Severin
- Lenoșa (a)** = a se muia, a abandona
„Fiind întuneric mă lenoșai și eu și lăσαι lucrul baltă până dimineață.
Gh. Catană, „Chipuri și Graiuri din Banat I p 144
- Leonin** = piesă veche de 5 lei în Transilvania.
Șt. Pop, Caransebeș
- Lergătoare** = alergătoare.
N. Cernescu, Cornereva-Severin
- Letcă** = unealtă de adunat; om beat.
I. Lăzăruică Feneș-Severin
- Libriță** = bun de gură
N. Dragomir, Armeniș-Severin

- Lic** = learcă de udeală
 „Toalele (hainele) lui îs lic“
 T. Şdicu, Seleuş-Torontal
 (Jugoslavia)
- Licnit** = lihnit
 Reg. Caransebeş
- Lifui (a)** = a mânca din toate mâncările
 câte ceva.
 M. Şoimu, Domaşnea-Severin
- Lileagă** = liliac
 „Frunză verde de lileagă.
 De cine dorul se leagă“
 Dintr'un cântec din
 Văliug-Caraş.
- Limbariţă** = cobie
 Gherteniş-T. Torontal
- Limbuţelnic** = limbut
 I. Sadovan, Cornea-Severin
- Linguroniu-ni** = lingură mare de lemn
 „Mâncă păsulă cu linguro-
 niu“
 V. Turec, Jupa-Severin
- Liorbă** = frunză de dafin
 I. Şoma, Obreja-Severin
- Liorfăi (a)** = a flecări
 (Subst. „lioarfă“, cf.
 Gr. B. I) „Taci, nu mai liorfăi atâta“
 C. Şandru, Zgribeşti-Severin
- Liotcă** = lioarfă, de nimic
 „M'ai făcut liotcă cu ţuica
 asta“
 H. Ţunea, Caransebeş
- Lipini, pl.** = pâni mari coapte în Țest
 (cf. Gr. B. I) I. Turcan, Cireşa-Severin
- Lisarcă, ciorobară** = Țarcă
 T. Şdicu, Seleuş-Torontal
 (Jugoslavia)

- Litădăr** = turtariul, ce face turte
C. Dee, Torontal-Jugoslavia
- Livzi (a se)** = a se hlizi
„Ce te livzești la mine“
N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Loază-e** = șagă
„Nu-i glumă și nu-i loază“
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Lobârlă** = închisoare
M. Suciuc, Moceriș-Caraș
- Lobogină** = lobodă
„Mă mână mama în grădină
Dup' un fir de lobogină“.
P. Suru, Slatina Mică-Severin
- Locantă-e** = local, cârciumă
I. Bojâncă, Bocșa Montană
- Logojină** = rogojină
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Logosta (a)** = a nu se mișca nici înainte
nici înapoi, a sta pe loc
„O (ori) stă logostă“ (feno-
menul reduplicării)
Gh. Cornean, Ohabamâtnic-Severin
- Loitrar** = două lemne, din care se face
loitra
L. Iliescu-Teregoa-Severin
- Loletce** = om mare și prost
M. Șoimu, Domașnea-Severin
- Lomăi (a)** = a încălci
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Lómură, pl. lómure și lómori** = gunoaie, resturi
„Laptele-i plin de lómori“
(În Bucovina „goaze“)
Reg. Caransebeș
cf. Gr. B I

- Lopariu**, var. = lingură mare
(cf. Gr. B. I)
- Lopăriță** = lopățică
C. Dee, Petrovasila-Torontal
(Jugoslavia)
- Lopătar**, var. = fundul de mămligă
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Lopărtat** = pleoștit ca o ciupearcă
„Cu căciula **lopărtată**“
Rusca Montană-Severin
- Lopta** (d-a lopta) = un joc vechiu în Lugoj
P. Barbu, Lugoj
- Lorfăit** = murdar
M. Suci, Moceris-Caraș
- Lotaș** = lăutaș, lăutar
A. Musteja, Borlova-Severin
- Lotroman** = lotru
„Dragu-mi-i calu bălan
Și neicuța **lotroman**“
Dintr'un cântec din
Domașnea-Severin
- Lovéle**, lovei = parale, bani
„Dă-mi câta **lovele**“
Șt. Otonoga, Iam.-T. Torontal
- Lovice**, pl. = lovituri
cf. exemplul dela „Bu-
(loc)“
- Lulea** de cazan = jeavă
N. Cernescu, Cornereva-
Severin
- Luluit** = zăpăcit, buimăcit
(cf. Gr. B. I „a lului“) „Așa-i de luluit la cap de
(Prescurtat din „tululuit“) nu mai știe“
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin
- Luminiciche** = luminică, focușor
„Femeile fac **luminiciche**
acasă“
E. Novacovici, Sărbători
băbești, p. 21

Lumuliță

= deminutiv dela „lume“
„Lumuliță adunată“
„Uitați-vă lumuliță la prostu“
Torontal-Jugoslavia

Luneiu

= Luni, porecla acestei zile
Reg. Oraviței

M

Măcăloniu-i

= om gras
„S'o făcut un măcăloniu
Macarie“.

Măcăreie, pl.

M. Berdic, Jupa-Severin
= adunătură, harababură de diferite instrumente.

N Roman, Torontal-Jugoslavia

Măcău

= băgău, tutunul ce-l țin țigarii cei bătrâni în gură (la masea)

N. Mităr, Vladimirovac-Torontal (Jugoslavia)

Măhală

= drum îngust, mic
V. Seracin, Vălișoara-Severin

Maida că nu

= aproape că nu
I. Frențescu Borlova-Severin

Mănătârci

= bureți de pădure (coloare brună închisă)
I. Ioanovici, Jena-Severin

Mâncăret

= multă mâncare
„Da ce-mi trebuie mie atâta mâncăret“.

H. Țunea, Caransebeș

Mâncătoare și măcinătoare

= maxilarul inferior
„Îți ard una de-ți sare mâncătoarea“.

Z. Drăgan, Lupușnicel-Severin

Apoi are și înțelesul de „gură“
„Ține-ți măcinătoarea, că-ți ard una“.

A Guga, Răcășdia-Caraș

- Mandără** = mămăligă
„Fă o **mândără** calduță“
I. Ghimboasa, Mehadia
- Mândrienii** = mândrețe
„Numa pușcilie-s mândrienii,
Ca și soarielie scilipesc“
Gh. Gârda „Banatu-i
fruncea“ Ed. II 1908 p. 37
- Măniu** = manivelă
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Mânzălit** = murdar
A. Buciuman, Marga-Severin
- Mârc** = debil, slăbuț
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Marjini (margini)** = jumătăți de obiele
L. Roșu, Sacul-Severin
- Măroc** = mare
„Când se porni învâstorul
ăl **măroc**“
Reg. Lugojului
- Măronia (a se)** = a mârăi
(Forma secundară dela „a mârâi“)
„Atâta s'o **măroniat** câinii aici“
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Măros** = mândru
(Deriv. din „mare“)
„Mă, da **măros** e Vasile!“
Z. Drăuan, Lăpușnicel-
Severin
- Mârșău** = neauă subțire cu apă
„Pe drum era ghețuș, că nin-
sese noaptea un **mârșeu** de
nea“
Gh. Catană „Chipuri și
Grațuri din Banat“ II p. 267
- Mârțoi a se** = a plânge mai mult sbierând
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Mărvină** = groapă
„Nu te băga în **mărvină**“
I. Țenchea, Hitiș-T. Torontal

- Masa**, var. („D-a masa“) = un joc cu bâte puse orizontal
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Mășini și fișcil** = chibrituri
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Mășnic** = ladă, în care se strânge fă-
ina la moară
V. Vlăducean, Domașnea-
Severin
- Mătă, var.** = lanțul cu cârlig, care scoate
vadra (ciutura) căzută și alte
obiecte din fântână.
C. Dee, Torontal-Jugoslavia
Apoi : „mătă“ cursă de prins
animale sălbatice.
D. Miculescu, Armeniș-
Severin
- Mătăni a** = a lucra prin casă
„După amiază mai mătănesc
prin casă“.
E. Sârbu, Var-Severin
- Mătăuz** = mătură de lemn
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Mătcă, var.** = lingura de lemn, cu care se
(cf. Gr. B. I) mestecă urzicile
I. Gh. Golopența, Pecenișc-
Severin
- Mătcălău, var.** = o oglindă împodobită cu flori
galbene și alte podoabe, cu
care împlă fetele la feciori
din casă în casă. Ele prezic
viitorul, capătă daruri. Fetele
se fac apoi surori pe viață.
D. Răbăgia, Caransebeș
- Mătcuță** = ciză, verișoară de cruce
(conf. „Mătcălăul“ din
Gr. B. I) „Marți după Duminica Tomei
se prind : mătcuță, ciză“
E. Novacovici, Sărbători
băbești, p. 23

- Mâtcui** (a)
(conf. Gr. B. I p. „mât-
călău“ etc.) = a fleci, a mesteca
„Nu mi-o **mâtcut** bine fa-
solele“.
H. Țuneș, Caransebeș
- Mățos** = albastru-întunecat
R. Șandru, Zgribești Severin
- Mau**, var. = rând
„I-am făcut **mau** lui Petru“
sau
„O ieșit din **mau**“
R. Adam, Tincova-Severin
- Măvaică**
(Uzitât mai mult de co-
pii, babe) = crezi că
„**Măvaică** crezi că tu ești
mai mare?“
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Măzdăgău**
(Forma lui „meslecău“) = mestecău, culișer
E. Damșa, Fârdea-Severin
- Mecleancă** = zăpăcit, fără rost
I. Grama, Pecenișca-Severin
- Megan**
„Ești cam **megan**“ = prost, idiot
(a fost pela 1902 un om foarte
prost în Cârpa, pe care-l
poreclea **megan**. Porecla a
retras în amintirea oame-
nilor și li se spune astfel fie-
cărui prost).
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Megel** = conf. „menghe, menghel“
Gh. Golopența, Pecenișca-
Severin
- Melcă**
(cf. Gr. B. I „loptă“) = minge de gumă îmbrăcată în
păr de vîlă
cf. „surducă“ I Ioanovici, Jena-Severin
- Menghe, menghel** = clește de strâns și pilit fierul
„Cine-mi trănțește **menghelul**
să-l găsesc cu mâinile în el“
Dintr'un basm din Pecenișca-
Severin

- Menghiță** = plasă de lăsătură cam de 3—4 m. pentru pescari, ce se lasă noaptea în apă.
N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Merghină** = ridicătură de pământ
I. Vasilescu, Bogăltin-Severin
- Merță** = fărtaiu, sferă, dimerle de 12¹/₂ kg. (la grâne)
(cf. „spene“)
cf. Gr. B. I, merniță etc.”
In Almăj-Caraș măsură de 8 gr
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Mestelnic** = culșerul de mestecat mă-măliga
N. Țunea, Ruginosu-Severin
- Metea** = pulere
„N'ai metea de lucru în tine“
I. Smultea, Teregova-Severin
- Mezgea** = hat, hotar între grădini, o-goare, livezi
„Ori n'ai văzut tu unde-i mezgeaua între noi?“
I. Penția, Caransebeș
- Mice-cii, var.** = corbace împletită din brăciri (pentru jocuri)
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Mici (a)** = a boți
(Deriv. din „mic“)
„Haina mea e toată micită“
C. Șandru, Zgribești Severin
- Micică** = privegherea la morți
A. Roșu, Sacul-Severin
- Micicula a** = a se micșora, a nu crește
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Micina, mișina** = avere chivernisită cu mare trudă
„O câștigat mișina“
E. Suru, Buceșnița-Severin
- Miejdină** = un dâmb mai mare
M. Rădoj, Plugova-Severin
- Miendră** = urs
D. Miculescu, Armeniș-Severin

- Miereor-oară** = dulce ca mierea
 „Ochi **miereori**“
 apoi și „mierat-ă“
 „Mândră cu ochii **mieruți**“
 S'o săruți, să n'o mai uiți“
 E. Hodoș „Poezii Populare
 din Banat“ p. 7
- Miezîme** = mijloc
 „La **miezîmea** păsărilor“
 E. Novacovici, Sărbători
 băbești, p. 20
- Migoloc** = urcior
 I. Ioanovici, Jena-Severin
- Mijolină** = hatul (râțul) dintre 2 ogoare
 M. Rădoi, Plugova-Severin
- Milichert** = parafină
 I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Miluică-ce** = zilele bune, sfinte; ocroti-
 toarele oamenilor, cari le
 cinslesc
 Reg. Oraviței
- Milurcă-ci** = pătlăgea roșie
 O. Bistrean, Bozovici-Caraș
- Miraz** = mișel, bedaș
 Cornea-Severin
- Mișel** = cucuruzul cu 2 — 3 grăunțe
 sau și fără
 N. Roman, Torontal-
 Jugoslavia
- Misli (a)** = a minți
 „Ai **mislit-o**, băiete!“
 Z. Popovici, Globucraiova-
 Severin
- Miță** = cașchetă de lux (ușoară)
 apoi:
 „Miță“ dem. lui Iosif din
 „Iosîmiță“
 N. Roman, Torontal-
 Jugoslavia

- Miticula** (a se) = a se micșora, a se face micuț
 „Care se va **miticula** mai
 întâi, acela va muri“
 Dintr'un basm din Armeniș-
 Severin
- Mițină** = ?
 T. Torontal
- Mizgui** (a)
 (cf. Gr. B. I „mizg“) = a țirii
 „**Mizgui**este ploaia“
 M. Bria, Mătnicul Mare-
 Severin
- Mleat** = păsat din făină cu apă
 I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Mlecit** = pisat, fărîmîțat
 „Petru a mâncat fasole
mlecită“
 R. Adam, Tincova-Severin
- Mleoarcă** = broască urâtă
 „Fi-o **mleoarce**,
 Fi-o lipitori negre“
 Dintr'un descântec din Var-
 Severin
- Moată-e** = svârlugă
 D. Miculescu, Armeniș-
 Severin
- Mociofăli** (a) = a murdări
 „S'o **mociofălit** ca un drac“
 E. Novacovici, Răcășdia-
 Caraș
- Mocirlit** = stropit cu mocirlă
 I. Pepa, Domașnea-Severin
- Modojenie** = mireasă
 A. Rădulescu, Terego-
 Severin
- Modrigală** = murdărie, gărlă
 (cf. Gr. B. I „a modrigăli“) I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Moiște** = moină
 „S'o făcut iar o **moiște**“
 Valea Almăjului

- Mojeriu** și **avan** = mîlcălu (se pisează sare, piper, zahăr).
- Mol** = formă pentru „mol“
Părăuț cu apă rece
Pela poarta mândrii trece,
Dare-ar Dumnezeu să sece,
Să rămână numai **mol**,
Cum am rămas eu cu dor,
Dintr'un cântec din Ocna
de Fier-Caraș
- Molece, molete** = molift
„Mare-i **molecele** ăsta“
Reg. Oreviței
- Molet-ă** = plin, gras, chipes.
„O fată **moletă**“
T. Țunea, Caransebeș
- Moloșit** = moale, fin
„Doamne ce **moloșită** e fă-
ina asta!“
A. Musteja, Borlova-Severin
- Momițe, pl.** = glande umflate
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Mondura** (a se)
(Subst. mondur, mondură) = a se îmbrăca
„Să ne **mondurăm** cum se
cade“.
H. Țunea, Caransebeș
- Morceală** = murdărie, tină.
(Verbul „a morceli“)
cf. Gr. B. I „morcelit“
„Cât mi-i inima de neagră
Ca **morceala** primăvara
Călcată de toată țara“.
E. Hodoș „Căntece Călă-
nești“ din Boldur, p. 18.
- Mormodol** = grămadă, golomoz.
„**Mormodol** de aluat“
V. Turec, Jupa-Severin
- Morosline, pl.** = iagode, frăgari
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia

- Moșăsc-ască** = părintesc, bătrânesc
 „Casa moșască”
 E. Novacovici,
 Răcășdia-Caraș
- Moscofală** = murdărie
 „Copiii-s moscofală pela gură”.
 O. Novacovici, Bănia-Caraș.
- Moslic** = lături
 I. Oncu, Birchiș Severin
- Moștic, mușticu, mușticăl** = capătul pipei sau al oricărui
 (Germ. Mundstück, instrument pus în gură.
 Mundstückel)
- Moșilă** = cerneală
 (Sârb. mastilo : cerneală, N. Roman, Torontal-
 iar mast : unsoare) Jugoslavia
- Moștofelnic** = polonic, cu care se pune un-
 soare pe lava de făcut pră-
 jituri.
 M. Loziciu. Domașnea-Severin.
- Mostoafe, pl.** = resturile dela fagurele de
 miere.
 L. Iliescu, Teregova-Severin
- Moț** = sticlă de o litră.
 „Ia adă moțu de o litră”.
 N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Moțat** = cu moț
 „Ciocârlan moțat
 Strigă noaptea'n sat”.
 Dintr'o ghicitoare din
 Plugova-Severin
- Motofan** = moale de fire
 var. lui „molofan” M. Novac, Marga-Severin

- Mucelie**
adj. „mucelios”
= pupul florii, plantei
„Busuioc cu **mucelie**
Treacă-ți neico de mânie”.
- Mucilă**
(cf. „mâșnic”)
= lada, unde se strânge făina
M. Cristescu, Cuptoare-Severin
- Mueretcă**
= femeiatec
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Mufte**
(Turc.)
= mofturi
„Nu mă îmbăta cu **mufte**”
D. Pavlovici, Caransebeș
- Mugăi (a)**
= a mugii
I. Grivei, Iablania-Severin
- Mugeie**
= tovrășie
„Nu mă fac cu tine **mugeie**”
G. Usonescu, Mehadica-Severin
- Mumiță**
= dem. pentru mămiiță
Să vadă **mumițele**
Cum să-și dea fetițele”
Dintr'un cântec din
Surducu Mare
colecția autorului
- Muncăi a se**
(Muncă)
= a se sfii, a se jena
„Mă **muncăiesc** de el”
E. Novacovici,
Răcășdia-Caraș
- Murgit, a murgi**
(Verbul „a murgi”)
= în amurg
„Să lucru până'n **murgit**”
B. Trica, Goleț-Severin
- Muroni (a)**
= a-l prefăce pe cineva în muroniu (moroiu).
Pe cine îi iese în cale, îl muronește”, sau
„Celui **muronit** îi iese sânge pe gură și pe nas”.
Din colecția de basme
a autorului
- Mușâna (a)**
= a lucra ceva mereu
L. Iliescu, Teregoa-Severin

- Muscan** = muscal
Reg. Lugojului
- Mușchiat** = cu mușchiu
„Să se ducă în piatră mușchiată“,
Răcășdia-Caraș
- Muscuros** = murdar
P. Miloș, Șeimlăcul Mare-
T. Torontal
- Mușini, (pl)** = ouă, viermi (la insecte)
„Muschele (muștele au pus mușini pe carne“.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș.
- Mustoare** = apa murdară scoasă din excrementele vitelor.
M. Rădoi, Plugova Severin
- Mușuroniu** = om pitic, pipernicit
C. Dee, Torontal-Jugoslavia
- Mutărăg** = găngav
I. Grivei, Iablanija-Severin

N

- Năbinie** = nebine, pacosle
„Na iaca viget fraț paori cum vinie năbinili în casă“,
Torontal-Jugoslavia
- Năbori (a)** = a se arunca năvalnic
„Gheorghe năborise o fată“.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Năciuén** = prost, zăpăcit
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Năclăji (a se)** = a se umplea (la lichide)
„S'o năclăjit oala cu lapte“
V. Turec Jupa-Severin

- Năcoabă** = prost, proastă
„Femeie năcoabă“
L. Pârvolescu, Plugova-Severin
- Nadă** = piesă mică de fier dela plug, ce lunecă sub brazdă.
I. Secoșian, Șipet-T. Torontal
- Nădăniță, nadă** = adaus
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Năduli (a)** = a se arunca lacom
„Baba nădulise ca să strângă multe șușcure“
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Năhotos** = grosolan
(cf. Gr. B. I „năhod-năhot“)
I. Adam, Tincova-Severin
- Naibit** = săturat
„Naibit de mâncare“
N. Jompan, Marga-Severin
- Năieză, var. la nieză** = frică, sfială
„Mi-i năieză să pun mâna pe câne“.
- Naiurlea** = naiurea
„Nu vorbi naiurlea“
P. Bălăcescu, Pecenișca-Severin
- Nalcoș** = sprinten, iule
„Femeia care-i femeie
Nalcoșă ca și-o scânteie,
Încinsă în lung și lat
Cum e mai bună de sărutat“.
Dintr'un cântec din
Zlagna-Severin
- Năloagă** = îmbulzeală
(cf. Gr. B. I)
„La birt e năloagă“
O. Novacovici,
Bănia-Caraș

- Nălogit-ă** = ocupat cu lucrul
R. Adam, Tincova-Severin
- Nămarnic** = nepăsător, neînfricoșat, disprețuitor.
C. Dee, Petrovasila Torontal (Jugoslavia)
- Năoceșit** = neastâmpărat, contrarul dela
(cf. Gr. B. I „a oceși“) „oceșit“
- Năpastă** = plasa cu alice (de plumb),
ce se aruncă în apă pentru a pescui.
Bucosnița-Severin
- Năpăști (a se)** = a se năpusti
„Băieții se năpăstiră asupra găștelor“.
P. Bălăcescu, Pecenișca-Severin.
- Napoiș** = înapoi
A coase „napoiș“, a broda „napoiș“.
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Năpusti (a)** = a părăsi, a abandona
„De durere nu mai putea năpusti patul“.
Șt. Otonoga, Iam-T Torontal
- Nărăvi (a), var.** = a trăi bine cu cineva
„Bine mai nărăvește Catrina cu Marin“
G. Usonescu, Mehadica-Severin
- Năroașie, năroace** = zdrențe, lucruri de nimic
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Nărodac** = nebunatéc
„Cam nărodac băiat“
R. Șandru, Zgribești-Severin
- Năsăgi a se** = a se îngroșa
„Pânza s'o năsăgit“
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș

- Năsâlnic** = neînțelegător
R. Adam, Tincova-Severin
- Năsărâmb** = prost, lovit cu leuca
I. Grivei, Iabłanița-Severin
- Nășare** = praștie de aruncat
Z. Drăgan, Lăpușnicel-Severin.
- Năsfiros** = subțire la gust, delicat
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Năsglâmb** = urât
V. Filip, Ruginosu-Severin
- Nășli (a)** = a fugi, a tuli
„Și pe moment a nășlit-o“
P. Novăcescu, Pritipeț-Caraș
- Nasturi, pl.** = beșicuțele de țârie, ce se ridică prin răchia tare.
Em. Novacovici,
Răcăjdia-Caraș.
- Năsul** = om mare, fioros
I. Vasilescu, Bogâltin-Severin
- Năsuliu** = nerușinos
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Nătămenia** = prostovan
„Las-o pe nătămenia asta“.
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Nătăul-ă, nătăhul-ă** = prost, gogoman mare
H. Țunea, Caransebeș
- Natu** = lumea
„Tăi natu să între în biserică“
În tot Banatul se aude
- Năvrajbă** = silință, zel
„Pune-le cu năvrajba pe lucru“.
Șt. Otonoga, Iam-T Torontal

- Nehainic** = neharnic, leneș
„Așa ești de **nehainic**“
L. Pârvulescu, Plugova-
Severin
- Neînăinat** (cf. „ciofleagă“) = neîmbrăcat
D. Ponoran, Feneș-Severin
- Nemșag** (Analog ca neam-nemotenii însă cu sufixul șag) = neamuri, rudenii
„Nu-mi scapă cu tot **neam-nemșagu** lui“.
Gh. Catană „Chipuri și Graiuri din Banat“ II, p. 308
- Nemotenie** (Deriv din „neam“) = rudenii, neamuri
(Analogie : fier-fieroteniei) „Prin legăturile mele de **nemotenie**“
Reg. Lugoj
- Nemțoaică** = tulipan
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Nenezos-oasă** = scârbos
„Femeile **nenezoase**, ca să atragă dragostile spre ele, petrec prin răcânelul, care provoacă atențiunile prevestind primăvara cu cântecul său“.
E. Novacovici, Sărbători băbești, p. 24
- Nera a se** (Deriv. din „a se miera“) = a se mira
„Și ei când l-au văzut, s'au **nerat**“.
I. Pârvu, Brebul-Caraș
- Nesârnîc** (Subst. „nesârnîcie“) = necurat, murdar
M Voicău, Caransebeș
- Nestamnic, năslășnic** = nerăbdător, neastâmpărat
„Cal **nestamnic**“
S. Simion, Ohabebistra-Severin
- Nestrecea** = diavol, satană
„S'o dus la **nestrecea**“
F. Pop, Caransebeș

- Nicăire** (a nicăi) = frecarea în dragoste
„Ce tot **nicăi** înzădar?”
E. Novacovici,
Răcășdia-Caraș
- Niemzat, nemzat** (cf. neam-nemolenii și neam-nemșag, astfel și neam-nemzat) = neam, rudă
„Blăstămat să fie neam-**nem-zatu** tău și a lui”.
Reg Lugoș
- Nierédba** = impuls intern, răutate, satana
„**Nieredba** lui l-o îndemnat”.
E. Novacovici,
Răcășdia-Caraș
- Nietâfăr** = dracul
„Du-te la **nietâfăru**”
H. Țunea-Caransebeș
- Nigelos** = cu negei (nigei)
„Cei **nigeloși** ca să scape de **nigei**”.
E. Novacovici „Din comoara Banatului” II p. 32
- Nigreată, pl. nigrele** = domn, cocon
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Nijit, nijă** = cleiul cel galbăn din ureche
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Ningel** = negel
„In mijlocul frunții avea un **ningel** măricel”.
Gh. Catană „Chipuri și Graiuri din Banat” I p. 95
- Nioarcă** = broască
G. Buru, Berecuța
T. Torontal
- Nișă** = femeie stricăță
I. Lăzăruică, Feneș-Severin

- Nisfială** = rușine, muncă
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Nișta** = nimic, neînsemnat.
„Tu ești **nișta** prângă mine”.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Niștotă** = lipsă, nevoie
„Să nu ducă **niștotă** în decursul anului”.
E. Novacovici, Sărbătorile băbești, p. 7
- Nistoți (a se)** = a se scurta, a se zgârci.
„N'aș vrea să ne **nistoțim**”
H. Țunea, Caransebeș
- Nistoța** = sărăcia și foamea
„Rușinea te ascunde, **nistoța** te scoate”.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș.
- Noajă** = mulțime
„O **noajă** de câni”
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Noapică** = contragerea „no apoi că”
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Noăvină**
(cf. Novelie) = gazetă
„**Noavina** dila Vârșei nu îi plăcică”.
Torontal-Jugoslavia
- Nocăsă**
(Germ. Nachtkastl) = noptieră
I. Bojâncă, Bocșa Montană
- Noji a se** = a se hărțui, certa
„Se **nojăsc** ca câinii printre gard”.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș

- Nolba (a)** = a înholba
 „Iacă nolbează strașnic ochii“.
 C. Șandru, Zgribești-Severin
- Novielie** = jurnal, gazetă
 „Ce mai scrie în **novelie** ?“
 Reg. Lugojului
- Novină** = defect fizic
 I. Grivei, Iablanița-Severin
- Nuhărel, dem.** = nourel
 (în alte regiuni „nuvărel“)
 „Peste toate satele
 E senin ca laptele,
 Numai peste satul meu
 Este un **nuhărel** cam greu
 Nu știu nuhărelu-i greu
 Ori îi dor lu neica meu“.
 Dintr'un cântec din
 Rusca-Severin
- Numtă** = nuntă
 „Hai la **numtă** să ne veselim“
 T. Torontal
- Nunaș** = naș, ce botează și cunună
 Reg. Oraviței
- Nuntăși (a)** = a pune nume nepotrivit, po-
 reclă.
 „M'o **nuntășit** cum o vrut“
 Șt. Otonoga, Iam-T. Torontal

O

- Oarde (a)** = a urzi
 „Oarde-voiu, țese-voiu“
 E. Novacovici,
 Răcășdia-Caraș.
- Oarzătoare, orzală** = urzitoare, urzală
 (Verbul „a ordi“
 Conj. eu ord
 orzi
 oarde)
 „Mosoarele să le pună în a-
 legătoare și să le oardă pe
 oarzătoare“.
 E. Novacovici „Din co-
 moara Banatului“ p. II pag. 60

- Oată** = odată
 „Era oată o femeie“
 E. Bistrean, Jupa-Severin
- Obadac** = pârlău
 N. Cernescu, Cornereva-Severin
- Obârși (a)** = a scoate la capăt un lucru început.
 „Numai una am obârșit scroafa mi-a făcut cam puțini purcei“
 sau „La gazda aceea n'are să obârșească Vasile nimic“.
 sau „N'am putut obârși cu vecinul meu“.
 N. Mităr, Vladimirovac;
 apoi în Ecica, Torace, Uzdin (Torontal-Jugosl.)
- Obezăn** = prăpădit, nemernic
 (Deriv. „obezi“) Șt. Otonoga, Iam-T. Torontal
- Obidi a, var.** = a știrici, a afla.
- Obidos** = milos, duios
 (Obidă, subst.; adjectivul „Cam obidos om“
 e obicinuit în Banat) Reg. Caransebeșului
- Oblanic** = colaț de stofă de pus pe ceață pentru a duce greutatea în cap.
 R. Șandru, Zgribești-Severin
- Obloc** = oblon
 „Inchide oblocu“
 I. Stolojescu, Caransebeș
- Obrâci, obârci (a)** = a se muta cu familia în altă parte de frica unei pășanii la marginea satului sau într'un loc izolat.
 (Subst. „obrâcitură“) E. Novacovici „Din comoara Banatului“ p. II pag. 85-86.
- Obraniță-e** = coromâslă, cobiliță
 R. Pop, Beregsău-T. Torontal

- Obraț** = capătul unui ogor, care nu se poate ara.
S. Beg, Mărul-Severin
Apoi: drum, cărare printre holde.
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Obroc** = un joc copilăresc de juni și june în jud. Caraș și T. Torontal.
- Oceși** (a), ver.
(Conf. Gr. B I., p. 146) = a rându
„Acu n'am putut să oceașc bine“
A. Buciuman, Marga-Severin
- Ochișea-ele** = plantă (?)
„Frunză verde ochișele,
Sărace potecile mele“
Dintr'un cântec din Prigor-Caraș
- Ocîncu** = vargă de carpăn pentru înfășuratul lemnului.
„C'acuş dăslieg ocîncu și-ți trag una în șălie“
- Ocnă** (cf. „hocnă“) = ușa dela pod
I. Ponoran, Feneș-Severin
- Ocrenti** (a și a se)
(Sbst. „ocrinteală“) = a se oprinii, a forța ceva
Șt. Otonoga, Iam-T. Torontal
- Ocret** = pârghia cu un braț
Șt. Otonoga, Iam-T. Torontal
- Odăelnic** = vandraș, haimana
I. Grama, Pecenișca-Severin
- Odâșnițe, pl.** = prin casele altora. vandrar
„Imblă prin toate odâșnițele sau „L-am suduit de toate odâșnițele“.
I. Loziciu, Domașnea-Severin
- O deboc** = cu bătaia
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Oglan** = băiat
I. Grivei, Iablanița-Severin

- Ogori (a)
(Cont. Gr. B. I p. 149) = a ara fără a semăna
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Ogrășteană = plantă (?)
Frunză verde ogrășteană,
Țucu-i ochii și-o sprânceană“
E. Novacovici „Din comoara
Banatului“ p. II pag. 38.
- Ogrincă = ghem de ață
N. Goanță, Cuptoare-Severin
- Ogringea, dem. = oglindă
C. Gaița, Verendin-Severin
- Oiște, var. = câmp
„Am fost la oiște“
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Olac = ?
„Păsăruică din olac
Nu-mi cânta mie să zac“.
Dintr'un cântec din Lugoj
- Olacicie, pl. = unelte
„Are olacicie cum se cade
la casă“
Z. Popovici. Globucraiova-Severin
- Oleșceau = gol, vacant
I. Grivei, Iablanța-Severin
- Oletii (a) = a rămâne
„Oletii nespălat“
T. Jompan, Marga-Severin
- Oman = plantă (? definiția necunoscută).
E. Novacovici, Sărbători
băbești, p. 20
- Omănoc-ci = om mare, bine dezvoltat
I. Lăzărescu, Gladna
Română-Severin
- Omoane, omoanie = femeie
„Bună ziua om și tu omoane!“
I. Filip, Ruginosu-Severin

- Opăceală, zătreală** = piedecă, buimăceală
 (conf verbul „a opăci“ E. Novacovici,
 Gr. B. I, 150) Răcășdia-Caraș.
 „După o leacă de opăceală
 ieși el să strige“.
 S. Bistriian, T. Torontal
- Oplitan** = un joc vechiu în Lugoj
 P. Barbu, Lugoj
- Opștină** = obște
 V. Docna, Torontal Jugoslavia
- Orbăț** = jocul de-a „baba oarba“
 „Ne jucăm de-a orbățul“
 E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Orhună** = nălăhulă, femeie rea, spurcată
 (cf. „horhună“) A. Rădulescu, Teregova-Severin
- Oricel, subst. dem.** = jucărie
 „Vă aduc eu când merg la
 oraș un oricel“.
 Gh. Catană „Chipuri și
 Graiuri din Banat“
 vol. II, p. 314
- Ornoală** = cf. Gr. B. I „ernoală, ar-
 noavă“.
- Ortoman, var.** = bogătan
 L. Mondac, Cireșa-Severin
- Ortung, ordnung** = mobile
 (Germ. Ordnung) Obreja, Var-Severin
- Oscie-ii** = sârmă, ce ține legată luntrea
 Tufări-Severin
- Osfăi (a și a se)** = a se învărti în jurul cuiva
 fără rost
 „Neam al meu, ce osfăiești
 în gânduri reci“.
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia

- Oslăi (a)** = a minți
„De ce oslăiși atâta?”
D. Ușonescu, Mehadica
- Ostăvi a se** = a înceta, a pauza
(conf. a se astăvi) „Nu te mai ostăvești cu lucrul”.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Oteși (a)** = a slobozi
„L-am oteșit”
Botinești-Severin
- Otinci (a)** = a lega puternic un obiect
I. Guran, Domașnea-Severin
- Otoș** = sfârșit
„Dau până la otoș”
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Otpust (slav.)** = sfârșitul liturghiei
(Otpusti=a lăsa liber) „Otpusturile aduse Domnului”.
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Otran** = otravă
„Eu l-am otrăvit
Cu otră de dreghean,
Cu foaie de duhan”,
Dintr'un cântec din Torontal-Jugoslavia

P

- Pacsamet** = pecmez, magiun
L. Pârvulescu, Plugova-Severin
- Păitoni** = cam într-o parte aplecat
„Uite, ce păitoni e ăla!”
N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Pajimă** = coromâslă, cobiliță
Ruginosu-Severin

- Pălan** = gard de scânduri
(cf. Gr. B. I „pălancă“) „Curtea am închis-o cu un
pălan de scânduri“
Reg Oravișei
- Pălască** = ploscă
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Păleață** = prăjină
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Paliță** = băț, baston
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Păloniu și păloanie** = o grămadă și mai mică de
fân decât un poșor.
Din păloni se fac poșorii, iar
din poșori claia de fân.
„Ai făcut mulți păloni?“
Dulău-Caraș
- Pălucă-e** = mămăligă moale
I. Oncu Birchiș-Severin
- Pălurat** = cf. Gr. B. I „pălăurat“
- Pancă** = turtă
„Îți aduc pancă dela târg“
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Pândări (a)** = formă pentru „a pândi“
„Toată ziua iese'n prag
Cu firușu tras în ac
Pândărind pe cine-i drag“.
Dintr'un cântec din
Ruginosu-Severin
- Pângăneturi, pl.** = pângăriri, durere, tristețe
„Ți-oiu trimite mamă carte
Și n'oiu scri-o cu cerneală,
Că de aia-i multă'n țară,
Ci pe laturi
Pângăneturi,
In mijloc
Pară de foc“.
Dintr'un cântec din
Sasca-Caraș

- Pánjăni, pl.** = două crăci, ce se pun în vârful clăii,
N. Goanță, Cuptoare-Severin
- Pantă** = cercul de fer dela roata cărușii.
C. Șandru, Zgribești-Severin.
Apoi în înțeles de : fără razim, de nimică.
„E pantă de beat”
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Pantă, var.** = zăvor
„A tras panta la ușă”
G. Usonescu, Mehadica-Severin
- Panțir-ri** = fluturul de metal pe prosoape, poalele cămășilor
„Da frumoși panțiri are pe la poale”
M. Berdic, Jupa-Severin
- Pânzui (a)** = a împânzi, a pierde vederea
„I s'o pânzuit ochii”
A. Cuga, Răcășdia-Caraș
- Par și paar**
(Cf. Gr, B. I) = pahar
Torontal și în alte regiuni ale Banatului
- Părămet** = magiun
A. Lațcu, Reșița
- Părăugă** = de cap și picioare prins
„E dus de-a părăuga”
N. Jompan, Marga-Severin
- Pârci (a)**
(Subst. „pârciu, pârc”) = a se împreuna
„Țapii pârciesc caprele”
M. Armaș, Petnic-Severin
- Pârcioacă**
(cf. morofleacă în Gr. B. I) = remășiță de rachiu
(Se spune în glumă)
„O făcut și el căta pârcioacă”
R. Popa, Var-Severin
- Pârcu (de-a pârcu)** = de-a curmezișul
„O pus scaunu de-a pârcu”
F. Binișan, Lugoj

- Păreș-și** = pârător
„Are mult de lucru cu pârșii lui“
A. Pop, Petroman-T. Torontal
- Părgălui, părgăli (a, a se)** = a se pârgui
L. Părvulescu, Plugova-Severin
- Pârji (a)** = a frige pe cărbuni
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Pârlui (a)** = a ferbe rufele
(cf. Gr. B. I „pârlău“) I. Lungu, Feneș-Severin
- Pârpalac** = liliac
L. Părvulescu, Plugova-Severin
- Pârpoși (a se)** = a se opări
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Parsec** = stelaj, blidariu
(cf. „pârsechiu“) I. Ioanovici, Jena-Severin
- Pârsechiu, persechiu** = dulap cu poliță
N. Goanță, Cuptoare-Severin
- Păsări (a)** = a vorbi fără înțeles
„Nu păsări alăta?“
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Părtă** = povară mai mică, ce duc femeile în cap.
C. Otonoga, Caransebeș
- Părtăg** = nărav
N. Goanță, Cuptoare-Severin
- Părțai (a)** = a merge țanțos
„O văzui părțăind pe drum“
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Pârve (pl.)** = bureți
„Mâncai niște pârve rele“
I. Stoloiescu, Caransebeș
- Păsălui a** = a nimeri
R. Adam, Tincova-Severin

- Păsări, formă rară** = paseri
N. Roman, Rilișor-Torontal
(Jugoslavia)
- Pâscăv**
(Verbul: a pâscăvi) = stricat (fructe, alimente)
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Pășelnic** = bun de pas. mers
„Cal pășelnic”
O. Seracin, Ruien-Severin
- Pașnic** = compas, busolă
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Păsuiu** = forma masculină pentru pă-
sulă (fasulă)
S. Cincheza, Mehadia
- Pașuș, var.** = bilet de vânzarea vitelor
(cf. Gr. B. I, p. 155) N. Cernescu, Cornereva-
Severin
- Pățăr, subst.** = pofță, gust
„Vezi, că nu i-o făcut pe pățăr”
H. Țunea, Caransebeș
- Pățchi a** = a îngăima gângăvind
„Când l-am prins a îngălbe-
nit și a început a pățchi”
M. Armaș, Caransebeș
- Pățicuș** = apotecar
„Pățicușul mi-a dat niște lea-
curi petru femeia mea”
S. Bică, Rugi-Severin
- Păunjeni, pl.** = pari subțiri, ce se pun dea-
supra clăii, ca să n'o ia vântul.
Gh. Cațană „Chipuri și
Graiuri din Banat I, p. 83
- Păuiu** = arac
I. Guran, Domașnea-Severin
- Păuri (a)** = a șterpeli, a fura.
(Conf. Gr. B. I p. 155) „L-or păurit astă noapte”.
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Pecénii, pl.** = clăi cu 9 și 12 snopi
Bucosnița-Severin

- Peceucă** = butonieră
P. Ştiopu, Iaz-Severin
- Pecinar-i** = cârnaţi groşi de porc
R. Popa, Caransebeş
- Pelegi a** = a fura
„Să nu-i pelegească hojul
marfa”
M. Berdic, Jupa-Severin
- Percluri (pl.)** = şireturi
I. Bo Jâncă, Bocşa Montană
- Perpeleac** = prepeleac
N. Cernescu, Cornereva-Severin
- Perpeli (a se)** = a se curăţi, a spăla
„Femeile o perpeleau tare
bine”.
E Suru, Bucosniţa-Severin
- Perteni (pl.)** = şireturi
„Fără perteni nu te poţi în-
călşa”.
N. Cociş, Caransebeş
- Perţug** = zahăr negru de farmacie (e
elastic)
C. Dee, Petrovasila-
Torontal (Jugoslavia).
- Petală** = logodnă
M. Şola, Surducul-Mare-
(Caraş)
- Peticaş-şi** = zdrenşuros
„Au venit nişte peticaşi la
poară”
D. Răbăgia, Caransebeş
- Petrilă** = drum pietros şi rău
„Nu le mai numiau drumuri,
ci petrilă”
D. Izverniceanu
„Bicicleta” p. 3
- Peznui (a)** = a asemana pe cineva cu al-
tul, a presupune singur.
„Il peznuesc că-i el”
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin

Piciric	= micuț I. Oncu, Birchiș-Severin
Picni (a)	= a leșina, a cădea „Când l-am văzut, am picnit “ A. Oprea, Caransebeș
Picsie (Germ. Bückse)	= piesa, ce se vâra pe dric spre a fixa loitra. M. Novac, Marga-Severin
Picui (a)	= a picura „La slăvina vasului S'aude vinul șurăind Și răchia picuind “. S. Iova, Bocșa Română- Caraș
Picul	= lărnăcop (cf. exemplul dela „vilbaru“)
Picuriciu	= pricoliciu Reg. Oraviței
Piersăcuț	= frumos ca pierseca „Nana miă ha cu cocori Imi dă gură prin stobori Și la mari și la micuți Și la domnii piersăcuți “ Timiș-Torontal.
Pijman	= pizmuilor I. Vuia, Caransebeș
Pilau	= pilaf Timiș-Torontal
Pintenog	= vită cu oase mari la picioare, butucănos. I. Ioanovici, Jena-Severin
Piparcat	= pipărat „Asta-i cam piparcată “ Z. Popovici, Globucraiova- Teverin
Pipicea-ele	= viora A. Roșu, Sacul-Severin
Pipilicos	= cf. Gr. B. I „piligos“

- Pipilit** = sărac
„Tu ești cam **pipilit**, n'ai de unde”.
Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Pipotă** = inima găinii
P. Boieriu, Petnic-Severin
- Piptosit**
(cf. „cestănil”)
= ostent
„De ce ești așa de **piptosit**?”
D. Usonescu, Mehadia
- Pirce** = băiat de 13—14 ani, care merge în urma turmei la pășune.
I. Benaduc, Petnic-Severin
- Piringie** = orez
V. Docna, Omolita-Torontal (Jugoslavia)
- Piroță** = piroteală
M. Armaș, Petnic-Severin
„Pe Afilon îl cuprinse o **pirotă** și aîâpi”
A. Balaci, „Pe Padeș” p. 25
- Pirtă** = cărăruie
„Ce **aceri** (păzești) noaptea la **pirtă**?”
Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Pișci (a)** = a se îmbiba de apă
„Pământul **pișcește** de apă”
Z. Drăgan, Lăpușnicel-Severin
- Piscoanie** = fluerăloare din pană de gâscă
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Pișconi (a)** = cf. Gr. B. I „a fișconi”
R. Șoimu, Domașnea-Severin
- Pișlaităr** = derbedeu
S. Lazăr, Bozovici-Caraș

- Pisoniu** = chilugul cel mic, care pi-
sează sarea în piuă
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Pişpec-ci** = episcop
(Magh. „püspök“) „Preoţii laolaltă cu pişpecul
lor“
Şt. Pop, Caransebeş
- Pişti (a)** = a curge încet
(Conf. „a pişci“) I. Grivei, lablaniţa-Severin
- Piştimală** = şorţul bărbaţilor, catrinţa de
la femei.
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Pistricios** = pistriţ
„Păsăruică pistricioasă“
S. Iova, Bocşa
Română-Caraş
- Piţocu (cu)** = cu totul
„A plecat cu piţocul“
(Şi-a luat catrafusele)
A. Rădulescu, Cruşovăţ-
Severin
- Placnă** = încreşitură
I. Lăzăruică, Feneş-Severin
- Plaviţă-e** = nuia, cu care se leagă snopul
Bucosniţa-Severin
Var.: lână albă
L. Mondac, Cîrcea-Severin
- Plecosît** = îngândurat, cu capul plecat
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Pliută, var.** = plop mic
(conf. Gr. B. I, „plută“
p. 160) A. Simion, Ohabalistra-
Severin
- Ploscar-ri şi ploscanii** = pari, pe cari se cară grămezi
de fân la facerea unei
clăi.
„Ploscari“ în Marga-Severin
„Ploscanii“ în Cârpa-Severin

- Ploștină-e, stălniță,**
stelnită-e = ploșniță
E. Novacovici, Sărbători
băbești, p. 5
- Plușci (a se)** = a se pleoști, a se așeza
„Vârful claniei s'o plușcit“
E. Novacovici,
Răcășdia-Caraș
- Pluștăr** = poreclă în baljocură
„O viniți pluștărul de Gri-
gorie“.
B. Burdia, Cutina-Severin
- Poafă-e** = sugativă
„Cu poafa se sugă cerneala“
A. Simion, Ohababistra-
Severin
- Poală, var.** = coridor, tindă scundă la ca-
sele țărănești (exterior)
B. Burdia, Cutina-Severin
- Poc** = vargă lungă de oprit vilele-
să nu pască
M. Feneșan, Mehadia
- Pocaină** = sfârșit, moarte
„Mă duc și-mi fac de po-
caină“.
N. Dragomir, Armeniș-
Severin
- Poceancă** = pocinoc; epoi balerea pal-
mei; darea pocencei
„Jocul de-a poceanca“
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Poceagă** = scărița dela cal
S. Mihaie, Torontal-
Jugoslavia
- Pocinov** = lucru de nimic
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Poclad** = haină murdară
I. Grivei, Iablanița-Severin

- Podâncit** = cârpit rău
„Ce haine **podâncitel**“
D. Preda, Marga-Severin
- Podorosit** = boțit
„Oh, în ce haine **podorosite**“
F. Pop Caransebeș
- Pofârcăi (a)** = a ciorovăi, a flecări.
„Ce **pofârcăiți** despre mine
atâta?“
Filip Pop, Caransebeș
- Pogăci** = cele patru părți ale presei de
impregnat pogăcile
„Presă cu patru **pogăci**“
Toracul Mic, Torontal-
Jugoslavia
- Pogan, var.** = falnic, puternic
(cf. Gr. B. I, p. 162) Se aude aproape în
întreg Banatul
- Pogănie** = bube vinele și mari la pi-
cioare.
„Descântec de **pogănie**“
P. Goanță, Cuptoare-Severin
Apoi: „om decăzut“ (fizic și
moral)
„Cu o **pogănie** nu stau de
voră“
C. Dee, Torontal-Jugoslavia
- Poginariu-e** = furcă mare (furconiu)
„Nu poate ridica cu **pogina-
riul**“
P. Cristescu, Borlova-Severin
- Pohibă-e** = pretext
R. Adam, Tincova Severin
- Pohie-ii** = cureaua, care leagă șeaua
de coada calului.
L. Bojin, Zlagna-Severin
- Pojomoc** = pământul, cu care se far-
dează femeile.
C. Dee, Petrovasila
Torontal (Jugoslavia)
- Pojorână-ne** = deal răpos
I. Staicu, Secășeni-Caraș

- Poivan**
(cl. Gr. B. I „paivan“)
- = funie groasă de cânepă
„Am un poivan gros“
Verbul „a poivăna“
Mă duc la poivanatul cailor“
(împiedicatul cailor)
R. Popa, Caransebeș
- Polbean**
- = podbal
„Frunzuliță de polbean
Am o mândruliță'n deal“
Dintr'un cântec din
Globucraiova-Severin
- Polecioară**
- = colibă mică
„Colea'n vale'n polecioară
Este o fată negrișoară“
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Poleleu-lee**
- = coșărcuță
„Sui-te babo'n poleleu,
Să te trag la D-zeu“
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Pologî (a se)**
- = a cădea bolnav la pat
„S'o pologît rău“
N. Dragomir, Armeniș-
Caraș
- Polovratic**
(cf. Gr. B. I „pospăit“)
- = grăbit
N. Dragomir, Armeniș-
Severin
- Pomagă**
- = supunere, frica de Dumnezeu
„Fă lucrul ăsta, pomaga-î
mare!“
D. Usonescu, Mehadica-
Severin
- Ponc-oancă, var.**
(conf. Gr. B. I, 160)
- = în cruci
„Chiță se uită ponc“
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Pongéle, pl.**
- = podele
T. Cocoșiu, Valea
Bolvașniței-Severin

- Ponosî (a).** var.
(cf. Gr. B. I) = a prii
„Mie îmi **ponoseşte** cafeaua“
R. Adam, Tincova-Severin
- Popă** = snopul dela cruce
I. Țăpârdel, Comorişte-Caraş
- Popârciat** = pipernicit
P. Vornic, Verciorova-Severin
- Popic** = butucel
„Am să-i pun capul pe **popic**, iar tu cu săcurea să mi-l tai dintr'o lovilură“
A. Jura, Ruşa Montană-Severin
- Poplicăi (a)** = a sufla, a cânta din fluer
„Ce tot **poplicăi** din fluer?“
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Popti (a), popci**
(cf. Gr. B. I „poptă“) = „Ce ar popli să mânânce?“
Şi „Să **popcieşti** pauru la birtu lu George“
E. Novacovici „Din comoara Banatului“ II p 48
- Porâncă** = poruncă
„O vinît **porâncă** dela fil-birău“
Reg. Lugojului
- Porcaniu-ni** = gard de scânduri, puse una lângă alta
P. Bunăin, Obreja-Severin
- Porcotos** = porcos
Reg. Caransebeş
- Poroboti a** = a amâna, a întârzia
„A **porobotit** cam mult“
N. Jompan, Mârğa-Severin
- Porovos, porăvos**
(subsl. porav) = nărăvos
„Cal **porovos**“
D. Răbăgia, Caransebeş
- Posdări** = pusderie
C. Dee, Petrovasila-Torontal (Jugoslavia)

- Posicliță** = murdărie
„Cârpa e plină de posicliță“
E. Novacovic, Răcășdia-Caraș
- Posoacă** = sânge din nas
„Neamțul fu izbit departe cu
nasul în țărână de-i porni
posoaca din nas“
Apoi în înțeles de „nas“
„I-am dat în posoacă“
Gh. Catană „Chipuri și
Greieri din Banat“ II p. 211
- Posoarcă** = grăsună, colos
Reg. Caransebeș
- Posomor** = posomorât
„Ce ești așa de posomor?“
H. Țunea, Caransebeș
- Poșovaică,**
(cf. Gr. B. I) = catrință, ce acopere toată
partea de jos a femeii.
C. Dee, Petrovasila
Torontal (Jugoslavia)
- Potâng** = fer la capetele crucelniței
pîntru a fi legat de capetele
osiei
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Potângu** = multime, grămadă
„Potâng de curpene“
A. Balaci, „Pe Padeși“ p. 13
- Potcăit** = al naibii, al dracului
„Ce te faci potcăit?“
Torontal Jugoslavia
- Potciopină** = juică slabă
I. Loziciu, Domașnea-Severin
- Potoră (poltura)** = piesă veche
în valoare de 3 bani (Transilvania)
Șt. Pop, Caransebeș
- Potricală** = găuritorul dela ghetă pentru
a face diferite găuri
V. Stan, Lugoj

- Potrici (a)**
= cf. la „bloforoci“
Sârbova, T. Torontal
- Povaraș-și**
= ajutorul ciobanului, vătafului
I. Bonaduc, Petnic-Severin
- Povăstui (a)**
= a povesti
„Puținele ai grăi,
Tu multe ai povăstui“
Nicolai Susa, originar
din Petrovasila (Torontal-Jugoslavia)
de prezent emigrant în Montreal-Canada.
- Povazniță-e**
= nuielele, ce se pun pe clai e
ca să n'o ia vântul
I. Săbăilă, Cornea-Severin
- Povestelnic**
= povestitor
„Na, se duce povestelnicul“
N. Miculescu, Caransebeș
- Povoară**
= bucată de ață, frânghie
I. Grama, Pecenișca-Severin
- Poznuî a**
= a vorbi de rău
despre un lucru făcut de altul
„Vesile își poznuiește vecinul
că nu se pricepe la nimic“
P. Cristescu, Borlov-Severin
- Prah și praj**
= praf
L. Mondac Cireșa,
Zăvoi-Severin
«Prajul de sub picioare»
Șt. Pop, Caransebeș
- Prânjor**
= prânzușor
„Și la soare mă uitai
Suiete soare la prânjor
Vin socriile la nurori“
Dintr'un cântec din
Zlagna-Severin
- Prăș**
= păr (un singur fir)
I. Loziciu, Domașnea-Severin

- Prăși** (a se) = a-i intra cuiva ceva în ochi
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Prâsliță** = furcă
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Prâsni** (a) = a stropi
„L-o prâsnit cu imală”
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Prașchie**, var. = cingătoarea de piele împodobită cu ghiocei, stelute, bumbi.
C. Dee, Petrovasila
Torontal (Jugoslavia)
- Pravăț-e** (Conf. Gr. B. I p. 167) = pravilă, criteriu mare
Alunecând cu gândul în pravățele istoriei”.
M. Gropșianu în „Revoluția din 1918, Oravița-Caraș”
(In ziarul „Lumina Carașului” No. 213 pag. 2)
- Prelucă-ce** = luminiș de pădure
„Sădește o floricea
Unde-i deasă pădurea,
Unde-i pădurea mai deasă
Intr’o prelucă aleasă”
Dintr’un cântec din
Zlagna-Severin
- Premenele** = prima vizită a tinerilor însurăței la socri.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Prepeleac**, var. = cuier de acățat carnea la măcelar.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Preșchilă** = șindilă
Gh. Adam, Marga-Severin
- Price** = pricină
„Iubite voinice
Nu vreu nici o price,
Eu văd tare bine
Că ți-i drag de mine”
Dintr’un cântec din
Zlagna-Severin

- Prici (a)** = a face atent pe cineva, a spune
Pricește-l pe Vasile
 Ruginosu-Severin
 „Ce a mai pricit (spus) vecina?”
 N. Bejinariu, Prisaca-Severin
- Priciș** = fudol
 E. Damșa, Fârdea-Severin
- Pricoiță** = cf. Gr. B. I. „procoviță”
 N. Țunea, Ruginosu-Severin
- Pricol** = pitic
 (Scurtat din pricol-iciu) I. Grivei, Iablanița-Severin
- Priculici (a)** = a face rău, a lua puterea
 „Priculiciul priculicează”
 Valea Carașului
- Pripăg** = urgent, grabnic
 „E pripăg de lucru”
 E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Pripi (a)** = a încălzi la foc
 I. Grivei, Iablanița-Severin
- Pripoană, var.** = șireturi din piele
 M. Văcărescu, Apadia-Caraș
- Priscopală** = dopul de buci dela pușculițe de soc.
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Prispi (a)** = a înhăța, a prinde
 („subst. „prispă”)
 „L-o prispit pe hoțul ăla”
 N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Pristolnic** = piesa, cu care se împregnează la prescură numele sfinților
 I. Ioanovici, Jena-Severin

- Probajămie-mi** = probajă, sărbătoarea „Schimbarea la faţă”.
E. Novacovici, Sărbători băbeşti, p. 30
- Probrajbe** = sărbătoarea „Schimbarea la faţă”
(In Bucovina „Probaje”) I. Lăzăruică, Feneş-Severin
- Procatăr** = procuror fiscal
„Măierea lu George lu Max-
im îi procatăru, fîncă-i bună
de gură”
Reg. Lugojului
Varianta : ca adjectiv (cumin-
te, cu umor)
„Am văzut că-i un copil pro-
catăr”
D. Usonescu, Mehadica.
Severin
- Pročilă** = margina spetei dela războiul
Reg. Oravişei
- Proceselnic** = certăreju, care îmblă numai
după procese, buclucaş
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin
- Proklet** = zburdat, prostul
I. Lăzăruică, Feneş-Severin
- Prolechit** = poreclit
„O babă bătrână prolechită”
Ruginosu-Severin
- Prorupe (a) var.** = a porni
(cf. Gr. B. I) „Prorupse şi el ca şi mine
într'un plâns nesfârşit”
Gh. Cătenă „Chipuri şi
Graiuri din Banat” il p. 239
- Proşliete** = prost, lăhuu
H. Ţunea, Caransebeş
- Prostocan** = prost, idiot, bolând
„O pus pe un prostocan să
cânte din fufează”
C. Dee, Petrovasila-
Torontal (Jugoslavia)

- Prostolete** = prostovan
H. Țunea, Caransebeș
- Proșestaș** = buclucaș cu procese
„Iciacă a fost mare **proșestaș**“
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Prostovace** = prostovan, proslan
„li soracu cam **prostovace**“
I. Pătruț, Caransebeș
- Pruniș** = pruniște
Gh. Catană „Chipuri și Graiuri din Banat“ I 68
- Puctăr și suclăr** = batjocură pentru Nemți
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Pufan-i** = iepure
Gr. Vlad, Zervești-Severin
- Pui** = poi, apoi
Timiș-Torontal
- Pumnări (a)** = a lovi cu pumnul
„Oamenii au început să-l **pumnărească**“
I. Fericiug, Bocșa-Montană
- Pungui a** = a cârpi, a coase
„Mărioara știe bine a **pungui**“
P. Cristescu, Borlova-Severin
- Pup, var.**
(cf. Gr. B. I) = partea dindărăt a pălăriei
„Și naincie port pălăria tot cu **pupu** dănaince“
Torontal-Jugoslavia
Apoi în înțeles de „colac mic“
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Pupuiat** = pestriț
„La vecina sub părete
Plin de pisici **pupuiete**“
G. Golopența, Pecenișca-Severin

- Pușcăvi** (a se) = a se zbârci
 „S'au cam pușcăvit merele”
 L. Vrăneanțu, Ticvoniul
 Mare-Caraș
- Putcăvi** (a) = a flecări cu limba grea, împiedică
 „Ascultă cum putcăviăscii!”
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Putmâl** = om puturos, pierde-vară
 „Ce putmal de om”
 H. Țunea, Caransebeș
- Puxeri** = cf. Gr. B. I „puxăniu”
 „Eu mi-s îmbrăcat în puxeri”
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia

R

- Râc** (mai râu) = mai rar
 C. Tomescu, Eșelnița-Severin
 I. Goanță, Cuptoare-Severin
- Racăb** = locul de săniat
 (cf. Gr. B. I „racob”) O. Novacoviți, Bînia-Caraș
- Răcânel** = prima broscuță de primăvară
 (conf. la „n(nezos”) E. Novacoviți, Sărbători
 băbești, p. 21
- Răchiat-ă** = îmbătat de rachiu
 „S'or bătut ai răchiați”
 G. Bălleanu, Topleț-Severin
- Racovină** = matahelă
 I. Grivei, Iablanța-Severin
- Răcuină** = ?
 „Frunză verde răcuină,
 Rău îți stă față bătrână”
 P. Roșu, Chimboca-Severin

- Radeș** = pe deasupra
 „Ăm fost la târg, mi-am cum-
 părat toate ce și mi-au mai
 ramas o sută lei **radeș**“
 I. Sadovan, Cornea-Severin
- Răflicat** = răsfățat
 „Ce **răflicat** mai e și ăsta“
 I. Fișteag, Globucraiova-Severin
- Răgălie** = rădăcină adusă de apă
 N. Jompan, Marga-Severin
- Răgină, var.** = islaz lângă sat
 (conf. Gr. B. I, p. 175) S. Lazăr, Sălbăgel-Severin
- Raiț** = o piele dubită și colorată,
 care se întrebuintează pen-
 tru bondițe, chingi etc.
 F. Binișan, Lugoj
- Râla** = când nu se alege nimic din
 cineva.
 „S'a ales **râla** din el“
 M. Rădoi, Plugova-Severin
- Rămurat** = rămuros
 „La răchita **rămurată**“
 Gh. Domilescu, Bolvașnița-Severin
- Ranc, rang** = drug de fier de făcut gropi
 N. Simeria, Glimboca-Severin
- Rânceza a** = a necheza
 „O **râncezat** calu“
 O. Seracin, Ruieni-Severin
- Râncoți (a se)** = a se răsti
 I. Popa, Domașnea-Severin
- Rândurat** = rânduit, cu rânduri, fâșii
 „Dă-mi clisă **rândurată**“
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Răpăguș** = drum lunecos făcut cu să-
 niușa, pe acest drum se con-
 tinuă săniera.
 „Sania o poarlă ca să mear-
 gă tot pe **răpăgușul** făcut.
 E. Novacovici, Răcășdia-Caraș

- Răpențe**, var.
la raipelle etc.
(Germ. Reibhölzer)
- Rap-uri**
și pluralul deminutiv
râpurei
- Râșca**
- Rășconia** (a)
- Răstaniță, răstamniță**
- Răsuci** (pl.)
(conf. „totârlă“)
- Râsură**
- Ratii**, pl.
- Răzbuși** a
- Răzlog**, subst.
(Verbul: a răzlogi)
- Răzna**, adv.
(Conf. Gr. B. I p. 174
răzni și a se răzni)
- Razumăn**
(Slav.)
- = chibrituri
M. Câmpian, Cârpa-Severin
- = coșuri pe obraz
„Cu pistrui și râpurei
Mai bobați, mai mărunței“
Reg. Caransebeș-Lugoj
„E plină de rapuri pe față“
V. Turec, Jupa-Severin
- = separat
T. Jompan, Marga-Severin
- = a rășcâi
„Cloța (cloșca) rășcoanie“
I. Fișteag, Globucraiova-Severin
- = marginea patului din afară
I. Ioanovici, Jena-Severin
- = răsucitură
N. Cernescu, Cornereva-Severin
- = răs
„Iciecă au făcut atâta răsura, că ne-am ținut cu mâinile de burtă“.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- = cele 2 roți, ce se pun înaintea plugului.
C. Cincheza, Domașnea-Severin
- = a străbate
„Abia am putut răzbuși“
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- = deslușire
I. Grivei, Iablanița-Severin
- = separat
„O spălat răzna“
M. Berdic, Jupa-Severin
- = clar, pe înțeles
„Vorbește mai razumăn“
Z. Popovici Globucraiova-Severin

- Răzuș** = piesa dela plug, care dă gunoiul deoparte
E. Damșa, Fârdea-Severin
- Rebu** = țest, în care se pune pita la copt.
V. Vladucean, Domașnea-Severin
- Récul-e** = haină, bluză
M. Feneșan, Mehadica
- Remejină** = bură torențială de ploaie
„A patra zi de la Dumnezeu
o remejină de ploaie”
D. Izverniceanu
„Pe Doberdo”
- Repezână** = vârtejul apei
„Eu mă zbat ca peștele,
Ca cleanu în apă lină,
Ca mreana la repezână”
Dintr'un cântec din Mehadica-Severin.
- Rest**
(Magh.) = leneș
„Nu fi așa de rest”
Reg. Timișoriș
- Reză** = un fel de încuietoare
I Boroica Globucraiova-Severin
- Riblă** = piesă la motorul agricol pentru desfăcutul cucuruzului
Toracul Mic-Torontal (Iugoslavia)
- Ricni (a)** = a vărsa
(Subst. „ricneală”) „A ricnit tot ce a vărsat”
Reg. Lugojului
- Ritan** = om fără caracter
(Deriv. din „rît”) „Te-ai făcut un ritan”
Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Roandă** = grup
(Germ.) „Roandă de copii”
N. Jompan, Marga-Severin

- Rog** = domn, stăpân
„Și se rugau rogului
Și închinau Domnului“
R. Smultea, Terego-
Severin
- Ronț** = cartilagiu
I. Loziciu, Domașnea-
Severin
- Rost** = piesa dela răboiu, prin care
trebuie să treacă țeava cu
băteala“.
R. Molin „Românii din
Banat“ p. 34
- Rostî (a)**
(Deriv. din „rost“)
= a isprăvi
„Ce ai mai rostît pela Ca-
ransebeș“.
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin
- Roșcăia (a) var.** = a zgâria, a răschia
„Copilu roșcăie“
V. Turec, Jupa-Severin
- Roștile** = păsulă, păsulică
T. Șdicu, Seleuș-Torontal-
(Jugoslavia)
- Rostopăț** = fierul cel lat dela plug, care
taie vertical brazda
Șt. Olonoga, Iam-T. Torontal
- Rotcă, pl. rotche**
(Analog ca motcă-
motche)
= ridiche
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Rotogolat** = rotunjit
Și doi brazi
Rotogolați ;
La tulpina brazilor,
Brazilor, frumoșilor,
lat'un pat
Rotogolat“.
Dintr'un cântec din
Domașnea-Severin.

- Rotundat** = rotund, retezat
 „Badea meu cu păru **rotundat**
 Imi trimite slugi în sat“
 Dintr'un cântec din
 Zorlențul Mare-Severin
- Rozălit** = pilit, mâncat
 (Verbul „a se răzăli“)
 „S'o **rozălit** piatra morii“
 N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Rucifat** = purpuriu
 C. Dee, Torontal-Jugoslavia
- Ruma** = nație, norod
 „Pojar de toată **ruma** cei pe
 lume“
 E. Novacovici „Din Comoara
 Banatului“ p. II pag. 27.
- Ruptu (cu)** = cu droaia, cu grămeda
 Reg. Lugojului
- Rupțugos** = flenduros
 „L-am văzut tare **rupțugos**“
 Reg. Caransebeș
- Rupturos** = rupt
 „Am o doamnă **rupturoasă**,
 Ce mănă cu toți domnii la
 masă“.
 Dintr'o ghicitoare din Mehadia
- Rusciu** = pietriș, mărunț
 I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Ruțu** = căruțul
 „Du-l **ruțu** acasă“
 I. Beja, Vălișoara-Severin

S

- Sacsău** = ?
 „Foaie verde **sacsău**,
 Unde stă sângele în tău“
 I. Faur, Poiana-Severin
- Săcuiu** = săculeț
 V. Filip, Ruginosu-Severin
- Sadăpină** = izvor sub o salcă, unde se
 adapă și vitele
 „La fântâna **sadăpină**
 Judecând feciorul o fată“
 Gh. Vuia, Moldova
 Nouă-Caraș

- Sală** = osânză
R. Pop, T.-Torontal
- Sălăbăritu (cu)** = cu forța, cu ticăloșia
(Sălăbăritură=haimana periculoasă)
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Sălăriță** = ulcică pentru sare
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Sălceț** = sălcuță
„Frunză verde de sălceț
Eu mor mândro și nu crezi“
A. Gheju, Răchita-Severin
- Salona** = slănină
(Magh. szalona Sărb. slanina)
Șt. Otonoga, Coștei-Torontal (Jugoslavia)
- Sămbălu (a)** = a-si face de lucru
„Eu nu sămbăluiesc cu tine“
R. Adam, Tincova-Severin
- Sămcea-ele** = cușit ce nu se închide
I. Boroica, Globucraiova-Severin
- Sâmicori** = Săn Nicolaie
„Îți plătesc după Sâmicori“
Timiș-Torontal
- Sâmt** = sfânt
(cf. „sîmptu“)
„Imi țin mâne sâmtul cășii“
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- San** = tava de copil
T. Șdicu, Scleuș-Torontal (Jugoslavia)
- Sânduc-ce** = pupitru
„O furat banii din sânduce“
Alibunar-Torontal (Jugoslavia)
- Sângereți pl.** = chiște de porc umplute cu sânge.
R. Popa, Caransebeș
- Sânie-ii** = tavă de lemn, pe care se răstoarnă mămăliga
I. Goanță, Cuptoare-Severin
- Săninii** = sus, în înălțime
„Dă cu piatra în săninii“
M. Novac, Marga-Severin

Săniu

= sinuos

„Alunecă amnaru săniu peste cremene.”

A. Balaci, „Pe Padeș” p. 5

Santerim

(Sanct și teren)

= cintirim, țințirim

„Cine îmblă noaptea prin santerim”?

Torontal-Jugoslavia

Sântui (a)

(Deriv. dela „Sânt”)

= a prăznui, a se ruga sfântului praznic la o masă cu neamurile și vecinii.

Reg. Oraviței

Sânvasia a se

= a căuta destinul în seara de Sf. Vasile prin ascunderea diferitelor obiecte sub ulcele masă etc.

„In seara de anul nou se sânvăsiază junii și fetele”.

E. Novacovici,

Săpie-ii

Sărbători băbești, p. 8.

= cada, în care se argăsește pielea.

„Zama de săpie e aceea, în care se argălesc pieile”.

V. Stan, Lugoj

Sâr

= curățenie

I. Grivei, Iablanița-Severin

Sărciner, sălciner

= cf. „clionciu” Prepeleag

I. Lăzăruică, Feneș-Severin

Sârnic Conf. „sâr”

= curat

A. Dorca, Vălișoara-Severin

Sărui (a și a se) sîrui (a)

= a curăți, a chibzui

„Miereea aia se sârui rău”.

R. Adam, Tincova-Severin
și „Acu sârui oamenii livezile”.

N. Munteanu, Cârpa-Severin

Sârzui a, var.

= a curăți, a aranja.

„Am sârzuie căta prin sobă (odaie)”.

E. Novacovici, Răcășdia-Caraș

- Săvăsii** = obiceiuri în ajun (sara) de Sf. Vasile în Banat.
cf. „Mărgăritarele Banatului” de acelaș autor, p. 94.
- Săviși (a)** = a scoate pe cineva
R. Adam, Tincova-Severin
- Sbolț, sboltonic** = pocitură urită
„Și un sbolț șio sbolțoanie
îmblă dela ușă la ușă”
Dintr’un descântec din Domașnea-Severin
- Scăfălie-ii** = bucată de cracă, din care se poate face o unealtă.
„Să te uiți că este un brad,
Puțin nu-i ca tin’de nalt
Și să tai o scăfălie
Și să-mi faci o furcă mie”.
N. Ștefaniga, Glimboca-Severin
- Scalan-ni** = bucheșel, chită; apoi: cucuruzul cel frumos.
„Aruncă-mi un scalan de ci-reșe”.
Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Scale, pl.** = puroiu
„M’am împlut de scale, răni,
pojar”.
Răcășdia-Caraș
- Scămnire, scăunie** = cf. Gr. B. I „scamie, scamnie”
„Văd scăuniile golite la școală”.
I. Enășescu, Bolinești-Severin
- Scânteiușă-e** = o floare roșie (?)
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Scărăule (pl.)** = prostii, rele
„Face multe scăurăule”
I. Săbăilă, Cornea-Severin

- Scărăuș** = scrânciob
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
Apoi : om înalt și slab
P. Vornic, Verciorova-Severin
- Scârciom** = scrânciob pentru copii
Straja-Torontal (Jugoslavia)
- Scârloavă-e** = femeie slabă și urâtă
„Nu te mai uita la scârloavă asta”.
F. Pop, Caransebeș
- Scârnavă** = scârnav
„O scârnavă de vecină”.
Dintr'un cântec Domașnea-Severin
- Scenghere și natre** = piesele dela răzbălu, cioplite în pătrat și încheiate pe 4 picioare de o înălțime circa 50 cm.
Reg. Oraviței
- Schivni (a)** = a lustrui
„Să schivni păpușii”.
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Scleapț** = căpușă (la oi)
M. Cerna, Lugoj
- Scleme** = scoabe
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Scocoraș, dem. dela scocor** = cocoraș, cocor la (frizură)
„Să vad cum îmi stă nevastă
Și să-mi suci scocorașii
Să mă vadă junilașii”.
Dintr'un cântec din Domașnea-Severin.
- Scocori (a se)** = a-și da aere
I. Pepa, Domașnea-Severin
- Scofaină** = scofală, dobândă
„Că n'o fi mare scofaină”.
M. Armaș, Petnic-Severin
- Scofeli (a)** = a scoate puțin
B. Trica, Golej-Severin

- Scopaț** = berbec castrat
C. Dee, Torontal-Jugoslavia
- Scorbace** = corbace
I. Ștefanovici, Cliciova-Severin
- Scorbeli, școrpeli** = a scormoni, a scobi.
„Ei nu mai dormiau și scorbelind era să cadă ușa”.
Dintr’o poveste din Topleț-Severin
- Scormieni (a)** = a scormoni
Reg. Lugoj
- Scrădi (a se)** = a se pârli
I. Grivei, Iablanța-Severin
- Scrâmpoti (a)** = a sfârtica, a fărîmița
„Te scrâmpotesc cu briceagul”
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Scrâncior** = sticlete
Straja-Torontal (Jugoslavia)
- Scrijală** = jumere
„Băgai picioru în cămară,
Dracu o fi văzut scrijală”
Dintr’un cântec din Jud. Caraș
- Scrivicios** = copilul ce plânge într’una
V. Filip, Ruginosu-Severin
- Scupi (a)** = a scuipa
„Scupiau, strănuteau și fugeau dă-ș dăgeau cu capu dă păreji”.
Reg. Lugoj
- Sece, pl.** = neveste tinere (sârboalice)
Torontal-Jugoslavia
- Seltișoară** = sălcîșoară (?)
„Frunză verde seltișoară,
Trage un voinicel să moară”
Dintr’un cântec din Goleț-Severin

- Sfălci** (a se) = a se fărîma
„Strugurii s'au sfălciit“.
Colgea, Caransebeș
- Sfânți**, var. = iconițe, fotografii
„Copiii strâng sfânți“
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Sfârcel** = piesă în suveica dela războiu, ajutor, pentruca țeava și băteala să fie trecute prin „rost“.
Reg. Oraviței
- Sfârciov** = slab
„Ce ești așa sfârciov?“
Valea Carașului
- Sfârlecie** = bucată mică
„O rupt o sfârlecie“
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Sfârloagă-ge** = opincă ruptă
„O sfârloagă de opincă“
N. Grozăvescu, Goleț-Severin
- Sfârtica** (a) = a fura
„De unde o sfârcicat bani?“
O. Bistrean, Jupa-Severin
Varianta „a se sfârtica“ (a se bucura)
Mehadica-Severin
- Sfătoși** (a se) = a se sfătu
„Icică mull s'o sfătoșit până s'o dus“.
Reg. Timișorii.
- Sfirosi** a se, var. = a se irosi
(Conf. Gr. B. I p. 180) „Am găsit-o sfirosită de necaz“
H. Țunea, Caransebeș
- Sgăiece**, scăiece, scăiele = scaiu
„Rădăcina de sgăiece
Și urită între fece“
I. Munteanu, Domașnea-Severin
- Sgurăți**, pl. = remășițele slăninei fripte
I. Lăzăruică, Feneș-Severin

- Sidilă-e** = strecurătoare
„Pune **sidila** să se scurgă
zărul“.
Uzdin, Torontal-Jugoslavia
- Silică** = ?
„Frunză verde de **silică**“
Gh. Moisescu, Mehadia
- Simptu** = sfântul
„**Simptu** cășii“
Petroman-Torontal
- Sipsie-ii** = tipsie
O. Roșeș, Teregova-Severin
- Siptă-e** = panglică
B. Damșa, Fârdea-Severin
- Sisioară** = subsuoară
„Cu scăunușul sub **sisioară**“
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Sitav** = sănătos
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Slabul** = satana
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Slăcineacă** = vie veche, nealtoită.
Timiș-Torontal
- Slad, var.** = porumb cultivat anume pen-
(cf. Gr. B. I) tru țiucă.
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
Apoi: bere de cereale (o-
văs, porumb)
E. Damșa, Fârdea-Severin
- Slăgicie, slăgișie, var.** = greșos
(cf. Gr. B. I) M. Rădoi, Plugova-Severin
- Slăi (a)** = a prăji ceapa în oțet și a
turna pe fasolelele tocate.
„Păsulă **slăită**“
Reg. Caransebeș
Apoi în înțeles de „a minți“
„Asta o **slăiși** bine“
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin
- Slăină** = slănină
„Din câne nu faci **slăină**“
A. Balaci, „Pe Padeș“ p. 20

- Slămece, slămece, slimeace** = saltea, strujac, dricală
Straja-Torontal (Jugoslavia)
- Slegni a se** = a se desumfla la stomac
„Abia m'am slegnit câta la foale“.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Slemeá** = osul nasal de sus pâna deasupra gurii.
D. Uzonescu, Mehadica-Severin
- Slică** = fotografie, poză
V. Docna, Omolita-Torontal (Jugoslavia)
- Slipăr-ri** = bilon la șine
M. Feneșan Mehadia
- Slugos** = slugarnic
„Toți oamenii sunt slugoși“.
Din colecția de basme a autorului
- Smag** = gust
(Conf. Gr. B. I p. 182) I. Ferciug, Vasiova-Caraș
- Smereț** = sprinten
„Paseri smerețe“
P. Frențescu, Borlova-Severin
- Smireac** = tufiș des în pădure
V. Paica, Feneș-Severin
- Smolniță** = imală, baltă; lut
„Când plouă, toate locurile sunt pline de smolniță“
I. Smultea, Teregova-Severin
- Snaia** = noră
V. Dacna, Omalița-Torontal (Jugoslavia)
- Soace** = moară mânăsată cu cai
N. Roman, Toront-Jugoslavia
- Somogină** = figură urâtă
I. Grama, Pecenișca-Severin

- Sorâc**
(„Sorâc, șoric”) = opincă de porc, pârlog
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Sorsàmuri (pl.)** = curele de hamuri
I. Ștefanovici, Cliciova-Severin
- Sovârnoagă**
(În Bucovina „șovârnog”
șchiop, sucit) = porc, scroafă
„Sovârnoaga aceră”.
D. Puia, Bănia-Caraș
- Spăilug-uri**
(cf. Gr. B. I „spăile”) = moșie
Gh. Catană „Chipuri și
Graiuri din Banat” I p. 117
- Spăsenic** = ispășire, mântuire
„La anul spăsenii 1759”
Șt. Pop, Caransebeș
- Spene** = cf. „merță”
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Spirlaz** = pîrlaz
„Pe spirlazul gardului a pus
un paiu de fân”.
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Sporiu** = lopata, cu care se pune făina
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Sporovăi (a)** = a știrici, a afla noutățile în
formă de fleacuri.
„Baba mi-a sporovăit toată
ziua”.
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Spovégai** = du-te
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Sprânceaică** = un drum îngust prin piatră,
greu de străbătut
N. Golopența, Pecenișca-Severin
- Spurc** = lup
I. Grama, Pecenișca-Severin

- Stablad, stablat** = palancă, gard de scânduri
„Mă uit pe sub stablad“
P. Vornic, Verciorova-Severin
- Stăchi (a)** = a bate în pumni de bucurie
„I-hî, stăchi, mai bate dacă poji“.
A. Cârdaş, Zăgujeni-Severin
- Stacicot** = gol, desbrăcat
„Nu sta stacicot“
N. Goanţă, Cuploare-Severin
- Stăiu-ie** = cucă, deal
„Pe sub stăiu e o cale îngustă“
D. Izverniceanu, Oreviţa
- Stâlc**
(cf. Gr. B. I „stârc“)
- Stâmpăr** = cocoslărc
I. Lăzăruică, Feneş-Severin
= astâmpăr
„Că n'am stâmpăr până mor“
R. Radu, Sinteşti-Severin
- Stânginar-i**
(Stânger, slângin)
- = lucrătorul, ce clădeşte stânginii.
„Au venit stânginarii şi ziu-aşii la lucru“.
(Sofronie Liuba, Maidan-Caraş)
- Stăniu** = piatra de ferecat moara
I. Boroica, Globucraiova-Severin
- Stârmină-ne** = deal de piatră
I. Ponoran, Feneş-Severin
- Stătinarcă** = vin (de cel slab)
„Hai să bem câta stătinarcă“
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Stăvere**
(Verbul „a slăvi“)
- = şedere, întârziere
„Ce alăta stăvere de tine?“
E. Novacovici, Răcăşdia-Caraş
- Stăvesti (a se)**
(Subst. „slavă“)
- = a se ogoia
„Mai stăveşte-te, că pici jos“
N. Dragomir, Armeniş-Severin

- Stăvi (a)**
(cf. „a stăvesti“)
= a sta, a păstra
„La plugari stăvesc banii ca
epurii la biserică“.
Valea Caraşului
- Stăvială**
= repaos, oprire
„Şi gâfâie şi nu mai au stă-
vială“.
[Reg. Lugojului]
- Stceap**
= băl, băt
„Se ridic cu stceapu“
I. Loziciu, Domaşnea-
Severin
- Stelelor-ori**
= ban, ce luceşte ca stelele
„Jumătate **stelelori**,
Jumătate gălbini“.
Dintr'o baladă din
Teregova-Severin
- Steloiu**
= steaua cea mai mare
„Şi **steloiul** cel mai mare
Său mă frige la picioare“.
(Gerul)
S. Câmpian, Cârpa-
Severin
- Stemn**
= stană de piatră; e o piatră
făcută ca crucea. deobicei
la mijlocul drumurilor.
„Iciecă s'o făcut **stemn** de
piatră“.
S. Bogdanescu, Crâjma-
Severin
- Stirceală**
(cf. Gr. B. I „olfel“)
= vătăjel la nuntă.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Stoacă-ce**
= recollă, agonisire
„Cum îi-i **stoaca** anu ăsta?“
Valea Caraşului

Stoborî a
(conf. „stobor“ Gr. B.
B. I 186)

= a pune straşină gardului sau
oricărei îngrădituri
„Cui sunt Doamne, ceste case
Aşa năle, minunate,
Cu porţile ferecate,
Stoborite pe d'o parte
Cu **stobor** de siminoc,
Cu streşini de busuioc?

Dintr'o colindă din
Torontal-Jugoslavia

Stocină-nî

= baltă
Z. Drăgan, Lăpuşnicel-
Severin

Străcătoare

= strachină
B. Stoichescu, Teregova-
Severin

Strânit

= trâcnit, nerod
S. Lazăr, Bozovici-Caraş

Străgheată

= caşul înainte de a fi pus în
strecătoare.
I. Lăzăruică, Feneş-Severin

Străicuţă

= străituţă
I. Roescu, Obreja-Severin

Străjan

= străjer la primărie
I. Ponoran-Feneş-Severin

Strâjnic

= cal tânăr până la doi ani,
mânz.
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia

Strălibat

= smintit
I. Grivei, Iablaniţa-Severin

Strânguelnic

= strângător, harnic
„Las că-i bine să fie mai
strânguelnic, că are să fa-
că avere“.
I. Fişteag, Globucraiova-
Severin

- Străpez-i** = viermișor de brânză
M. Loga, Teregova-Severin
- Străvina (a)** = a strănula
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Strecia**
(conf. Nistrecea etc.
Gr. B. I, 146) = soartă, destin
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Strigoni (a)** = a poci, a speria noaptea
„Pricoliciul strigonește oamenii, cu cari se întâlnește”.
Răcășdia-Caraș
- Strufle** = ghețe cu urechi de tras, încălțat.
„Poartă ghețe cu țug și cu strufle”
Reg. Lugoj
- Struguriță-e** = coacăză
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Strungăreață** = vasul, în care se mulg oile
„S'a împlui strungăreața cu lapte”.
N. Goanță, Cuptoare-Severin
- Stustu (la boi)** = la dreapta!
„Ho stustu”
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Subșîg** = astma
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Subșîgat-ă**
(Subst. „șîg”) = astmatic
„Iciecă-i subșîgată, n'are sufleți”.
I. Dorca, Zgribești-Severin
- Sucmăzi (a se)**
(cf. Gr. B. I 189 „a sucămăz”) = a se strâmba de ciudă (curcanii)
„Așa se sucămăzesc și sâr”
P. Oancea, Vasiova-Caraș

- Sud, jude** = judecător ; judecată
Torontal-Jugoslavia
- Sud (judecată) :**
„Își face **sudu** într'un minut
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Sudiță** = cf. Gr. B. I „zată”
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Sufera (a)** = a suferi
(Formă rară la Românii
din Torontal-Jugoslavia) „Nu te poate **sufera**”
Dintr'un descântec din
Omolita-Torontal
(Jugoslavia)
- Sufleți, pl.** = fără suflu, bolnav de astmă.
„Ăsta-i cu **sufleți**”
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Suhară** = nuiele dintr'un gard viu
Gh. Murariu, Zăgujeni-Severin
- Sumace** = ca și un frate, ca și o soră.
Timiș-Torontal
- Sumeasă, sumese, adj.** = sufulcată
„Cu mânecile **sumese**”
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Sumernic-ă** = gingaș, subțire
„Cânepa să crească înaltă și
sumernică”
E. Novacovici, Sărbători
băbești, p. 9
- Sumnă** = sucnă, rochiță murdară
Timiș-Torontal
- Supusătură-ri** = boală, ce se pune pe om
„Icică îi întoarșie **supusă-**
turile”
Dintr'un descântec din
Șopotul Vechiu Caraș

- Surducă**
(cf. „melcă“)
= minge (de gumă)
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Suroniu**
(Magh. sorony)
= baioneta pe pușcă
„Impușcând cu suroniu în dreapta și stânga“
G. Catană, Valeadieni-Caraș
- Svâcâi** (a se)
= a se svâcni
„S'o svâcâit cânele de durere“.
M. Berdic, Jupa Severin

Ș

- Șăbuială**
(cf. Șabe, I)
= bătaie cu joarda
„Osândit la șăbuială“
A. Moisi, Moldova Nouă-Caraș
- Șacamele**, pl.
= fleacuri, nimicuri
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Șăclu**
= cositor
„Să nu pierzi șăclu“
A. Buciuman, Marga-Severin
- Șăipriglu**
= portmonel
I. Crăciunescu, Moldova Nouă-Caraș
- Șălăc**
= cu poflă
„Răde cu șălăc“
A. Fiat, Luncavița-Severin
- Șălăc**
= glumă
B. Trica, Goleț-Severin
- Șălean**
= floreal, pistriț
„Un bou șălean pe spate“
G. Lupșescu, Lăpușnicel-Severin
- Șamfă**
= cf. „captă“
S. Iova, Bocșa Română

- Șan = modelul, pe care se așează
cizma cea nouă, ca să aibă
formă.
V. Jucu, Lugoj
- Șândrar = coperiș
Vasiova-Caraș
- Șâneor = sârmă de electrică
I. Toma, Sacul-Severin
- Șară = hotar
M. Rădoi, Plugova-Severin
- Șăreți (pl) = alice
A. Buciuman, Marga-Severin
- Șăripie = șarpe
T. Torontal
- Șărliță = o bucată de ghiață, pe care
se cară băieții pe ghețuș ori
altă ghiață mai mare. La un
capăt are o gaură, în care
se pună un bâl și apoi se
direge ghiața, dupăce s'au
pus băieții pe ea.
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Șarpe = piesă de aramă în formă de
șarpe, prin care se scurge
răchia gata fabricată în vas.
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Șăstanie = ceartă
I. Pepa, Domașnea-Severin
- Șceamp-uri,
Șleamp = marcă poștală
M. Văcărescu, Apadia-Caraș
- Șcetă = pagubă, comedie
„Să nu mă duc eu, că șcetă
fac“.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Șciupăi (a) = a bate, a lovi
„Ar trebui o țără șciupăit
că nu-i de treabă“
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin
- Șerbălău = oală de noapte
I. Dragonescu, Zgribești-
Severin

- Șerpeucă** = ligae lungă pentru fierțură
scoverzilor și a altor aluatură
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Șiancă, cică** = cam așa
I. Fișteag, Globucraiova-Severin
- Șinăvit** = ciung, olog
- Șindrui** (a), șândrui = a acoperi cu șidrilă
(Subst. „șindră” cf. Gr. „Birtu-i mic și șindruit”
B. I.) Toată șindra d-un florin”
Dintr’un cântec din Vărădia-Severin
- Șinghilie** = caise
Reg. Caransebeș
- Șinsidă** = o pasere cu pene frumoase (?)
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Șioclod, cioclod, var.** = miezul unui măr cu sâmburi
(Cf. Gr. B. I) după consumarea celorlalte
părți
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Șiocot, ciocot** = o piesă de lemn, ce umblă
pe piatra morii
O. Roșel, Teregova-Severin
- Șioaie, ciuhoaie** = ciaun, căldare
„la spală șioaia”
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Șiobanie, ciobanie** = vas mic
A. Iacobescu, Luncavița-Severin
- Șioiu** = unflătura dela un pietroiu la
cap.
C. Dee, Torontal-Jugoslavia
- Șiomnirie** = ciocnire
„Niși la Prais (Pruși) n’o fost
o șiomnirie mai pogană”
T. Torontal

- Șiorovețe, ciorovețe** = fructe
„Măndrele care-s mărețe
Nu se țin cu șiorovețe”
S. Iova, Bocșa Română
- Șișnovi (a)** = a rămânea cu defect
„Frate-su s'o șișnovit”
I. Câmpian, Prigor-Caraș
- Șiștar** = doniță
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Șita** = termen, timp de lucru
«Minerii pleacă cu șita împlinită»
Rusca Montană-Severin
- Șitāv, citāv** = nespari (oul)
(„neșitāv” spart)
S. Stolojescu, Cuploare-Severin
- Șlăitafăr,** = pungă cu bani
Șăitorof, șăitof
(Cf. Gr. B. I „șăitaf”)
„Adă-mi șlăitafărul ca să-mi cumpăr duhan”
S. Bogdanescu, Crâjma-Severin
- Șlariu** = cipcă, dantelă
T. Șdicu, Seleuș-Torontal (Jugoslavia)
- Șleau** = loc liber, deschis
(Șleah = șosea largă, cale deschisă)
„Eu nu-s de vină, dacă el si'o lăsat grădina șleau”
Apoi în înțeles de „repede”
„Merge povestea șleau”
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Șlepăr-ări** = traversă
I. Păpă, Domașnea-Severin
- Șlingă** = pământ îngust și lung
(Germ. „Schlinge”)
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Șlip-uri** = traverse
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Șodâlcaie** = om șchiop
(Deriv. din „șodâlc”)
N. Jompan, Marga-Severin

- Șofrânar** = garderobă
Gh. Păunescu, Șușca-Caraș
- Șofrângar** = maistru de a treia sau a patra mână, nepriceput, slab
„Acesta li răspunse că e maistru șofrângar — adică : duce nuele după cei ce îngrădesc.
E. Novacovici
„Din comoara Banatului“ II pag. 83.
- Șohâiu** = strâmb pe o parte
„Stâlpul e șohâiu“
E. Novacovici, Răcășdi-Caraș
- Șohar**
(Magh) = niciodată
„(Clopotul) să fie de bostan
Că n'a mai fost șohar“
Domașnea-Severin
- Șolorof** = șorț
A. Lațcu, Reșița
- Șomârdeauă**
(Celaiu) = înșelăciune
„Imblă cu șomârdeaua“
T. Mărghiticean, Novoselo-Torontal (Jugoslavia)
- Șomârdoc-ci** = șobolan
R. Adam, Tincova-Severin
- Șopârcăi (a)** = a glumi
„Cu mine nu șopârcești“
Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Șorgi (a)** = a fura, a dosi
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Șorlung** = locul plantat cu molifși și salcâmi
I. Câmpan, Prigor-Severin
- Șormodoale, pl.** = locuri, unde s'a deplasat pământul
A. Dorca, Vlădicara-Severin

- Șpantă-ănți** = bucată mică de fier
L. Pârvulescu, Plugova Severin
- Șpir, șpirc, spir** = șpirt, spirt
„Dă-mi o litră de șpir”
Reg. Caransebeș
- Șpiranț-i** = căjeluş
M. Feneșan, Mehadia
- Șpițulă** = un sul cam de 10 cm. cu
un ac la capăt pentru jocul
„De-a șpițula”.
Valea Sărazului-Caraș
- Ștalar-e** = grajdriu
A. Antoch, Jupa-Severin
- Șteamăt, adv. și adj.** = tocmai
(Conf. Gr. B. I p. 186) „Nu era șteamătă de unire
acolo”
Șt. Pop, Caransebeș
- Șteje, pl.** = scânduri pentru gard
Șt. Mateovici, Topleț-Severin
- Șterfoni (a se)** = a se freca
„Caprele se tol șterfoniau
de piatră”.
Verendin-Severin
- Ștergură** = prosop, șervet
I. Enășescu, Bolinești-Severin
- Știavă, șciavă** = o plantă cu gust amar (?)
„Se pisează rădăcina de ști-
avă împreună cu câțiva că-
lei de usturoi”
E. Novacovici, Medica-
mente casnice” p. 33.
- Ștircă** = crăcană, de care se servesc
(Verbul „a ștircui”) oamenii la diferite mâncări.
A. Nicolici, Tufări-Severin
- Știrică** = coșofană
A. Nicolici, Tufări-Severin

- Știufuroni-oni** = loc adânc, groapă adâncă
plină cu apă.
„S'o înecat în știufuroni“
A. Dorca, Vălișoara-Severin
Apoi „sciubuloni-oni“
„A lunecat în știubuloni“
N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Storbă** = poștă
A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Stremeleac** = drum greșit, calea ispitei
„O luat-o iar pe stremeleac“
F. Pop, Caransebeș
- Strument** = prăjitură
A. Dimcea, Reg. Caransebeș
- Stuf** = mănunchiu de trestie pentru
acoperit casele!
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Suc** = parte
(Cf. Gr. B. I) „O pierdut un suc de oi“
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Sudrău** = piesa de fier, cu care se su-
cește ața pentru ghețe.
V. Stan, Lugoj
- Suiumel** = slab, cu beteșug
(comparativ la „șuiu,
șuios“) „Galbăn șuiumel
Puii te-or vedea,
Tu ti spăimânta“.
(E. Lațcu, Greoni-T. Torontal)
- Sumărel, dem. dela „șumar“** = codrean, brigadir
„Sub umbra de stejărel
Frumos doarme un șumărel“
Dintr'un cântec,
colecția autorului
- Surăi** = a curge încetișor
(Din onomatopoeticul „șur“) „S'aude vinul șurăind“
S. Marchescu, Berzasca-Caraș
- Sureasă** = cireășă
D. Golic, Cireșa-Severin

Șurlișat

- = cel ce se uită chiorș, urît
 „Că șurlișat caulă!”
 Z. Popovici, Globucraiova-Severin

Șurliță, ciurliță-e

- = ? (o pasere)
 „O șurliță speriată sbură
 dintr'o pădure”
 A. Balaci „Pe Padeș” p. 10

Șuşche

- = pere
 D. Gavrilă, Zgribești-Severin

Șuşcure, pl.

- = crengi uscate
 „Legă şușcurele laolaltă”
 E. Novacovici, Răcășdia-Caraș

Șuşuiu

- = epure
 „Țuce-le şușuiu'n spalê”
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia

Șvaița
(Schweiz)

- = pestriț
 „Toate-s șvaița îmbrăcate”
 C. Șandru, Zgribești-Severin

T**Taboră**

- = scrisoare, carte (din tabără)
 „Am trimis o taboră”
 A. Dorca, Vălișoara-Severin

Tacină, tacin

- = buruienă cu frunze mari (?)
 „Cu rădăcină de tacin”
 E. Novacovici Răcășdia
 Gh. Catană „Chipuri și Graiuri din Banat” I p. 10

Tăfăragă

- = brânză, urdă
 S. Bogdanescu, Crâjma-Severin

Taflă-e, var.
(Cf. Gr. B. I)

- = cartonul, pe care se înșiră
 salbele dela git.

Tăgăși (a)

- = a rândui
 „Mi-o tăgășit soba”
 T. Șandru, Caransebeș

- Taină**, var.
(Cf. Gr. B. I „taină“)
- = batjocură, glumă
„Vre să-și facă taină de bi-
elu neamj“
Reg. Lugojului
- Talainiță-e**
- = gură spartă, gură rea
„Nu mai face din gură ca o
talainiță“
Z. Popovici, Globucraiova
Severin
- Tălălăile**
- = părțile întregului
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Tălănițe**, pl.
- = bucățele de aluat, separate
din o turtă mare, ca să se
coacă bine cu brânză.
N. Roman, Torontal-
Jugoslavia
- Tălnău**
- = jumătate dintr'un lemn; apoi
un instrument de adus lemne
I. Adamescu, Domașnea-
Severin
- Tâlni** (a se)
- = a se înlâni
„Nu ne-om tâlni până la
vară“
Șt. Crâsta, Sintești-Severin
- Tălpeț-i**
- = talpă
N. Cernescu, Cornereva-
Severin
- Tâlv-e**
- = trăgută (la butoaie)
N. Cernescu, Cornereva-
Severin
- Tămârjac**
- = staul
„Mânâncă oile'n tămârjac“
P. Cristescu, Borlova-Severin
- Tamoce**, pl.
- = mărunțișuri, lucruri
- Tanat**
- = căldură
„Tanatu soarelui“
B. Trica. Goleț-Severin
- Tăniet**
- = tanin
«Se trieazăscie vinu fiindcă iese
tănietu și pucierea afară»
Vasiova-Caraș

- Tapșan** = partea dinaintea cuptorului,
unde se adună cenușa sau
cărbunii.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Tăr** = interj, cu care se alungă că-
prele
- Tărabă** = gard de scânduri
Almăj-Caraș
- Tărăbuc** = restul de fân dela vaci, cai
Gh. Adam, Marga-Severin
- Tărăcer** = fânul rău, ce se așterne la vite,
N. Jompan, Marga-Severin
- Tăraulă** = un cască-gură, prostovan
„Tu ești o tăraulă, nu înțelegi“
Z. Popovici, Globucraiova-
Severin
Apoi variantele : mulă, mufle,
(în sens) tontolete
(leneș, greolu)
M. Feneșan, Mehadia-Severin
- Tărbán-e** = stomac
I. Săbăilă, Cornea-Severin
- Tarcă** = coasă
„Am o tarcă bulearcă“
Dintr'o ghicitoare din
Verendin-Severin
- Tărcălici, pl.** = crăci mari de arbore
M. Loga, Teregoval-Severin
- Tărciță, lărtiijă** = troaca cu apă pentru galițe
Pesac, T.-Torontal
- Târfă** = stomac
„Îți sparg târfa“
M. Cristescu, Cuptoare-
Severin
- Targă** = gratie
N. Țunea, Ruginosu-Severin
- Târgoli (a)** = a rupe, a se hârjoni înfigân-
du-și colții (la animale)
„Cum ar rupe-o și ar târgoli-o
pisica, dacă s'ar deslega câ-
nele“ Torontal-Jugoslavia

- Târnosele pl.** = mijlocul (miezîmea) păresi-
(Format din „Târ nainte—
târ napoi” adică la mij-
loc—cât nainte, cât napoi) milor
E. Novacovici, Sărbători
băbești, p. 20
- Târnoși a se** = a se învechi
„S'o târnoșit haina de atâta
folosință”
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Târpălog** = leneș, greoiu
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Târșet** = piele verde, subțire, cu care
se coasă
„burdicul ori becheșul”
(feliurite bondite)
V. Stan, Lugoj
- Târțiță** = parlea osoasă și cărnoasă
dindărăt la paseri
H. Țunea, Caransebeș
- Târzăi (a)** = a se juca
„Ce ai târzăit atâta cu copiii”
I. Loziciu, Domașnea-Severin
- Tătăișă-e** = soțiile duor frați, nurile
soacrei
„Tătăișa mică, tătăișa mare”
Reg. Oravița
- Tăușăr** = un nimenea
H. Țunea, Caransebeș
- Tăvălig, tăvălic** = bățul legat la gîtul cânilor
ciobănești
V. Filip, Ruginosu-Severin
- Tbristusu** = îmbărbătarea boilor la deal
(Exprimarea : pslustu) „Tbristusu hog”
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Teberenea** = necaz, trudă
„Imi bat teberenea cu ei”
(Am necaz cu ei (copii))
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Tenchin** = copil mic
Gh. Golopența, Pecenișca-
Severin

Terciu	= cir Torontal-Jugoslavia
Terciui (a)	= a reteza „Crengi terciuite“ E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
Tereuz	= cimpoi I. Penția, Caransebeș
Ties	= întoldeuna S. Drăgulescu, Teregova-Severin
Tighel	= tivilură „Atunci mai puse dedesubt o ață, care prindea pe cea din ac, se petreceau una după alta și coseau amândouă odolă, strâns regulat și cu tighel pe amândouă părțile“ Regiunea Torontal (Jugoslavia)
Tiugă	= smoc de busuioc și alte flori „Cufundă tiuga 'n apă“ Torontal-Jugoslavia
Tist	= zări, depărtări, adâncuri „Fă-mă pasere 'nvergată Peste tisturi aruncată“ Dintr'un cântec din Fârdea-Severin
Titor	= tului I. Săbăilă, Cornea-Severin
Tituluș	= deminutiv uzilat în Banat dela „titlu“
Tiflă	= femeie, care vorbește subțire I. Grivei, Iablașița-Severin
Toboci (a)	= a face larmă, a bontăni „Ce-mi tottobocești, vecine?“ Câlnic-Caraș
Tocăniță	= mușiroiul de cârțiță Bucosnița-Severin
Todomăni (a)	= cf. „a tonoci“ „Todomănește toată ziua“ I. Enășescu, Botinești-Severin

- Todorosale** = boale rele personificate în ființe rele din ziua Sf. Todor (boale ce atacă oameni și vite)
Reg. Oraviței
- Tohoc** = rămășițe amestecate cu pleavă în arii
„Trage tohocu cu grebla”
M. Armaș, Petnic-Severin
- Toică** = baston, bâță; ramură de copac (fără crăci)
M. Rădoi, Plugova-Severin
- Tolciș** = cale bălută, cale pentru pietoni
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Tolvăi, toalvăi (a)** = a bate
„Am să te toalvăi”
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Toánet** = necaz
„Mi s'a pus toánet pe suflet”
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Tonoci (a)**
(Cf. Gr. B. I) = a borborosi, a flecări
„De ce mă tonocești atâta”
R. Șandru, Zgribești-Severin
- Tontăvi (a se)** = a se prosti
„Eu m'am tontăvit după el”
H. Țunea, Caransebeș
- Top-uri**
(Sârb. „top” tun) = pivă
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
Apoi în înțeles de: plin, cu vârf
N. Golopența, Pecenișca-Severin
- Toporiște** = locul în pădure, unde se taie copăceii numai cu toporul
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Tor** = rămășițe de fân
„Vitele noastre lasă mult tor”
I. Sadovan, Cornea-Severin

- Torbă**
(Cf. „Ștorbă“)
- Torăi** (a)
- Torogoată**
- Tortină**
- Totârlă**
- Totolău**
- Tozână, toznă, toză**
- Tragace**
(Conf. Gr. B. I p. 204)
- Trăgășiță**
- Traflă**
- Tragă**
- Traiță**
- Trâmbă-e**
- Trămuric**
- = poșlă, femeie răutăcioasă
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- = a vorbi verzi și uscate
„Toarăie într'una“
L. Pârvolescu, Plugova-Severin
- = clarinet
Gr. Vlad, Zervești-Severin
- = tortă
E. Șoma, Obreja-Severin
- = răsucitură pe molcă la țesut, împletit etc.
N. Cernescu, Cornereva-Severin
- = bucată mare
„Un totolău de carne“
N. Jompan, Marga-Severin
- = doză, tabacheră
I. Fericiug, Vasiova-Caraș
- = trăgulă, piesă de scos băutura din vas; sanie
I. Ioanovici, Jena-Severin
- = sanie
B. Novacovici, Bănia-Caraș
- = obeală ruptă
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- = targă
N. Cernescu, Cornereva-Severin
- = straiță
„Vup cu el în traiță“
Gh. Catană „Chipuri și Graiuri din Banat“, vol. II p. 278
- = jug
Il înhămă la trâmbă“
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- = floare de hârtie
Martin Novac, Marga-Severin

- Trasc-uri** = pivă, căluș de împușcat la o paradă sau sărbătoare
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Trăsoare** = tras
„Cal bun de trăsoare”
O. Seracin, Ruieni-Severin
- Trăsuriu** = a coase trăsurii
Cornelia Șandru, Zgribești-Severin
- Tream, tram** = loc de pus la adăpost diferite lucruri; șopru
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Trifi (a se)**
(Germ. treffen) = a se întâmpla
„Ceva nou și minunat s'a trifuțit la noi în sat”
S. Mihai, Torontal-Jugoslavia
- Trinciu** = must de mere
I. Ponoran, Feneș-Severin
- Troacă, var.** = cutie, scutulă pentru chibrituri
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Troană-e** = troahnă
Se aude în tot Banatul
- Trocăi (a)** = a torocăni
I. Pepa, Domașnea-Severin
- Trochiță** = aripa dela moară
N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Troienel**
(Cf. Gr. B. I „troian”)
- = ulicioară
„Când ajunse în colțul uliței la un troienel apucă pe după o grădină”
Gh. Catană, „Chipuri și Graiuri din Banat” II p. 267
- Tronc-oancă** = prost, tont, tontălău
„Ă ce tronc e Vasile!”
F. Pop, Caransebeș
- Troncoci (a)** = a boscorodi mânios
„Toată ziua mi-o troncocit la cap”
F. Pop, Caransebeș

- Tropăni (a)** = a tropăi
„S'aude vinul șărpuind,
Birlășița tropănind”
S. Iova, Bocșa Română
- Troscobârță-e** = lucruri, buclucuri
„Și-au luat troscobârțele din
cazarmă”
G. Bălteanu, Topleț-Severin
- Troșneag** = fel de fel de mâncare
H. Țunea, Caransebeș
- Truș-i** = trunchiu de pom tăiat
A. Rădulescu, Teregova-Severin
- Trușle, trușiie** = marmeladă
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Tufăt (tuhăt)**
(Germ. Tuchent) = dună, plapomă
I. Bojâncă, Bocșa Montană
- Tufli (a)** = a fugi, a șterge
V. Aldan, Sălbăgel-Severin
- Tulboacă-ce** = apa de râu în jurul unui arbore
T. Bejinariu, Zăgujeni-Severin
- Tulujiște** = porumbiște
L. Iliescu, Teregova-Severin
- Tumăce** = locmai
„Tumăce acolo ai ajuns”
E. Novacovici. Răcășdia-Caraș
- Tumbă-e** = turmă, cireadă
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Tundră** = femeie stricală
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Tupa** = joc copilăresc de juni și june
în jud. Caraș și T. Torontal
- Tupși (a)** = a intra repede undeva
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Turcoane, pl.** = prune mari
„Mâncai niște turcoane”
I. Stolojescu, Caransebeș

- Turiac** = condeiu
„Nu scrie bine **turiacu**“
V. Turec, Jupa-Severin
- Turigă** = cf. Gr. B. I. „turugă“
N. Jompan, Marga-Severin
- Turlicăi (a)** = a cânta din fluer
(Cf. Gr. B. I. „turlică“) „Nu **turlicăi** cu **fluera** aici“
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Tuşchie-ii** = bălă mare
(Cf. Gr. B. I.) B. Trica, Goleţ-Severin
- Tuşina (a se)** = a se mărita
„Maria s'o **tuşinat** după
Ghiţă“
O. Bistreanu, Jupa-Severin
- Tuşpecturi, pl.** = prăjituri
O Chevereşan, Sacul-Severin
- Tuţă, tută** = colibă mică, unde şed păstorii
G. Păleanu, Bogâltin-Severin
- Tutcan** = curcan
„Nu te înfoia ca un **tutcan**“
Reg. Lugojului,
Caransebeşului
- Tuţu** = tatăl copilului
„Ce mai zice **tuţu-tu**?“
R. Trica, Petroşniţa-Severiu

T

- Țacă și „țâcanie“** = neam rău
peiorativ: „E din țacă rea“
apoi eufemistic:
„E o țacă bună, dar mai
mult rău“.
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Țagră, var.** = arătătorul dela ceas
(Germ. „Zeiger“, Cf. Gr.
B. I) N. Roman, Torontal-
Jugoslavia

- Țâmpor = pucioasă
„Afumă haine gu țâmpor“
Reg. Oraviței
- Țăpăruie-i = părișor ce susține orizontal
strașina unui gard.
„Am pus țăpărui noi la
strașina gardului“.
D. Soceneanțu-Sacul
(Severin)
- Țăpi (a)
(Deriv. dela „țapă“ = a sili
„Tata mă țapește să-mi fac
lucrul“.
O. Novacovici, Bănia-Caraș
- Țăpin-i = druga, cu care se coboară
sau se urcă pietrele în vagon.
I. Anca, Bozovici-Caraș
- Țăponia a = a țipa
M. Feneșan, Mehadia-Severin
- Țărăichiță, dem. dela „țără“ = puțin de tot
M. Suci, Mocerîș-Caraș
- Țărăuză, ceruză = creion de scris pe hârtie
M. Musteța, Borlova-Severin
- Țarcă = poreclă dată copiilor mici
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Țărcă = copil de doi ani
P. Boieriu, Feneș-Severin
- Țărigă = nisip
O. Bistrean, reg. Timișorii
- Țărtăric-ă = mic, mărunț
„Păsulă țărtărică“
V. Turec, Jupa-Severin
- Țăruș = creion, cu care se scrie pe
tăbliță
M. Musteța, Borlova-
Severin
- Țăt = gumă
„Mi-am luat țăt pentru ștram-
poane (Strumpfbandl)“
E. Sârbu, Var-Severin

- Țâțana (a)** = a izvorî încet
 A. Dorca, Vălișoara-Severin
- Țecăr, cecăr** = coș de mână
 M. Rădoi, Plugova-Severin
- Țeclă-e** = sfeclă
 „Mie nu-mi plac țeclele“
 I. Stolojescu, Caransebeș
- Țfbuc, Țubuc** = o țără
 „Mai dă-mi un țibuc la $1\frac{1}{2}$ kg“.
 I. Ioanovici, Jena-Severin
- Țigrie** = desime, mulțime
 „Prunele stau în prun țigrie“
- Țiment** = măsură de tinichea pentru lichide ($1\frac{1}{2}$ l)
 N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Țimpos**
 (Subst. „lîmp“) = gras, cărnos; durduliu
 „O femeie țimpoasă limpe-
 zea cămășile“
 E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Țin**
 (Germ. Zinn) = tinechea
 I. Grivei, Iablașița-Severin
- Țingăiu** = flușturatec, pierde-vară
 C. Șandru, Zgribești-Severin
- Țingălău** = pat, ce-l țin țaranii în tindă, acoperit cu o pânză ceva ridicată în sus, ca să între aerul.
 C. Dee, Petrovasila-Torontal (Jugoslavia)
- Țipeá-éle**
 (Cf. Gr. B. I „Țipei“) = ghețe
 „Cu țipele gălbinele“
 Timiș-Torontal
- Țipiș** = Țăpiș, îngust
 „Apucară pe o poteacă țipișă“
 A. Balaci „Pe Padeș“ p. 9

Țițoancă

= o pasere închipuită de popor, ce își hrănește puișorii cu lapte, de care au frică celelalte păseri

S. Bogdanescu, Crâjma-Severin

Țiunghiu

= triunghiu

„Am o grădină în formă de Țiunghiu“

N. Munteanu, Cârpa-Severin

Țofăi (a)

= a săruta ; a mânca cu zgomot

„Ce mă Țofăi aiâta?“

C. Șandru, Zgribești-Severin

Țog

= gropișă în pământ pentru jocul

„poarcă“, în care fiecare jucător ține vârful bătului

E. Novacovici, Răcășdia-Severin

Țol

= cf. „fleoarcă“

I. Lăzăruică, Feneș-Severin

Țolițe, dem. dela Țoale

= haine, straie

„Să descunie lăzile,

Să-mi scoală Țolițele,

Să le'ncarce pe trei care“.

Dintr'un cântec din Margina-Severin

Țoloabă-e

= femeie stricăță

„Imblă numai cu Țoloabe“

C. Șandru, Zgribești-Severin

Țovie

= zamă lungă

C. Șandru, Zgribești-Severin

Țuboc

(Conf. „Țibuc, Țubuc“)

= o bucată de os sau ficat în plus (când cumpără cineva carne).

„Țuboc nu cerem nimic“

P. Oancea, Vasiova-Caraș

Țucătar-i

= soldat (ordonanță)

M. Feneșan, Mehadia-Severin

Țulăi (a)

= a goni

N. Jompan, Marga-Severin

- Țurluiu, țurluic** = Țurțur de ghiață
„...iar muștele înghețaseră de se făcură numai Țurluie pela gură“
Gh. Catană „Chipuri și graiuri din Banat“, vol. I pag. 5
- Țurțubrică, țurțubiaică** = mocirlă, imală
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Țuscuri, pl.** = vreascuri
(Conf. „șușcuri“) I. Ponoran, Feneș-Severin
- Țuță** = colibă pentru porcari
N. Cernescu, Cornereva-Severin
- Țuțula (a se)** = a se legăna încoace și încolo
Subst. „țuțul“ „Cum se Țuțulă pe scaun“
(Cf. Gr. B. I „țuțuluș“ Valea Pogăniciului-Caraș
apoi verbul „a se țuțului“)

U

- Udvait** = larg, deschis
„De ce lași ușile udvait“
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Uică, sing. numai** = unchiu
In tot Banatul, apoi Torontal-Jugoslavia
- Uimăn** = zăpăcit, fără rost, haimana
I. Grama, Pecenișca-Severin
- Uină** = mătușă, cf. uică
V. Docna, Torontal-Jugoslavia
- Uitoc-uitoacă** = uituc
„Nu fi așa de uitoc!“
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Uiniță, dem. dela „uină“** = soția fraților și verilor părinților.
R. Molin, Românii din Banat, p. 11

- Ujog** = coajă de mestacăn sau cireș
S. Daia, Bolvașnița-Severin
- Ujui (a)** = a murmura
„Pe dunga păraului
Se aude apa **ujuind**“
Dintr'un cântec din
Fârdea-Severin
- Ulma (a)** = a lua urma, a mirosi
„Lupul nu **ulmă** nicicând“
F. Băcilă, Armeniș-Severin
- Umbariu** = hambar
„**Umbariul** e zidit în cără-
midă“
P. Șerengheu, Verendin-
Severin
- Umerea** = d-a umerea
„Cu toporu d-a **umerea**“
P. Vuc, Vasiova-Caraș
- Unghet**
(Cf. Gr. B. I) = locul, unde se face focul în
vatră.
I. Ioanovici, Jena-Severin
- Uoț**
(Analog „uom“) = hoț
„**Uoțu** ăla unguresc“
P. Oancea, Vasiova-Caraș
„Niși un **uom** n'o târguit“
P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Urcui (a)** = a străbate prin tot locul
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Urdar**
(Conf. Gr. B. I „urdaș“) = bâțicel cu moș, cu care se
mestecă zărul, ca să se a-
leagă din el urda
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Urdui (a). var.**
(Conf. Gr. B. vol. I. p. 211) = a tuna
„**Urduie** 'n cer“
V. Turec, Jupa-Severin
- Urgina (a)** = a se plimba mai mult pe a-
celaș loc
„Ce tot **urgini** încoace și 'n-
colo“
P. Cristescu, Borlova-Severin
- Uroaie, pl.** = locuri periculoase din cauza
pietrelor mărunte
N. Golopența, Pecenișca-
Severin

- Urzariu** = cusătură înflorită pe mâneca
femeii, la bărbați pe mânecar
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Urzan-ni** = piesa, pe care se adună firele
de bumbac
M. Bejinariu, Zăgujeni-
Severin
- Ușcoli, pl.** = școli, școli mari
(Cf. verbul „a oșcoli”,
Gr. B. I) „Om cu ușcoli”
sau
„Să-l dăm pe Georgie la
(ușcoli,
Că tarie îi cumincie,
Să'nvieță mult, să'nvieță
(limbi,
Să meargă înaincie”.
Gh. Gârda „Banatu-i fruncea”
ed. I 1908, p. 13
- Ușoniu-ni** = stâlpul dela ușă
D. Birtea, Rugi-Severin
- Uști (a se)** = a se vîri
„Se uști neobservată în bi-
serică”
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș

V

- Văcăi (a)** = a svîcni
„Inima îi văcăiește,
Tot la mândra se gîndește”
Dintr'un cântec din
Văliug-Caraș
- Văgui (a)** = a căuta, a cântări
„Am să-l mai văguiesc locul
și ți oiu fașie loc măcar pi-
șioarie”
C. Dee, Petrovasila-
Torontal-Jugoslavia.

- Vaitec-ce** = cântec de jale
„Vrea să-și arate cântecul
lui de **vaitec**“
Torontal-Jugoslavia
- Vălog** = mănunchiu mare de nuiiele
I. Lăzăruică, Feneș, Severin
- Vâlvaș, var.**
(Conf. Gr. B. I. 213) = solomonar
„Eu mi-s **vâlvaș**, pot aduce
ploaie și o pot opri“
G. Catană, Valeadieni-Caraș
- Vâlvos** = umflat
T. Grozavescu, Mehadica-
Severin
- Vănătare** = albastru
„Il aruncă în **vănătarea** ce-
rului“
L. Iliescu, Teregoa-Severin
- Vandru** = pribegie, rălăcire
„Imblă în **vandru**“
N. Novăcescu, Caransebeș
- Vânți, pl. dela vânt** = vânt
„Bat **vânții**“
F. Băcilă, Armeniș-Severin
- Vanvora** = țănoș
„Ce sări **vanvora** ?“
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Vârdac, vür.**
(Conf. vârtac, Gr. B. I 214
Verbul : a vârdăi) = variantă : vârtej
(a îmbla încoace și încolo
cu minciuna, poșovaica
„cu vârdăica=cu minciuna“.
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș
- Vârdare** = ciocănitore
I. Ponoran, Feneș-Severin
- Vârh** = vârî
„Sfinte **vârhule**“ (înălțatule)
Șt. Pop, Caransebeș
- Varniță** = cuplor de var, magazie de var
E. Novacovici, Răcășdia-
Caraș

- Vărpălit** = sucit, unul care se învârteşte încoace şi încolo
„Cam **vărpălită** faţă”
C. Şandru, Zgribeşti-Severin
- Vârşcă, var.** = vârşă
Bucosniţa-Severin
- Vârtej, var.** = cadrilaterul celor 4 scânduri la fântână sub ciutură.
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Vârzaică** = o plantă ca volbură
E. Novacovici, Răcăşdia-Caraş
- Vâşcoli a se** = a îmbla cu vâşca
„Nu te mai **vâşcoli** atâta!”
H. Ţunea, Caransebeş
- Vaşpor** = negreală pentru cuptor
„Ai dat bine cu **vaşporu** pe cuptor”.
I. Stolojescu, Caransebeş
- Vecinaş** = vecin
„O plecat la Ardelenii **vecinaşi**”
Şt. Pop, Caransebeş
- Vêşciu** = cuminte
„Acest om e **veşciu**”
N. Bejinariu, Prisaca-Severin
- Vetriţă-e** = chibrituri
„Cât costă o cutie de **vetriţe**?”
R. Adam, Tincova-Severin
- Vică** = larmă, zarvă
„Ce face multă **vică**”
E. Novacovici, Răcăşdia-Caraş
- Vigiloniu** = femeie ce îmblă haimana
I. Lăzăruică, Feneş-Severin
- Vilag** = vileag
„Cât îi lumea şi **vilagu**”
Dintr'un cântec din Var-Severin
- Vilait** = ruşine
„Nu mă face de **vilait**”
B. Ştiopu, Iaz-Severin

- Vilbaru** = vagonet
 „Soafla, picu și vilbaru,
 Cu asta câștigi dolaru“
 Din cântecul unui emigrant
 în America, Nicolae Susa,
 Montreal în Canada
 (De origină din Petrovasila-
 Torontal, Jugoslavia)
- Vingirel** = erefe
 I. Grivei, Iablanița-Severin
- Vișag** = cf. la „fișag“, Gr. B. I.
 N. Țucu, Zorlencior-Severin
- Vișău** = daltă
 I. Enășescu, Botinești-Severin
- Vișlău** = loc în formă de șanț
 M. Novac, Marga-Severin
- Vișni (a se)** = a se împreuna
 „Căteaua se vișnește“
 M. Armaș, Pulnic-Severin
- Vișniță-e**
 („goniță“ vacă) = iapă, călea stricală
 E. Novacovici, Răcășdia-
 Caraș
- Vițalar** = mormoloc de broască (cu
 picioarele înaintele)
 A. Antoch, Jupa-Severin
- Vlași (pl.)** = vietăți microscopice în apă
 E. Novacovici, Răcășdia-
 Caraș
- Vlavie** = bucurie
 „Ce vlavie a fost la Crăciun?“
 D. Usonescu, Mehadica
- Voanăr** = desmoștenit, pribeag ce a
 pierdut totul
 C. Dee, Petrovasila-Torontal
 (Jugoslavia)
- Voera (a se)** = a se văicăra
 „Nu te cânta, nu te voera“
 G. Malica, Domașnea-
 Severin

- Vosc**
(Cf. „voscă, voștină” Gr. B. I.) I. Ioanovici, Jena-Severin
- Voscăi (a)** = a rupe fragi, mure smeură
I. Lăzăruică, Feneș-Severin
- Voșcinar** = vânzălor de lămâie; apoi murdar pe haine.
N. Dragomir, Armeniș-Severin
- Vosdineac** = căldare de fier
R. Pop, Beregsău-T. Torontal
- Votcol** = trăsură cu 2 roți
I. Secoșian, Șipet-T. Torontal
- Vozuri, pl.** = drugi mari de fier
B. Trica, Goleț-Severin
- Vracniță, var.** = ușiță, porțiță de nuele
(Conf. Gr. B. I, p. 216) D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Vran** = gura dela vas astupată cu cep
R. Șandru, Zgribești-Severin
- Vranghiță-e** = barieră
„Inchide vranghița, că ies vacile pe țarină!”
I. Iulă, Borlova-Severin
- Vranie** = gaură, butoară
(Cf. „vracniță, vraniță” Gr. B. I) N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Vrăhăluit** = svânturatic
„Nu fi așa vrăhăluit”
R. Adam, Tincova-Severin
- Vrâsnic** = de o vârstă
„In vrâsnicele lui”
P. Stroescu, Petnic-Severin
- Vrau** = vraf, grămadă
(Verbul: a vrăui=a în-
toarce grăul în arie pe
partea nebătută). E. Novacovici, Răcășdia-Caraș

Vread, var.
(Cf. Gr. B. I)

= obicei
„Nu știu vreadu”
B. Știopu, Iaz Severin

Vúgiț

= portocaliu
R. Adam, Tincova-Severin

Z

Zăbrăni (ø)

= a rări o pădure
„Mă duc la zăbrănit”
N. Bogdan, Zăgujeni-Severin

Zăbron

= drug de închis ușa pe dină-
untru
R. Șandru, Zgribești-Severin

Zadarana-e

= fund, căptușală
„Bietu tetea avea o cremene
sub zadarana căciulei”
Din „Anecdote, snoave și
și Legende” col. autorului

Zădorit

(Deriv. din zăd-zâd-zid)

= ahtiat, dorit ; bogat
„Zădoriți de milioane și bu-
nătăți”

N. Roman, Torontel-
Jugoslavia

Zăgălui a

= a năcăji a supăra
„Ce să te mai zăgălui !”
I. Stolojescu, Caransebeș

Zăgârjit

= pipernicit
R. Adam, Tincova-Severin

Zălăvat

= mâncare proastă.
I. Lăzăruică, Feneș-Severin

Zăldăriu

= cais
A. Dărbănt, Topleț-Severin

Zăleci (a)

= cf. Gr. B. I „a zălăci”

Zălezan

= un loc mai ridicat, acoperit
cu arbori
I. Săbăilă, Cornea-Severin

- Zălie**, var. la „zale” = lanțul dela ceasul țărânului
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Zăluichi**, pl. = zdrențele dela o cusătură
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Zămârlaiu** = malaiu prăjit cu untură în ligale sau tavă
„Gustă și lu din zămârlaiu meu”
M. Armaș, Petnic-Severin
Verbul : a se zămârlî = a se îngreșoșa de grăsime.
S’o zămârlit fiindcă a mâncat o mâncare prea unsuroasă”
F. Băcilă, Armeniș-Severin
- Zămincit** = hrană pentru pui din făină de porumb și apă
G. Păleanu, Bogăltin-Severin
- Zamorină**, zamorică = drojdie
„O zamorină de cafea”
G. Usonescu, Mchadica-Severin
- Zămurastru** = recoltă, produs înainte de timpul normal
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Zancă** = capcană de prins păseri (plasă)
I. Oncu, Birchiș-Severin
- Zânzăra** a = a tremura de frig
„Uite, cum zânzără cânele la ușă!”
M. Berdic, Jupa-Severin
- Zap** = surprindere, pripeală, din scurt
„M’o luat din zap”
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Zăpătuit** = bine închis
„Casă bine zăpătuită (cu ferestrele și ușile bine închise)
C. Șandru, Zgribești-Severin

- Zăpsi (a)** = a surprinde
 „Caută să nu te zăpsesc eu,
 că n'o fi bine“
 P. Oancea, Vasiova-Caraș
- Zardaleu** = cais
 N. Cernescu, Cornereva-Severin
- Zarzalîn** = cais
 P. Bălăcescu, Pecenișca-Severin
- Zătoi (a)** = a opri apa la moară
 (Subst. „zătoi“) I Grivei, Iablanița Severin
- Zătreală** = pierdere de timp
 (Conf. „a zătri“, Gr. B. I. 220)
- Zătvi (a)** = a întârzia
 G. Marița, Mehadia
- Zăvărni (a)** = a se ivi
 „Când am zăvărnit eu după
 colț, iacătă-l și el după mine“
 I Lăzăruică, Feneș-Severin
- Zăvelcă** = cătrînă scurtă
 („zaverca“ în T.-Torontal) Pentru c'a pierdut catrin'a,
 Mai cu spițe,
 Mai cu leneă,
 C'a pierdut zavelcă“
 I. Enășescu, Bolinești-Severin
- Zbârzaică** = sanie
 Ajută-i să tragă zbârzaică“. A. Buciuman, Marga-Severin
- Zdrâncă** = femeie rea de gură
 I Grivei Iablanița-Severin
- Zdrâncoțele, pl.** = clopoțeli dela picioarele căluserilor
 „Auzi cum zdrâncăne zdrâncoțelele la căluseri“.
 I. Iula, Borlova-Severin

- Zdrob**, pl. zdroburi și zdrobori = fărmitură
„Strânge zdroburile de pe jos“ Plugova-Severin
- Zdrobură-i** (Adj. „zdroburos“ sfără- micios) = bucălică
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș
- Zdrunciu** = zdruncitură
„Zdrunciu suflesc“
Coștei-Torontal (Jugoslavia)
- Zdumpăni a** = a suna, a răsună (pământul)
„Pământul zdumpănie sub el“ E. Novacovici.
Răcășdia-Caraș
- Zdumpeș, var.** = zdupeș, lapăn
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Zdupăi (a)** = a arunca cât colo
„Ce zdupăi atâta ușile?“
R. Șandru, Zgribești-Severin
- Zdupăz** = cuiul, care ține lada pe car.
I. Grivei, Iablanîța-Severin
- Zecica** = zecimea
C. Otonoga, Caransebeș
- Zgagă** = jig, jîguială
„Mâncai aseară prea mult, am acu zgagă“
D. Usonescu, Mehadica-Severin
- Zgăimăcit** = zăpăcit
G. Păleanu, Bogâltin-Severin
- Zgămja (a)** = a se strâmba de ciudă
„Și zgămja pră la țilină“
P. Oencea, Vasiova-Caraș
- Zgămși, zgămji a** = a direge, a tocmi
„Zărie (Ză[h]arie) zgămși c'un surcel focul“
A. Balaci, „Pe Padeș“ p 24

- Zgârcia** = cenușotca, dracul
„Auzi-l pe zgârcia!”
Gh. Catalană „Chipuri și Graiuri din Banat“ II p. 297
- Zgârgor-ori** = o bucată de ață în ac
(Cf. Gr. B. I. „a se zgârgori“)
T. Șandru, Caransebeș
- Zgârnăit*** = om greu de fire, răutăcios, desmierdat
(Cf. Gr. B. I „a se zgârnăi“)
„Așa-i de zgârnăit de n'are pereche“
Z. Popovici, Globucraiova-Severin
- Zgău** = car neîncărcat
Anul ăsta mi-a mers rău, n'am nici un zgău de car de fân.
I. Sadovan, Cornea-Severin
- Zgînji (a) și zgâmji** = a răscoli
(Conf. „zgâmși“)
„la zgînjește focul ăla“
C. Meda, Caransebeș
- Zglâmb** = mânios, scârbos
I. Grivei, Iablanița-Severin
- Zglemăna (a) și zglemeni** = a înmărmuri
(Conf. Gr. B. I p. 221) „Dumnezeu să mă zgleamăne“
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Zglimberiu** = hazliu
„Hei să jucăm biberiu zglimberiu“
E. Novacovici, Sărbători băbești. p. 34
- Zgribiliciu-ce** = organul genital bărbătesc
E. Novacovici, Răcășdia-Caraș

- Ziuăș-i** = ziler, lucrător cu ziua
(Uzitat mai rar decât „ziler“)
„Au venit stânginarii și ziuășii la lucru“
(Sofronie Liuba, Maiden-Caraș)
- Zlată** = cf. la „ghiordan“ și „taflă“
(Sârb „zleto“)
N. Roman, Torontal-Jugoslavia
- Zlovarnic** = rău la inimă
I. Țăpârdel, Comoriște-Caraș
- Zmetan, ciuflea** = drac mic
„Ești zmetan împelișat“
N. Munteanu, Cârpa-Severin
- Znamăn** = piatra ce se pune la mort lângă cruce, piatra cu inscripții.
N. Goanță, Cuptoare-Severin
- Znoagă** = ?
F. Pop, Caransebeș
- Zoală** = trudă
(Verbul „a se zoli“ a se trudi, a se frământa (ca zoelele dela săpun)
„Cu 60 lanțe de pământ avem cam multă zoală“
Valea Pogăniciului și a Sarazului, jud. Caraș
- Zoatfă-e** = femeie grasă, greoaie
„E o zoatfă de grasă“
C. Șandru, Zgribești-Severin
- Zobe (pl)** = zăbale
I. Toma, Sacul-Severin
- Zoboci (a)** = a fărîmița
L. Iliescu, Teregoa-Severin
- Zogoni (a) și a sprînji** = a alunga
„Mă zogoanie bărbatul“
Se aude în tot Banatul

- Zonăi (a)** = a vorbi în aiurea
 „Nu zonăi și tu“
 Z. Popovici, Globucraiova
 Severin
- Zort** = zor
 „Dă-i zort să gătam odată“
 Z. Popovici, Globucraiova-
 Severin
- Zubelos-oasă** = zăbelos
 „li tot zubelos la gură“
 V. Turec, Jupa-Severin
- Zuituc** = cf. la „uitoc“
 Se aude în tot Banatul
- Zuzăi (pl.)** = petrecere
 (Verbul „a zuzăi“ a cânta) „Mă duc la zuzăi“
 D. Usonescu, Mehadica-
 Severin

